

Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań 2021 Stan i struktura demograficzno-społeczna ludności w województwie świętokrzyskim w świetle wyników NSP 2021

National Population and Housing Census 2021
Size, demographic and social structure of the population
in Świętokrzyskie Voivodship in the light of the 2021 Census results

Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań 2021
Stan i struktura demograficzno-społeczna ludności w województwie
świętokrzyskim w świetle wyników NSP 2021

National Population and Housing Census 2021

Size, demographic and social structure of the population

in Świętokrzyskie Voivodship in the light of the 2021 Census results

Urząd Statystyczny w Kielcach Statistical Office in Kielce

Opracowanie merytoryczne

Content-related works

Urząd Statystyczny w Kielcach. Świętokrzyski Ośrodek Badań Regionalnych
Statistical Office in Kielce. Świętokrzyskie Centre for Regional Surveys

pod kierunkiem

supervised by

Ewy Tomczyk

Zespół autorski

Editorial team

Mateusz Orzechowski, Olga Szymocha

Prace redakcyjne

Editorial work

Iwona Boksa-Nowak, Aneta Królik

Tłumaczenie

Translation

Mateusz Orzechowski, Olga Szymocha

Skład i opracowanie graficzne

Typesetting and graphics

Dominik Górski, Aneta Łyżwa

ISBN 978-83-89612-99-1

Publikacja dostępna na:

Publication available on website:

<http://kielce.stat.gov.pl/>

Przy publikowaniu danych Urzędu Statystycznego prosimy o podanie źródła.

When publishing Statistical Office data please indicate the source.

Przedmowa

Urząd Statystyczny w Kielcach przekazuje Państwu publikację prezentującą wyniki Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań, który został przeprowadzony na terenie Polski w okresie od 1 kwietnia do 30 września 2021 r. według stanu na dzień 31 marca 2021 r. Szeroki zakres informacji pozyskanych w spisie pozwala na przeprowadzenie pogłębionych analiz i dokonanie bilansu zmian, jakie zaszły w latach 2011-2021.

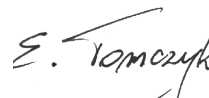
Opracowanie zawiera informacje dotyczące stanu i struktury demograficznej ludności, kraju urodzenia oraz posiadanego obywatelstwa, poziomu wykształcenia, niepełnosprawności, przynależności narodo-wo-etnicznej i wyznaniowej oraz zasobów migracyjnych. W publikacji przedstawiono także charakterystykę osób przebywających w obiektach zbiorowego zamieszkania.

Część analityczną wzbogacono prezentacją graficzną w postaci map i wykresów oraz tablicami zawierającymi porównanie spisów 2011 i 2021.

Głównym źródłem danych przy opracowaniu publikacji był Bank Danych Lokalnych dostępny na stronie Głównego Urzędu Statystycznego <https://stat.gov.pl>.

Mam nadzieję, że zaprezentowane wyniki będą przydatne dla szerokiego grona odbiorców i zachęcą do analizy przemian, jakie zaszły w strukturze demograficznej województwa świętokrzyskiego w okresie międzyspisowym. Jednocześnie dziękuję wszystkim osobom i instytucjom, które uczestniczyły w przygotowaniu i przeprowadzeniu Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2021 na terenie województwa świętokrzyskiego.

p.o. Dyrektor
Urzędu Statystycznego
w Kielcach

Ewa Tomczyk

Kielce, styczeń 2024 r.

Preface

Statistical Office in Kielce presents you the publication showing the results of the 2021 National Population and Housing Census. The census was carried out in Poland from April 1 to September 30, 2021, as of the state on March 31, 2021. A wide range of information obtained in the Census allows for conducting in-depth analyses and carrying out of balance of changes that took place in 2011–2021.

The publication contains information on the status and demographic structure of the population, country of birth and citizenship, level of education, disability, national-ethnic and religious affiliation as well as migration resources. In the publication the characteristics of persons living in the collective living quarters was also presented.

The analytical part of the study has been enriched with a graphical presentation in the form of maps and charts as well as tables containing a comparison of the 2011 and 2021 censuses.

The main source of data used in the elaboration of the publication was Local Data Bank available on the Statistics Poland website <https://stat.gov.pl>.

I hope that the presented results will be useful for a wide range of recipients and encourage to analyse the changes which took place in the demographic structure of the świętokrzyskie voivodship during intercensal period. Simultaneously I would like to thank all persons and institutions which participated in the preparation and conducting of the 2021 National Population and Housing Census on the area of świętokrzyskie voivodship.

Director
of the Statistical Office
in Kielce

Ewa Tomeczyk

Spis treści

Contents

	Strona Page
Przedmowa	3
Preface	4
Spis treści	5
Contents	5
Spis tablic	6
List of tables	6
Spis wykresów	7
List of charts	7
Spis map	8
List of maps	8
Objaśnienia znaków umownych	10
Symbols	10
Ważniejsze skróty	10
Major in abbreviations	10
Synteza	11
Executive summary	17
Rozdział 1. Stan i struktura demograficzna ludności	23
Chapter 1. Size and demographic structure of population	23
1.1. Stan ludności	23
1.1. Size of population	23
1.2. Ludność według płci i wieku	26
1.2. Population by sex and age	26
1.3. Ludność według stanu cywilnego	38
1.3. Population by marital status	38
Rozdział 2. Ludność według kraju urodzenia i obywatelstwa	45
Chapter 2. Population by country of birth and citizenship	45
2.1. Ludność według kraju urodzenia	45
2.1. Population by country of birth	45
2.2. Ludność według kraju obywatelstwa	50
2.2. Population by citizenship	50
Rozdział 3. Wykształcenie ludności	53
Chapter 3. Education of the population	53
Rozdział 4. Osoby z niepełnosprawnościami	64
Chapter 4. Persons with disabilities	64
4.1. Stan i struktura osób z niepełnosprawnościami	65
4.1. Size and structure of persons with disabilities	65
4.2. Osoby z niepełnosprawnościami według stopnia niepełnosprawności oraz posiadanych ograniczeń sprawności	71
4.2. Persons with disabilities by disability degree and activity limitations	71
4.3. Osoby z niepełnosprawnościami według ekonomicznych grup wieku	73
4.3. Persons with disabilities by economic age groups	73

	Strona Page
4.4. Osoby z niepełnosprawnościami według grup schorzeń	74
4.4. Persons with disabilities by groups of medical conditions	74
4.5. Osoby z niepełnosprawnościami w wieku 15 lat i więcej według stanu cywilnego	76
4.5. Persons with disabilities aged 15 and more by marital status	76
4.6. Osoby z niepełnosprawnościami w wieku 15 lat i więcej według poziomu wykształcenia	76
4.6. Persons with disabilities aged 15 and more by educational level	76
4.7. Osoby z niepełnosprawnościami według statusu na rynku pracy	77
4.7. Persons with disabilities by labour market status	77
Rozdział 5. Charakterystyka narodowo-etniczna ludności	78
Chapter 5. National-ethnic identity characteristics	78
5.1. Struktura narodowo-etniczna ludności	78
5.1. National-ethnic structure of the population	78
5.2. Przynależność wyznaniowa	81
5.2. Religious affiliation	81
Rozdział 6. Ludność w obiektach zbiorowego zakwaterowania	84
Chapter 6. Population in the collective living quarters	84
Rozdział 7. Zasoby migracyjne	88
Chapter 7. Migration resources	88
7.1. Migracje wewnętrzne ludności	88
7.1. Internal migration of population	88
7.2. Imigranci przebywający czasowo w Polsce	93
7.2. Immigrants staying temporarily in Poland	93
7.3. Emigranci przebywający czasowo za granicą	96
7.3. Emigrants staying abroad temporarily	96

Spis tablic

List of tables

	Strona Page
Tablica 1. Ludność w miastach i na obszarach wiejskich według płci	23
Table 1. Population in urban and rural areas by sex	23
Tablica 2. Ludność według biologicznych grup wieku	31
Table 2. Population by biological age groups	31
Tablica 3. Ludność według ekonomicznych grup wieku	35
Table 3. Population by economic age groups	35
Tablica 4. Ludność w wieku 15 lat i więcej według stanu cywilnego w 2021 r.	39
Table 4. Population aged 15 years and more by marital status in 2021	39
Tablica 5. Ludność według kraju urodzenia	45
Table 5. Population by country of birth	45
Tablica 6. Ludność według kraju obywatelstwa	50
Table 6. Population by citizenship	50
Tablica 7. Ludność w wieku 13 lat i więcej według poziomu wykształcenia	55
Table 7. Population aged 13 and more by educational level	55

	Strona Page
Tablica 8. Ludność w wieku 13 lat i więcej według poziomu wykształcenia i miejsca zamieszkania . . .	56
Table 8. Population aged 13 and more by educational level and place of residence	56
Tablica 9. Ludność w wieku 13 lat i więcej według poziomu wykształcenia i grup wieku w 2021 r. . . .	59
Table 9. Population aged 13 and more by educational level and age groups in 2021	59
Tablica 10. Osoby z niepełnosprawnościami według miejsca zamieszkania, płci i kategorii niepełnosprawności w 2021 r.	65
Table 10. Persons with disabilities by place of residence, sex and category of disability in 2021	65
Tablica 11. Ludność według rodzaju i kolejności identyfikacji narodowo-etnicznych w 2021 r..	79
Table 11. Population by kind and order of the national-ethnic identities in 2021.	79
Tablica 12. Ludność według języka używanego w domu w 2021 r.	80
Table 12. Population by language used at home in 2021.	80
Tablica 13. Ludność według deklarowanej przynależności do wyznania religijnego w 2021 r.	82
Table 13. Population by the declaration of religious affiliation in 2021	82
Tablica 14. Obiekty zbiorowego zakwaterowania oraz ludność w nich mieszkająca według kategorii obiektów w 2021 r..	84
Table 14. Collective living quarters and population living there by category of objects in 2021.	84
Tablica 15. Migracje wewnętrzne w latach 2011-2021	92
Table 15. Internal migration in the years 2011-2021	92
Tablica 16. Imigranci przebywający w Polsce czasowo według grup krajów poprzedniego zamieszkania i płci	96
Table 16. Immigrants staying in Poland temporarily by groups of countries of previous residence and sex	96
Tablica 17. Emigranci przebywający za granicą czasowo według grup krajów przebywania i płci	98
Table 17. Emigrants staying abroad temporarily by groups of countries of residence and sex	98

Spis wykresów

List of charts

	Strona Page
Wykres 1. Współczynnik feminizacji według grup wieku.	26
Chart 1. Femininity ratio by age groups	26
Wykres 2. Ludność według płci i wieku w 2021 r..	29
Chart 2. Population by sex and age in 2021	29
Wykres 3. Ludność według miejsca zamieszkania, płci i wieku w 2021 r.	30
Chart 3. Population by place of residence, sex and age in 2021.	30
Wykres 4. Struktura ludności według ekonomicznych grup wieku	36
Chart 4. Structure of population by economic age groups	36
Wykres 5. Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	37
Chart 5. Population at non-working age per 100 persons at working age	37
Wykres 6. Ludność w wieku 15 lat i więcej według stanu cywilnego, płci i wieku w 2021 r.	40
Chart 6. Population aged 15 and more by marital status, sex and age in 2021	40
Wykres 7. Ludność w wieku 15 lat i więcej według płci i stanu cywilnego w 2021 r..	41
Chart 7. Population aged 15 and more by sex and marital status in 2021	41
Wykres 8. Ludność według miejsca urodzenia i płci w 2021 r.	46
Chart 8. Population by place of birth and sex in 2021.	46

	Strona Page
Wykres 9. Ludność według miejsca urodzenia w 2021 r.	47
Chart 9. Population by place of birth in 2021	47
Wykres 10. Ludność urodzona za granicą według wybranych krajów urodzenia	48
Chart 10. Foreign-born population by selected country of birth.	48
Wykres 11. Ludność według krajów obywatelstwa i płci w 2021 r.	51
Chart 11. Population by countries of citizenship and sex in 2021.	51
Wykres 12. Ludność w wieku 13 lat i więcej według poziomu wykształcenia i płci	57
Chart 12. Population aged 13 and more by the level of education and sex	57
Wykres 13. Osoby z niepełnosprawnościami według miejsca zamieszkania, płci i kategorii niepełnosprawności w 2021 r.	71
Chart 13. Persons with disabilities by place of residence, sex and category of disability in 2021	71
Wykres 14. Udział osób z niepełnosprawnościami w ogólnej liczbie ludności danej grupy wieku	73
Chart 14. Percentage of persons with disabilities in total number of population of age group.	73
Wykres 15. Struktura obiektów zbiorowego zakwaterowania według kategorii obiektów w 2021 r.	86
Chart 15. Structure of collective living quarters by category of objects in 2021	86
Wykres 16. Struktura ludności w obiektach zbiorowego zakwaterowania według wybranych kategorii obiektów i płci w 2021 r.	87
Chart 16. Structure of population in the collective living quarters by selected categories of objects and sex in 2021	87
Wykres 17. Ludność przybyła do miejscowości aktualnego zamieszkania w latach 2011-2021 z innego miejsca w kraju według roku przybycia	90
Chart 17. Population arrived in 2011–2021 from another place in the country by year of arrival	90
Wykres 18. Imigranci przebywający w Polsce czasowo według płci i ekonomicznych grup wieku w 2021 r.	95
Chart 18. Immigrants staying in Poland temporarily by sex and economic age groups in 2021	95
Wykres 19. Emigranci przebywający czasowo za granicą według płci i ekonomicznych grup wieku w 2021 r.	99
Chart 19. Emigrants staying in Poland temporarily by sex and economic age groups in 2021	99

Spis map

List of maps

	Strona Page
Mapa 1. Gęstość zaludnienia w 2021 r.	24
Map 1. Population density in 2021	24
Mapa 2. Zmiana liczby ludności w latach 2011-2021	25
Map 2. Change in the number of population in 2011-2021	25
Mapa 3. Współczynnik feminizacji w 2021 r.	27
Map 3. Femininity ratio in 2021	27
Mapa 4. Mediana wieku ludności według płci w 2021 r.	28
Map 4. Median age of population by sex in 2021	28
Mapa 5. Współczynnik starości demograficznej w 2021 r.	32
Map 5. Old age ratio in 2021	32
Mapa 6. Indeks starości w 2021 r.	34
Map 6. Ageing index in 2021	34

	Strona Page
Mapa 7. Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym w 2021 r.	38
Map 7. Population at non-working age per 100 persons at working age in 2021	38
Mapa 8. Żonaci/zamężne w wieku 15 lat i więcej w 2021 r.	42
Map 8. Married persons aged 15 and more in 2021	42
Mapa 9. Kawalerowie/panny w wieku 15 lat i więcej w 2021 r.	43
Map 9. Single persons aged 15 and more in 2021	43
Mapa 10. Wdowcy/wdowy w wieku 15 lat i więcej w 2021 r..	43
Map 10. Widowed persons aged 15 and more in 2021	43
Mapa 11. Rozwiedzeni/rozwiedzione w wieku 15 lat i więcej w 2021 r.	44
Map 11. Divorced persons aged 15 and more in 2021	44
Mapa 12. Ludność urodzona za granicą w 2021 r.	49
Map 12. Population born abroad in 2021.	49
Mapa 13. Ludność urodzona za granicą na 1000 mieszkańców w 2021 r.	49
Map 13. Population born abroad per 1000 inhabitants in 2021.	49
Mapa 14. Ludność z niepolskim obywatelstwem według gmin zamieszkania w 2021 r.	52
Map 14. Population born abroad by gminas of residence in 2021	52
Mapa 15. Ludność w wieku 13 lat i więcej z wykształceniem wyższym w 2021 r.	60
Map 15. Population aged 13 and more with higher education in 2021	60
Mapa 16. Ludność w wieku 13 lat i więcej z wykształceniem policealnym i średnim w 2021 r.	61
Map 16. Population aged 13 and more with post-secondary and secondary education in 2021	61
Mapa 17. Ludność w wieku 13 lat i więcej z wykształceniem zasadniczym zawodowym w 2021 r.	62
Map 17. Population aged 13 and more with vocational secondary education in 2021	62
Mapa 18. Ludność w wieku 13 lat i więcej z wykształceniem gimnazjalnym, podstawowym i bez wykształcenia szkolnego w 2021 r.	63
Map 18. Population aged 13 and more with lower secondary, primary and without school education in 2021.	63
Mapa 19. Osoby z niepełnosprawnościami na 1000 ludności	67
Map 19. Persons with disabilities per 1000 population	67
Mapa 20. Osoby z niepełnosprawnościami według kategorii niepełnosprawności	68
Map 20. Persons with disabilities by category of disability	68
Mapa 21. Osoby z niepełnosprawnościami w miastach na 1000 ludności	69
Map 21. Persons with disabilities in urban areas per 1000 population	69
Mapa 22. Osoby z niepełnosprawnościami na wsi na 1000 ludności	70
Map 22. Persons with disabilities in rural areas per 1000 population	70
Mapa 23. Napływ migracyjny w latach 2011-2021	91
Map 23. Migration inflow in the years 2011-2021	91
Mapa 24. Imigranci przebywający w Polsce czasowo w 2021 r..	94
Map 24. Immigrants staying in Poland temporarily in 2021	94
Mapa 25. Imigranci przebywający w Polsce czasowo na 10 tys. mieszkańców w 2021 r.	94
Map 25. Immigrants staying in Poland temporarily per 10 thousand residents in 2021	94
Mapa 26. Emigranci przebywający czasowo za granicą w 2021 r.	96
Map 26. Emigrants staying abroad temporarily in 2021	96
Mapa 27. Emigranci przebywający czasowo za granicą na 10 tys. mieszkańców w 2021 r.	97
Map 27. Emigrants staying abroad temporarily per 10 thousand residents in 2021	97

Objaśnienia znaków umownych

Symbols

Symbol Symbol	Opis Description
Kreska (-)	zjawisko nie wystąpiło magnitude zero
Zero (0)	zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,5 magnitude not zero, but less than 0.5 of a unit
Zero (0,0)	zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,05 magnitude not zero, but less than 0.05 of a unit
Kropka (.)	brak informacji, konieczność zachowania tajemnicy statystycznej lub że wypełnienie pozycji jest niemożliwe albo niecelowe data not available, classified data (statistical confidentiality) or providing data impossible or purposeless
„W tym” “Of which”	oznacza, że nie podaje się wszystkich składników sumy indicates that not all elements of the sum are given

Ważniejsze skróty

Major in abbreviations

Skrót Abbreviation	Pełna nazwa Full name
NSP	Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań National Population and Housing Census
ok.	około approximately
r.	rok year
tys.	tysiąc thousand
p.proc. pp.	punkt procentowy percentage point
OZZ	Obiekt zbiorowego zakwaterowania Collective living quarter

Synteza

Stan i struktura demograficzna ludności

Wyniki Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2021 r. wykazały, że w dniu 31 marca 2021 r. ludność województwa świętokrzyskiego liczyła 1196,6 tys. osób. Od ostatniego spisu powszechnego, tj. od dnia 31 marca 2011 r. liczba ludności województwa zmniejszyła się o 6,6%. Skala depopulacji odnotowana w województwie świętokrzyskim była najwyższa w kraju.

Pomimo zmian w sieci osadniczej województwa skutkujących wzrostem liczby miast spadek liczby ludności odnotowano zarówno na wsi (o 6,4%), jak i w miastach (o 6,7%). Ponadto na przestrzeni dekady wskaźnik urbanizacji zmniejszył się o 0,1 p.proc. do 45,0%.

Gęstość zaludnienia wyniosła 102 osoby na 1 km² (w 2011 r. – 109); w miastach 683 (o 181 mniej niż w 2011 r.), na wsi 60 osób (o 4 mniej).

W okresie międzyspisowym nie zmieniły się istotnie proporcje ludności według płci; w dalszym ciągu kobiety stanowiły większość populacji, przy czym ich udział wzrósł o 0,1 p.proc. do 51,3%. Współczynnik feminizacji utrzymał się na poziomie z 2011 r. – na 100 mężczyzn przypadło 105 kobiet.

Wyniki NSP 2011 i 2021 w zakresie struktury wieku ludności różnią się znacząco. Analiza danych wskazuje na postępowanie niekorzystnych zmian świadczących o starzeniu się społeczeństwa.

Średni wiek statystycznego mieszkańca województwa świętokrzyskiego wyniósł 43,6 roku; kobiety były starsze (wiek środkowy kobiet wyniósł 45,6 roku, a mężczyzn 41,8 roku). Starsi byli mieszkańcy miast niż wsi; mediana wieku wyniosła odpowiednio 45,5 roku w miastach wobec 42,0 roku na wsi.

W okresie międzyspisowym w województwie świętokrzyskim podobnie, jak w 9 innych województwach, równoległe do wzrostu liczby osób w wieku 65 lat i więcej odnotowano spadek liczby dzieci w wieku 0-14 lat, przy czym 7,7% ubytek dzieci był największy w kraju. Współczynnik starości demograficznej zwiększył się z 14,9% w 2011 r. do 20,8% w 2021 r., co oznacza, że średnio co 5. osoba miała 65 lat lub była starsza.

Porównanie wyników NSP 2011 i 2021 pokazało szybki proces starzenia się ludności w obrębie województwa świętokrzyskiego. Na 14 powiatów w 2011 r. współczynnik starości demograficznej w żadnym z powiatów nie przekroczył 20%, natomiast w 2021 r. jedynie w 2 powiatach (kieleckim i staszowskim) osoby w wieku 65 lat i więcej stanowiły mniej niż 20% populacji. Na 102 gminy w województwie świętokrzyskim współczynnik starości demograficznej w 2011 r. przekroczył 20% jedynie w 2 gminach, natomiast w 2021 r. – w 61 gminach. Z kolei o ile w 2011 r. osoby w wieku 65 lat i więcej stanowiły nie więcej niż 10% w 5 gminach, to w 2021 r. nie odnotowano takiego przypadku.

Zmiany ilościowe w najmłodszych i najstarszych grupach wieku znalazły odzwierciedlenie w indeksie starości. Wyniki NSP 2021 pokazały, najmniej korzystną sytuację w województwie świętokrzyskim i to zarówno w miastach, jak i na wsi. W okresie międzyspisowym liczba osób w wieku 65 lat i więcej przypadająca na 100 osób w wieku 0-14 lat zwiększyła się w województwie ze 103 do 146, przy czym w miastach odnotowano wzrost ze 113 do 181, a na wsi z 97 do 122. O ile w 2011 r. w 4 powiatach województwa odnotowano indeks starości nieprzekraczający 100, to w 2021 r. już tylko w 1 powiecie. W 2011 r. indeks starości ukształtował się poniżej 100 w 39 gminach, natomiast w 2021 r. już tylko w 11 gminach.

Porównanie wyników NSP 2011 i 2021 potwierdziło nie tylko pogorszenie relacji ilościowych między pokoleniami seniorów (osoby w wieku 65 lat i więcej) i ich potencjalnych wnuków (osoby w wieku 0-14 lat), ale również między pokoleniami osób w wieku sędziwym (85 lat i więcej) i ich potencjalnych dzieci (osoby w wieku 50-64 lata). Współczynnik wsparcia międzypokoleniowego uległ znaczącemu pogorszeniu. O ile w 2011 r. w województwie świętokrzyskim na 100 osób w wieku 50-64 lata przypadano 7 osób sędziwych, to w 2021 r. już 12. W miastach odnotowano wzrost z 5 do 13 osób, a na wsi – z 9 do 12.

Trudną sytuację demograficzną województwa świętokrzyskiego potwierdza wskaźnik obciążenia demo-

graficznego, określający ile osób w wieku 0-14 lat oraz 65 lat i więcej przypadało na 100 osób w wieku 15-64 lata. W 2011 r. współczynnik obciążenia w województwie świętokrzyskim wyniósł 42, a jego składowe były prawie równe, tj. 20 stanowiły dzieci i 21 – osoby starsze, natomiast w 2021 r. ogólna wartość współczynnika była wyższa i wyniosła 54, przy czym 22 osoby to dzieci, a 32 to seniorzy. Proporcje między częściowymi współczynnikami obciążenia odnotowane w województwie świętokrzyskim były najmniej korzystne na tle kraju.

Dla gospodarki najistotniejsza jest struktura populacji według ekonomicznych grup wieku. Wyniki NSP 2021 potwierdziły, że w województwie świętokrzyskim kurczą się potencjalne i bieżące zasoby rynku pracy, tj. maleje udział populacji w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym, a rośnie udział osób w wieku poprodukcyjnym.

Na przestrzeni dekady udział ludności w wieku przedprodukcyjnym zmniejszył się z 18,1% do 17,0%, a ludności w wieku produkcyjnym – z 63,6% do 58,3%, natomiast zwiększył się udział ludności w wieku poprodukcyjnym – z 18,3% do 24,7%.

Na skutek zmian w ekonomicznych grupach wieku wzrósł współczynnik obciążenia. W 2021 r. w województwie świętokrzyskim na każde 100 osób w wieku produkcyjnym przypadały 72 osoby w wieku nieprodukcyjnym wobec w 2011 r. 57 osób. Szczególnie duży wzrost wskaźnika odnotowano w miastach – o 23 p.proc. do 76, natomiast na wsi wzrost wyniósł 8 p.proc. do 68. Znaczące i niekorzystne zmiany można zaobserwować analizując wskaźniki częściowe. O ile w 2011 r. zachowana była równowaga obciążenia osobami w wieku przedprodukcyjnym i poprodukcyjnym i wartości obydwu wskaźników częściowych w województwie świętokrzyskim były na tym samym poziomie (29), to w 2021 r. różnica między nimi osiągnęła 13 p.proc. W efekcie wskaźnik obciążenia osobami w wieku przedprodukcyjnym wyniósł 29, natomiast osobami w wieku poprodukcyjnym 42.

W strukturze według stanu cywilnego najliczniejszą grupą były nadal osoby pozostające w związku małżeńskim, które w 2021 r. stanowiły ponad połowę osób w wieku 15 lat i więcej. Ich wyższy odsetek odnotowano na wsi. Miejsce zamieszkania różnicowało udział osób, które nie zawarły jeszcze związku małżeńskiego. Wyższy odsetek kawalerów odnotowano na wsi, natomiast panien – w miastach. W porównaniu z wynikami poprzedniego spisu największe zmiany odnotowano wśród osób rozwiedzionych, których udział zwiększył się o 2,7 p. proc. Jego wyższy wzrost odnotowano w miastach (o 3,5 p.proc., wobec 2,1 p.proc. na wsi).

Ludność według kraju urodzenia i obywatelstwa

Wyniki NSP 2021 wykazały, że 98,6% (1179,8 tys.) stałych mieszkańców województwa świętokrzyskiego wskazało Polskę jako kraj swego urodzenia, natomiast poza obecnymi granicami Polski urodziło się 1,4% (16,4 tys. osób), a dla 0,03% ludności (0,4 tys.) kraj urodzenia nie został ustalony. W okresie międzypisowym liczba osób urodzonych za granicą wzrosła w województwie o 92,6%. Wśród osób urodzonych za granicą najliczniej reprezentowaną grupę stanowiły osoby urodzone w krajach Unii Europejskiej (41,1%), przy czym największy odsetek stanowiły osoby urodzone w Niemczech (11,9%), Włoszech (7,7%), Irlandii (5,3%), Francji (3,7%) i Hiszpanii (2,6%). Poza UE, w Europie najczęściej osób jako kraj urodzenia wskazało Wielką Brytanię (31,9%), Ukrainę (10,9%) i Białoruś (2,5%). Poza kontynentem europejskim najliczniej były reprezentowane osoby urodzone w Stanach Zjednoczonych (4,9%).

Wyniki NSP 2021 wykazały, że wśród stałych mieszkańców województwa świętokrzyskiego 99,9% (1195,5 tys. osób) stanowili obywatele Rzeczypospolitej Polskiej. Liczba osób z obywatelstwem innego kraju wyniosła 1,1 tys., co oznacza wzrost o 18,5% w porównaniu z 2011 r. W 2021 r. tylko 1 osoba (w 2011 r. 13 osób) określiła się jako bezpaństwowiec, czyli osoba nieposiadająca obywatelstwa żadnego kraju. Dzięki wykorzystaniu danych ze źródeł administracyjnych tylko dla 2 osób nie udało się ustalić obywatelstwa (w 2011 r. dla 132). Z 1,1 tys. osób posiadających obywatelstwo innego kraju 53,5% zadeklarowało obywatelstwo ukraińskie, 20,5% legitymowało się obywatelstwem jednego z krajów UE (najwięcej: włoskim – 4,4%, niemieckim – 3,0% i bułgarskim – 2,4%), 5,7% osób zgłosiło obywatelstwo białoruskie, 4,7% - rosyjskie, a 1,9% - armeńskie.

Wykształcenie ludności

W okresie międzypisowym obserwowany był znaczny wzrost poziomu wykształcenia mieszkańców województwa. W efekcie tego procesu w 2021 r. ponad 57% osób w wieku 13 lat i więcej posiadało wykształcenie przynajmniej średnie, podczas gdy w 2011 r. osoby te stanowiły ok. 46% tej populacji. Dynamiczny wzrost wystąpił w szczególności wśród osób z wyższym wykształceniem. Ich udział w ciągu 10 lat zwiększył się o 6,6 p.proc. i osiągnął 22,8%.

Duży wzrost odsetka osób z wykształceniem wyższym odnotowano niezależnie od miejsca zamieszkania. W konsekwencji udział mieszkańców miast, którzy ukończyli wyższą uczelnię w ogólnej liczbie ludności w wieku 13 lat i więcej, pozostał zdecydowanie wyższy niż ich odsetek na wsi (29,3% wobec 17,4%).

W dalszym ciągu lepiej wykształcone były kobiety, a dysproporcje między płciami uległy powiększeniu. Udział kobiet z wykształceniem wyższym w porównaniu z 2011 r. zwiększył się o 8,4 p.proc. (do 27,3%), a mężczyzn o 4,7 p.proc. (do 18,0%).

Wykształcenie średnie posiadało 31,5% ludności w wieku 13 lat i więcej (w 2011 r. – 27,6%). Grupa ta stanowiła najliczniejszą zbiorowość w strukturze wykształcenia zarówno w miastach, jak i na wsi. Wzrost udziału osób mających ukończoną szkołę średnią wynikał przede wszystkim z rosnącej liczby legitymujących się wykształceniem średnim zawodowym. Udział tej grupy w stosunku do 2011 r. zwiększył się o 3,3 p.proc. Wzrost odsetka osób, które ukończyły szkołę średnią ogólnokształcącą, był w tym okresie wyraźnie mniejszy i wyniósł 0,5 p.proc.

Wyraźnie wyższy odsetek legitymujących się wykształceniem średnim ogólnokształcącym odnotowano wśród kobiet (12,9%, wobec 8,3% w grupie mężczyzn). Odmiennie wyglądała sytuacja w przypadku wykształcenia średniego zawodowego, które zdecydowanie częściej spotykano wśród mężczyzn (24,1%). Odsetek kobiet o tym poziomie wykształcenia wyniósł 17,8%.

Udział osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym był podobny jak w 2011 r. i wyniósł 21,7%. Znacznie częściej legitymowali się nim mężczyźni. W 2021 r. wykształcenie zasadnicze zawodowe posiadało 27,8% z nich, podczas gdy kobiety, które ukończyły zasadnicze szkoły zawodowe, stanowiły 16,1%. Nadal znacznie więcej osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym mieszkało na wsi (25,4% wobec 17,3% w miastach).

Pomimo dużego spadku udział osób z wykształceniem podstawowym (łącznie z gimnazjalnym) był na wsi prawie dwukrotnie wyższy niż w miastach. W 2021 r. grupa ta stanowiła 20,3% ludności wiejskiej w wieku 13 lat i więcej, podczas gdy w miastach było to 11,1%.

Poprawa poziomu wykształcenia widoczna była na obszarze całego województwa. We wszystkich gminach odnotowano wzrost udziału osób z wykształceniem wyższym, a w mniejszym stopniu również policealnym i średnim, przy równoczesnym spadku odsetka osób z wykształceniem gimnazjalnym, podstawowym i bez wykształcenia szkolnego.

Osoby z niepełnosprawnościami

Według wyników NSP 2021 liczba osób z niepełnosprawnościami zamieszkałych w województwie świętokrzyskim wyniosła 212,4 tys. osób. W porównaniu do stanu odnotowanego w NSP 2011 (165,7 tys. osób) liczba osób z niepełnosprawnościami zwiększyła się o 28,2%. W okresie międzypisowym udział osób niepełnosprawnych w populacji ogółem w województwie świętokrzyskim wzrósł z 12,9% do 17,7%. W 2021 r. osoby niepełnosprawne zamieszkałe w województwie świętokrzyskim stanowiły 3,9% ogółu populacji niepełnosprawnych w kraju (w 2011 r. – 3,5%).

W okresie międzypisowym w województwie świętokrzyskim większy wzrost liczby osób z niepełnosprawnościami wystąpił w miastach niż na wsi (31,5% wobec 25,1%). W efekcie w 2021 r. w miastach mieszkało 104,7 tys. osób niepełnosprawnych, a na wsi 107,7 tys. Osoby niepełnosprawne stanowiły 19,4% ogółu ludności mieszkającej w miastach i 16,4% ogółu mieszkańców wsi.

Według ekonomicznych grup wieku w 2021 r. najliczniejszą grupę niepełnosprawnych stanowiły osoby w wieku poprodukcyjnym (57,3%). Co trzecia osoba niepełnosprawna była w wieku produkcyjnym, a grupa najmłodszych niepełnosprawnych w wieku 0–17 lat stanowiła 4,7% ogółu niepełnosprawnych.

Z analizy zbiorowości osób z niepełnosprawnościami według statystycznego podziału na dwie podstawowe kategorie, tj. niepełnosprawnych prawnie i biologicznie wynika, że wśród osób z niepełnosprawnościami dominowały osoby posiadające prawne orzeczenie potwierdzające niepełnosprawność. Ich liczba wzrosła o 37,6% do 146,2 tys. Osoby te stanowiły 68,9% zbiorowości osób z niepełnosprawnościami. Liczba osób niepełnosprawnych wyłącznie biologicznie (tj. takich, które nie posiadają prawnego orzeczenia potwierdzającego niepełnosprawność, ale deklarują subiektywne odczuwanie ograniczenia aktywności) wzrosła o 11,3% do 66,1 tys.

W 2021 r. wśród 146,2 tys. niepełnosprawnych prawnie zamieszkałych w województwie świętokrzyskim wzrósł udział osób w wieku 0–15 lat z 5,1% do 5,5%, a zmniejszył się udział osób w wieku 16 lat i więcej - do 94,5%.

Wyniki spisu 2021 r. pokazały, że niezależnie od płci – zarówno w miastach, jak i na wsi – wśród niepełnosprawnych prawnie – najczęściej było osób posiadających umiarkowany stopień niepełnosprawności. W miastach udział osób o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności wyniósł dla mężczyzn 48,8%, a dla kobiet – 49,3%, natomiast na wsi wyniósł odpowiednio dla mężczyzn 44,3%, a dla kobiet 41,5%. Blisko 33% niepełnosprawnych prawnie posiadało orzeczenie o znacznym stopniu niepełnosprawności – przy czym wyższy był udział osób z takim orzeczeniem wśród niepełnosprawnych mieszkańców wsi – co trzecia osoba. Najmniejszy był udział osób, dla których orzeczono lekki stopień niepełnosprawności (15,6%).

W grupie 154,7 tys. osób niepełnosprawnych biologicznie (tzn. deklarujących ograniczenia sprawności) największy udział (61,8%) stanowiły osoby, u których wystąpiło jedno schorzenie powodujące ograniczenia sprawności, dwa schorzenia wskazało 19,2%, a trzy 13,4%. Ponad 37% osób niepełnosprawnych biologicznie uznało za główną przyczynę ograniczeń sprawności uszkodzenia i choroby narządu ruchu (częściej kobiety niż mężczyźni), a ponad 29% choroby neurologiczne i choroby układu krążenia (częściej mężczyźni niż kobiety).

Wśród osób z niepełnosprawnościami w wieku 15 lat i więcej ponad 53% stanowiły osoby o stanie cywilnym żonaty/zamężna. Drugą co do wielkości grupą byli wdowcy i wdowy (22,5%), przy czym udział kobiet był znacząco wyższy niż mężczyzn (34,4% wobec 7,7%). Ponad 16% niepełnosprawnych stanowili kawalerowie i panny, a 8,0% – osoby rozwiedzione.

Osoby z niepełnosprawnościami w wieku 15 lat i więcej posiadają mniej korzystną strukturę poziomu wykształcenia w stosunku do ogółu ludności. Wśród niepełnosprawnych niższy niż wśród ogółu ludności był udział posiadających wykształcenie wyższe (12,1% wobec 23,4%). Przeszło połowa zbiorowości osób niepełnosprawnych posiadała wykształcenie zasadnicze zawodowe lub gimnazjalne i podstawowe, natomiast wśród ogółu ludności ten poziom wykształcenia posiadała częściej niż co trzecia osoba. Zbliżone były jedynie udziały osób posiadających wykształcenie średnie (31,7% wobec 35,4%).

Wśród osób z niepełnosprawnościami według statusu na rynku pracy największą zbiorowość stanowiły osoby bierne zawodowo (75,8%). Udział osób pracujących wyniósł 21,9%. Z kolei osoby bezrobotne stanowiły niewielki (1,4%) odsetek osób z niepełnosprawnościami.

Charakterystyka narodowo-etniczna ludności

Województwo świętokrzyskie stanowi najbardziej jednolity obszar w kraju pod względem tożsamości narodowo-etnicznej. Odnotowane tu skupiska ludności o niepolskich tożsamościach należą do najmniejszych w Polsce.

Odpowiadając na pierwsze lub drugie pytanie etniczne, polską tożsamość narodową zadeklarowało 1193,0 tys. osób, tj. 99,7% ogółu ludności województwa świętokrzyskiego. Deklaracji innych niż polskie odnotowano natomiast 12,1 tys., co oznacza, że złożył je 1,0% mieszkańców. W okresie międzyspisywym

w województwie zmniejszyła się liczebność osób narodowości polskiej (o 5,7%), a zwiększyła o blisko 175% liczebność osób identyfikujących się z innymi społecznościami (w obu przypadkach – liczone po obu deklaracjach).

Do najliczniejszych innych niż polska identyfikacji narodowo-etnicznych należały w województwie świętokrzyskim: angielska, niemiecka, włoska, ukraińska, białoruska i amerykańska, gdzie jako odpowiedź na pierwsze lub drugie pytanie etniczne złożono od 2,1 tys. do 0,7 tys. deklaracji.

W relacji do stanu odnotowanego w 2011 r. większość ze wskazanych identyfikacji narodowo-etnicznych charakteryzuje znaczący przyrost liczebności. Wzrost ten przekroczył w przypadku identyfikacji białoruskiej 21-krotność, angielskiej – 6,5-krotność, niemieckiej – 2,6-krotność, amerykańskiej – 2,3-krotność, ukraińskiej – 1,7-krotność.

W zdecydowanej większości mieszkańcy województwa świętokrzyskiego posługiwali się w kontaktach domowych językiem polskim. Używanie tego języka zadeklarowało bowiem w sumie 1194,2 tys. osób, co stanowiło 99,8% ogółu ludności województwa. Osoby posługujące się w kontaktach rodzinnych językiem innym niż polski stanowiły zbiorowość liczącą 28,6 tys. osób, tj. 2,4% ogółu ludności województwa.

Według danych spisowych językami niepolskimi, którymi mieszkańcy województwa świętokrzyskiego najczęściej posługiwali się w kontaktach domowych były: angielski (19,0 tys.), niemiecki (4,1 tys.), włoski (2,1 tys.), a następnie: francuski (0,9 tys.), rosyjski (0,8 tys.), hiszpański (0,8 tys.), niderlandzki (0,5 tys.), ukraiński (0,4 tys.) oraz norweski (0,4 tys.).

W porównaniu z 2011 r. wyniki NSP 2021 wykazały znaczący, bo ponad 6,5-krotny wzrost liczby osób posługujących się w kontaktach domowych językiem niepolskim, przy ograniczeniu zakresu wykorzystywania w kontaktach domowych języka polskiego (spadek liczebności o 5,7%).

W przypadku pytania o wyznanie odnotowano znaczący udział odmów odpowiedzi obejmujący 14,8% populacji, który jest blisko trzykrotnie większy niż w spisie z 2011 r. (5,3%). Skala odmów odpowiedzi na pytanie wyznaniowe utrudniła zadanie stworzenia precyzyjnego opisu stanów liczebnych poszczególnych wyznań, jak i liczebności społeczności bezwyznaniowców, a tym samym – znacząco ograniczyła możliwości porównywania wyników z zakresu wyznania z dwóch ostatnich spisów.

Niemniej jednak wyniki spisu wskazują, że większość społeczeństwa identyfikuje się z instytucjami wyznaniowymi, tj. 978,1 tys. mieszkańców województwa świętokrzyskiego uznało siebie za członków – wiernych, sympatyków – kościołów, związków wyznaniowych, denominacji i ruchów religijnych. Liczba ta stanowiła 81,7% ogółu ludności województwa i 95,9% populacji osób o znanym statusie wyznaniowym. Z kolei zbiorowość nienależących do żadnego wyznania liczyła 41,9 tys. osób, tym samym społeczność osób bezwyznaniowych obejmowała 3,5% ogółu ludności województwa, zaś 4,1% – populacji osób o rozpoznanej sytuacji wyznaniowej.

W ciągu 10 lat między spisami wśród odpowiadających na pytanie o wyznanie zmalał udział ludności deklarującej przynależność do kościołów i związków wyznaniowych - o 2,9 p.proc. (z 98,8% w 2011 r. do 95,9% w 2021 r.). Tym samym o 2,9 p.proc. wzrósł odsetek osób bezwyznaniowych, przy czym w ujęciu relatywnym udział osób bezwyznaniowych zwiększył się ponad trzykrotnie (z 1,2% w 2011 r. do 4,1% w 2021 r.).

Ludność w obiektach zbiorowego zakwaterowania

W NSP 2021 zbadanych zostało 608 obiektów zbiorowego zakwaterowania (OZZ), a liczba osób w nich przebywająca wyniosła 9193. Wskutek realizacji spisu w okresie pandemii wywołanej wirusem SARS-CoV-2 oraz związanych z tym ograniczeń i restrykcji sanitarnych liczba osób przebywających w OZZ może być jednak zaniżona.

Wśród mieszkańców OZZ dominowały osoby przebywające w obiektach związanych z nauką i pracą stanowiące 45,8% ogółu.

W 2021 r. ponad połowę mieszkańców OZZ (55,4%) stanowili mężczyźni. Jedyną kategorią obiektów, w której przeważały kobiety, były obiekty instytucji wyznaniowych.

Zasoby migracyjne

Świętokrzyskie charakteryzowało się wysokim na tle kraju udziałem ludności, która nie zmieniała swojego miejsca zamieszkania. Z danych NSP 2021 wynika, że 649,8 tys. osób, tj. 54,3% ogółu ludności województwa nie opuszczało swojej miejscowości na okres 12 miesięcy lub dłuższy (wobec 50,6% w kraju). Wyniki wykazały, że w latach 2011–2021 nastąpił wzrost – w porównaniu z poprzednim okresem między-spisowym – odsetka ludności mobilnej w ogólnej liczbie mieszkańców województwa świętokrzyskiego. W 2021 r. migranci, którzy przybyli lub powrócili w tym okresie do miejscowości obecnego zamieszkania wraz z osobami przebywającymi w czasie spisu poza granicami Polski 12 miesięcy lub dłużej stanowili 44,7% ludności województwa świętokrzyskiego (wobec 38,7% dziesięć lat wcześniej).

Wśród ludności przybyłej w latach 2011–2021 do miejscowości aktualnego zamieszkania z innego miejsca w kraju przeważały kobiety (52,6%). Zauważalne jest przesunięcie wieku migrantów. Wyraźnie zmniejszył się udział osób w wieku 20–29 lat, natomiast wzrósł – grupy 30–39 lat.

Wśród migracji wewnętrznych w latach 2011–2021 przeważały zdecydowanie migracje wewnątrzwojewódzkie. W granicach świętokrzyskiego przemieściło się w tym okresie 71,8 tys. osób. Spośród 21,8 tys. osób przybyłych z innego województwa najwięcej (prawie 61%) mieszkało poprzednio na terenie mazowieckiego, śląskiego lub małopolskiego. Osoby, które w latach 2011–2021 opuściły świętokrzyskie, zdecydowanie najczęściej kierowały się do mazowieckiego i małopolskiego.

W 2021 r. na terenie województwa czasowo przebywało 15815 stałych mieszkańców innych krajów. Najwięcej z nich mieszkało w mieście Kielce (27,1%) oraz w powiecie kieleckim (20,4%). Wśród imigrantów dominowali mężczyźni, którzy stanowili 65,2% przebywających czasowo w województwie świętokrzyskim. Ponad połowa imigrantów przybyła z Ukrainy (57,1%).

W przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców liczba imigrantów była w świętokrzyskim prawie trzykrotnie mniejsza niż średnio w kraju. Najwyższą wartość tego wskaźnika odnotowano w mieście Kielce oraz w powiatach starachowickim i buskim.

Blisko połowa imigrantów w świętokrzyskim (48,2%) to osoby przebywające czasowo w Polsce od 3 do 12 miesięcy, a kolejne 36,9% - do 3 miesięcy. Imigranci długoterminowi stanowili jedynie 14,9% ogółu, jednak na przestrzeni dziesięciu lat ich liczba zwiększyła się sześciopółkrotnie.

Wśród imigrantów przebywających czasowo dominowały osoby w wieku produkcyjnym. W 2021 r. stanowiły one 95,0% ogółu imigrantów.

Dane ze spisu 2021 wykazały, że 54135 osób mających stałe miejsce zamieszkania w województwie świętokrzyskim przebywało czasowo poza krajem. Najwięcej z nich to mieszkańcy miasta Kielce (15,9% ogółu emigrantów), a na kolejnych miejscach pod względem liczebności uplasowały się powiaty kielecki (14,4%) i ostrowiecki (11,6%).

Na każde 10 tys. mieszkańców województwa świętokrzyskiego przypadały 452 osoby przebywające czasowo za granicą. Wskaźnik ten był wyższy niż średnio w kraju, gdzie wyniósł 381. Najbardziej intensywny odpływ ludności za granicę na pobyt czasowy wystąpił w powiecie kazimierskim, w którym na 10 tys. mieszkańców przypadało 643 emigrantów, a także w ostrowieckim (606) i w skarżyskim (571).

Osoby przebywające za granicą 12 miesięcy lub dłużej stanowiły 90,4% emigrantów.

Większość emigrantów to osoby w wieku produkcyjnym (77,8%). Dzieci i młodzież w wieku do 17 lat stanowiły 19,0%. Najmniejszy był natomiast odsetek osób w wieku poprodukcyjnym (3,2%).

Wśród emigrantów przebywających czasowo za granicą nieznacznie więcej było mężczyzn (51,1%). Był to wynik ich niewielkiej przewagi w grupie osób w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym, podczas gdy wśród osób w wieku poprodukcyjnym ponad 3/4 stanowiły kobiety.

Najczęściej wybieranym krajem emigracji czasowej była Wielka Brytania (31,6%). Znaczna grupa mieszkańców województwa przebywała także w Niemczech (18,5%) i Niderlandach (6,6%).

Executive summary

Size and demographic structure of population

The results of the National Census of Population and Housing 2021 showed that on March 31, 2021, the population of świętokrzyskie voivodship was 1,196.6 thousand persons. Since the last census, i.e. March 31, 2011, the population of the voivodship has decreased by 6.6%. The scale of depopulation recorded in świętokrzyskie voivodship was the highest in the country.

Despite changes in the voivodship's settlement network resulting in an increase in the number of cities, a decrease in the population was recorded both in rural areas (by 6.4%), and in urban areas (by 6.7%). Moreover, over the decade, the urbanization coefficient decreased by 0.1 percentage point up to 45.0%.

The density of population was 102 persons per 1 km² (in 2011 – 109); in urban areas 683 (181 less than in 2011), in rural areas 60 persons (4 less).

In the intercensal period, the proportions of the population by sex did not change significantly; females still constituted the majority of the population, and their share increased by 0.1 percentage point to 51.3%. The femininity ratio remained at the level of 2011 (105 females per 100 males).

The results of the National Census 2011 and 2021 in terms of the age structure of the population differ significantly. Data analysis indicates the occurrence of unfavorable changes indicating the aging of society.

The average age of an average inhabitant of świętokrzyskie voivodship was 43.6; females were older (average age of females was 45.6 and of males 41.8). Inhabitants of urban areas were older than the inhabitants of rural areas; in urban areas the median age was 45.5 compared to 42.0 in rural areas.

In the intercensal period, in świętokrzyskie voivodship, similarly to 9 other voivodships, in parallel with the increase in the number of persons aged 65 and more, there was a decrease in the number of children aged 0-14, with the 7.7% decrease in number of children being the highest in the country. The old age ratio increased from 14.9% in 2011 to 20.8% in 2021, which means that on average every fifth person was 65 years old or older.

Comparison of the results of the National Census 2011 and 2021 showed a rapid aging process of the population in świętokrzyskie voivodship. Out of 14 powiats, in 2011 the old age ratio in none of the powiats exceeded 20%, while in 2021, only in 2 powiats (kielecki and staszowski) persons aged 65 and more constituted less than 20% of the population. Moreover, out of 102 gminas in świętokrzyskie voivodship, in 2011 old age ratio exceeded 20% only in 2 gminas, while in 2021 - in 61 gminas. In turn, while in 2011 persons aged 65 and more constituted no more than 10% in 5 gminas, no such case was recorded in 2021.

Quantitative changes in the youngest and oldest age groups were reflected in the ageing index. The results of the National Census 2021 showed the least favorable situation in świętokrzyskie voivodship, both in urban and in rural areas. In the intercensal period, the number of persons aged 65 and more per 100 persons aged 0-14 increased in the voivodship from 103 to 146, with an increase from 113 to 181 in urban areas and from 97 to 122 in rural areas. While in 2011, the ageing index did not exceed 100 in 4 powiats of the voivodship, in 2021 only in 1 powiat. In 2011, the ageing index was below 100 in 39 gminas, while in 2021 – only in 11.

Comparison of the results of the National Census 2011 and 2021 confirmed not only the deterioration of quantitative relations between the generations of seniors (persons aged 65 and more) and their potential grandchildren (persons aged 0-14), but also between the generations of elderly persons (persons aged 85 and more) and their potential children (persons aged 50-64). The intergenerational support ratio has significantly deteriorated. While in 2011 in świętokrzyskie voivodship there were 7 elderly persons per 100 persons aged 50-64, in 2021 - 12. In urban areas there was an increase from 5 to 13 persons, and in rural areas - from 9 to 12.

The difficult demographic situation of świętokrzyskie voivodship is confirmed by the demographic de-

dependency ratio, which determines how many persons aged 0-14 and 65 and more per 100 persons aged 15-64. In 2011, the dependency ratio in świętokrzyskie voivodship was 42, and its components were almost equal, i.e. 20 were children and 21 were seniors, while in 2021 the overall value of the ratio was higher and amounted to 54, of which 22 were children, and 32 were seniors. Against the background of the country the proportions between partial indicators recorded in świętokrzyskie voivodship were the least favorable.

The most important thing for the economy is the structure of the population according to economic age groups. The results of the National Census 2021 confirmed that the potential and current labour market resources are shrinking in świętokrzyskie voivodeship, i.e. the share of the population at pre-working and working age is decreasing, and the share of persons at post-working age is increasing.

Over the decade, the share of the population at pre-working age decreased from 18.1% to 17.0%, and of the population at working age - from 63.6% to 58.3%, while the share of the population at post-working age increased - from 18.3% to 24.7%.

Due to changes in economic age groups, the dependency ratio has increased. In 2021, in świętokrzyskie voivodship, for every 100 persons at working age, there were 72 persons at non-working age, compared to 57 persons in 2011. A particularly large increase in the ratio was recorded in urban areas - by 23 percentage points to 76, while in rural areas the increase was 8 percentage points to 68. Significant and unfavorable changes can be observed by analyzing partial indicators. While in 2011 the balance between the dependency on persons at pre- and post-working age was maintained and the values of both partial indicators in świętokrzyskie voivodship were at the same level (29), in 2021 the difference between them reached 13 percentage points. As a result, the dependency ratio for persons at pre-working age was 29, while for persons at post-working age it reached 42.

In the structure by marital status the most numerous group were still married who in 2021 constituted more than half of the total persons aged 15 and more. Their higher share was noted in rural areas. The place of residence differentiated the share of persons who haven't got married yet. The higher share of bachelors was noted in rural areas while single women - in urban areas. In comparison to the results of the previous census the biggest changes were noted in the group of the divorced persons, which share increased by 2.7 percentage points. Its higher growth was noted in urban areas (by 3.5 percentage points versus 2.1 percentage points in rural areas).

Population by country of birth and citizenship

The results of the National Census 2021 showed that 98.6% (1,179.8 thousand) permanent residents of świętokrzyskie voivodship indicated Poland as their country of birth, while 1.4% (16.4 thousand) were born outside the current borders of Poland, and for 0.03% of the population (0.4 thousand) country of birth has not been determined. In the intercensal period, the number of persons born abroad increased in the voivodeship by 92.6%. Among persons born abroad, persons born in European Union were the most numerous (41.1%), and the largest percentage being persons born in Germany (11.9%), Italy (7.7%), Ireland (5.3%), France (3.7%) and Spain (2.6%). Outside the EU, in Europe the most persons indicated their country of birth as United Kingdom (31.9%), Ukraine (10.9%) and Belarus (2.5%). Outside the European continent, persons born in the United States were most represented (4.9%).

The results of the National Census 2021 showed that among the permanent residents of świętokrzyskie voivodship, 99.9% (1,195.5 thousand persons) were citizens of the Republic of Poland. The number of persons with citizenship of another country was 1.1 thousand, which means an increase of 18.5% compared to 2011. In 2021, only 1 person (in 2011 - 13 persons) described themselves as stateless, i.e. a person without citizenship no country. Thanks to the use of data from administrative sources, citizenship could not be established only for 2 persons (in 2011 - for 132). From 1.1 thousand persons with citizenship of another country, 53.5% declared Ukrainian citizenship, 20.5% had citizenship of one of the EU countries (the most: Italian - 4.4%, German - 3.0% and Bulgarian - 2.4%), 5.7% reported Belarusian citizenship, 4.7% - Russian, and 1.9% - Armenian.

Education of the population

In the intercensal period the significant increase in educational level of the population of świętokrzyskie voivodship was observed. As a result of that process more than 57% of persons aged 13 and more possessed at least secondary education in 2021, whereas in 2011 these persons accounted for ca. 46% of the analysed population. The dynamic growth occurred especially among persons with higher education. Their share grew within 10 years by 6.6 percentage points and reached 22.8%

The large increase in the share of persons with higher education was noted regardless of place of residence. Consequently the share of residents of urban areas who graduated from higher education institutions in total number of persons aged 13 and more remained significantly higher than their share in rural (29.3% versus 17.4%).

Females were still better educated and disproportions between sexes increased. The share of females with higher education grew in comparison to 2011 by 8.4 percentage points (to 27,3%) and males by 4.7 percentage points (to 18.0%).

31.5% of population aged 13 and more possessed secondary education (in 2011 – 27.6%). This group accounted for the most numerous population in the education structure both in urban and rural areas. The increase in share of persons who graduated from secondary school resulted mainly from the growing number of persons with vocational secondary education. The share of that group increased in comparison to 2011 by 3.3 percentage points. The increase in the share of persons with completed general secondary school was significantly lower in that period and amounted to 0.5 percentage points.

The higher share of persons with general secondary education was noted among females (12.9% versus 8.3% in the male group). In the case of vocational secondary education the situation looked differently. It was significantly more common among males (24.1%). The share of females with this educational level amounted to 17.8%.

The share of persons with basic vocational education was similar as in 2011 and amounted to 21.7%. It was found significantly more often among males. In 2021 the basic vocational education was possessed by 27.8% of them, whereas females who graduated from basic vocational schools accounted constituted 16.1%. Significantly more persons with basic vocational education lived still in rural areas (25.4% versus 17.3% in urban areas).

Despite big decrease the share of persons with primary education (including lower secondary) in rural areas was almost twice as high as in urban areas. In 2021 that group constituted 20.3% of rural population aged 13 and more, whereas in urban areas it was 11.1%.

The improvement of education level was seen on the area of the whole voivodship. In all gminas the increase of share of persons with higher education and to the lesser extent also with post-secondary and secondary was noted. Simultaneously the drop the share of persons with lower secondary, primary and without school education occurred.

Persons with disabilities

According to the results of the National Census 2021, the number of persons with disabilities living in świętokrzyskie voivodship amounted 212.4 thousand persons. Compared to the state recorded in the National Census 2011 (165.7 thousand persons), the number of persons with disabilities increased by 28.2%. In the intercensal period, the share of persons with disabilities in the total population of świętokrzyskie voivodship increased from 12.9% to 17.7%. In 2021, persons with disabilities living in świętokrzyskie voivodship constituted 3.9% of the total disabled population in the country (in 2011 - 3.5%).

In the intercensal period in świętokrzyskie voivodeship, a greater increase in the number of persons with disabilities occurred in urban areas than in rural areas. (31.5% compared to 25.1%). As a result, in 2021 104.7 thousand persons with disabilities lived in urban areas and 107.7 thousand in rural areas. Persons

with disabilities accounted 19.4% of the total population living in urban areas and 16.4% - in rural areas.

According to economic age groups, in 2021, the most numerous group of persons with disabilities were persons at post working aged, with a share of 57.3%. Every third person with disabilities was at working age, and the group of the youngest disabled aged 0–17 represented 4.7% of the total disabled.

The analysis of the population of persons with disabilities according to the statistical division into two basic categories, i.e. legally and biologically disabled, shows that persons with disabilities were dominated by persons with a legal certificate confirming their disability. Their number increased by 37.6% to 146.2 thousand. These persons constituted 68.9% of the population of persons with disabilities. The number of persons with only biological disabilities (i.e. those who do not have a legal certificate confirming their disability, but declare that they subjectively experience limitations in activity) increased by 11.3% to 66.1 thousand.

In 2021, among 146.2 thousand legally disabled persons living in świętokrzyskie voivodship, the share of persons aged 0-15 with a legal certificate confirming disability increased from 5.1% to 5.5% and the share of persons aged 16 and more with the indicated certificate decreased to 94.5%.

The results of the 2021 census showed that regardless of sex - both in urban and in rural areas - among the legally disabled, the most persons had a moderate degree of disability. In urban areas, the share of persons with a moderate degree of disability was 48.8% for males and 49.3% for females, while in rural areas it was 44.3% for males and 41.5% for females. Nearly 33% of the legally disabled had a certificate of severe disability, with a higher share of persons with such a certificate among disabled rural residents - every third person. The lowest share was of persons with minor degree of disability (15.6%).

In the group 154.7 thousand persons with biological disabilities (i.e. declaring activity limitations in their abilities), the largest share (61.8%) were persons who experienced one disease causing limited activity, two diseases were indicated by 19.2%, and three diseases by 13.4%. More than 37% of biologically disabled persons considered that the main cause of their imitations was damage and diseases of the musculoskeletal system (more often women than men), and over 29% considered neurological and cardiovascular diseases (more often men than women).

Among persons with disabilities aged 15 and more, over 53% were married. The second largest group were widowed (22.5%), and the share of females was significantly higher than that of males (34.4% compared to 7.7%). Over 16% of persons with disabilities were single and 8.0% persons were divorced.

Persons with disabilities aged 15 and more have a less favorable educational structure compared to the total population. Among persons with disabilities, the share of persons with tertiary education was lower than among the total population (12.1% compared to 23.4%). More than half of the population of persons with disabilities had basic vocational/sectoral education or lower secondary and primary education, while among the total population every third person had this level of education. Only the shares of persons with secondary education were similar (31.7% compared to 35.4%).

Among persons with disabilities according to their status on the labour market, the largest group were economically inactive persons (75.8%). The employed persons constituted 21.9%. On the other hand unemployed persons constituted a small (1.4%) percentage of persons with disabilities.

National-ethnic identity characteristics

In terms of national and ethnic identity świętokrzyskie voivodship is the most homogeneous area in the country. The groups with non-Polish identities recorded here are among the smallest in Poland.

Answering the first or second ethnic question, Polish identification was declared by 1,193.0 thousand persons, i.e. by 99.7% of the total population of świętokrzyskie voivodship. There were 12.1 thousand declarations other than Polish ones, which means that they were submitted by 1.0% of the inhabitants. In the intercensal period, the number of persons declaring Polish nationality in the voivodeship decreased (by 5.7%), and the number of persons identifying with other communities increased by almost 175% (in

both cases - counted by both declarations).

The most numerous other than Polish national-ethnic identifications in świętokrzyskie voivodship included: English, German, Italian, Ukrainian, Belarusian and American, where as an answer to the first or second ethnic question, from 2.1 thousand up to 0.7 thousand declaration were submitted.

Compared to the state recorded in 2011, most of the indicated national-ethnic identifications are characterized by a significant increase in number. This increase exceeded the increase in the case of Belarusian identification - 21 times, English - 6.5 times, German - 2.6 times, American - 2.3 times, and Ukrainian - 1.7 times.

The vast majority of inhabitants of świętokrzyskie voivodship used Polish at home. 1,194.2 thousand persons declared using this language, which constituted 99.8% of the total population of the voivodeship. Persons using a language other than Polish in family contacts constituted a group of 28.6 thousand persons, i.e. 2.4% of the total population of the voivodship.

According to census data, the non-Polish languages most often used by the inhabitants of świętokrzyskie voivodship in home contacts were: English (19.0 thousand), German (4.1 thousand), Italian (2.1 thousand), and then: French (0.9 thousand), Russian (0.8 thousand), Spanish (0.8 thousand), Dutch (0.5 thousand), Ukrainian (0.4 thousand) and Norwegian (0.4 thousand).

Compared to 2011, the results of the National Census 2021 showed a significant, over 6.5 times increase in the number of persons using a non-Polish language in home contacts, with a reduction in the scope of using the Polish language in home contacts (a decrease of 5.7%).

In the case of the question on religion, a significant share of refusals to answer was recorded, accounting for 14.8% of the population, which is almost three times higher than in the 2011 Census (5.3%). The scale of refusals to answer the religion question seriously hampers the task of creating a precise description of the numbers of individual denominations, as well as the size of the non-denominational community, and also limits the possibility of comparing the results regarding religion from the last two censuses.

Nevertheless, the census results indicate that the majority of society identifies with religious institutions, i.e. 978.1 thousand. inhabitants of świętokrzyskie voivodship considered themselves members - believers, supporters - of churches, religious associations, denominations and religious movements. This number constituted 81.7% of the total population of the voivodeship and 95.9% of the population of persons with recognised religious status. On the other hand, the group of persons who did not belong to any religion numbered 41.9 thousand persons, thus the community of persons not belonging to any religion comprised 3.5% of the total population of the voivodeship, and 4.1% - the population of persons with a recognized religious status.

Over the 10 years between censuses, among the persons answering the question on religion the share of the population declaring membership in churches and religious associations decreased by 2.9 percentage points (from 98.8% in 2011 to 95.9% in 2021). Thus, by 2.9 percentage points the percentage of persons without a religious denomination has increased while in relative terms, the share of persons without a religious denomination has more than tripled (from 1.2% in 2011 to 4.1% in 2021).

Population in the collective living quarters

In the National Population and Housing Census 2021, 608 collective living quarters were surveyed and the number of persons living in them was 9,193. However, due to the fact that Census was conducted during the period of the pandemic caused by the SARS-CoV-2 virus and the associated sanitary restrictions and limitations, number of persons living in collective living quarters may be underestimated.

Among residents of collective living quarters predominated persons staying in facilities related to study and work accounting for 45.8% of total.

In 2021 more than half of the residents of collective living quarters (55.4%) were males. The only category of facilities in which females prevailed were religious institutions facilities.

Migration resources

Świętokrzyskie is characterized by the high share of population (on the background of the country) who did not change the place of residence. Data of the National Population and Housing Census 2021 showed that 649.8 thousand persons, ie. 54.3% of the total population of the voivodship, had not left place of the residence for 12 months or more (versus 50.6% in Poland). The results showed that in the years 2011–2021 the growth had occurred –in comparison to the previous intercensal period – of the share of mobile population in total number of population of świętokrzyskie voivodship. In 2021 the migrants who arrived or returned in that period at the locality of current residence together with persons staying during the Census outside borders of Poland 12 months and more accounted for 44.7% population of świętokrzyskie voivodship (versus 38.7% ten years earlier).

Among persons arrived in the years 2011–2021 to the place of current residence from another place in Poland females prevailed (52.6%). The shift in the age of migrants is noticeable. The share of persons aged 20-29 significantly decreased while the one of the group 30-39 years increased.

Among internal migration in the years 2011-2021 inter-voivodships migration prevailed decisively. Within the borders of świętokrzyskie voivodship 71.8 thousand persons migrated. Among 21,8 thousand persons arrived from the other voivodship the most (almost 61%) lived previously on the territory of the mazowieckie, śląskie and małopolskie. Persons who in the years 2011-2021 left świętokrzyskie definitely most often headed to mazowieckie and małopolskie.

In 2021, on the territory of the voivodship 15,815 permanent residents of other countries stayed temporarily. Most of them lived in the city of Kielce (27.1%) and kielecki powiat (20.4%). Among immigrants males predominated and constituted 65.2% staying temporarily in the świętokrzyskie voivodship. More than half of immigrants arrived from Ukraine (57.1%).

Number of immigrants per 10 thousand population was in świętokrzyskie almost three times lower than the average in Poland. The highest value of that indicator was noted in the city of Kielce as well as in starachowicki and buski powiats.

Almost half of immigrants in świętokrzyskie (48.2%) have been the persons staying temporarily in Poland for 3 to 12 months, and another 36.9% - up to 3 months. Long-term immigrants constituted only 14.9% of total. However, within ten years their number increased six and a half times.

Among immigrants staying temporarily predominated working age population. In 2021, they accounted for 95.0% of total immigrants.

Data of the 2021 Census showed that 54,135 persons with permanent residence in świętokrzyskie voivodship were temporarily outside the country. Most of them were citizens of kielce (15.9% of total emigrants) and next in terms of the number of persons were kielecki (14.4%) and ostrowiecki (11.6%) powiats.

Per every 10 thousand residents of świętokrzyskie voivodship there were 452 persons staying temporarily abroad. That indicator was higher than the average in Poland where it amounted to 381. The most intensive outflow of the population abroad for temporary stay occurred in kazimierski powiat in which there was 643 emigrants per 10 thousand population as well as ostrowiecki (606) and skarżyski (571).

Person staying temporarily abroad 12 months and more accounted for 90.4% emigrants.

The majority of emigrants were working age population (77.8%). Children and youth aged 0-17 constituted 19.0%. The lowest was share of post-working age population (3,2%).

Among emigrants staying temporarily abroad there was slightly more males (51.1%). It was the result of their small predominance in the pre-working and working age groups was noted whereas among post-working age population more than 3/4 constituted females.

The most frequent country of temporary emigration was Great Britain (31.6%). The significant group of residents of the voivodship stayed also in Germany (18.5%) and Netherlands (6.6%).

Rozdział 1. Stan i struktura demograficzna ludności

Chapter 1. Size and demographic structure of population

1.1. Stan ludności

1.1. Size of population

Wyniki Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2021 r. pokazały, że w dniu 31 marca 2021 r. ludność województwa świętokrzyskiego liczyła 1196,6 tys. osób zaliczanych do ludności według definicji krajowej. Od ostatniego spisu powszechnego, tj. od dnia 31 marca 2011 r. liczba ludności zmniejszyła się o 84,2 tys. osób, tj. o 6,6%, przy spadku o 1,2% przeciętnie w Polsce. Skala depopulacji odnotowana w województwie świętokrzyskim była najwyższa w kraju.

W okresie międzyspisowym w większym stopniu zmalała populacja mężczyzn niż kobiet. Liczba mężczyzn zmniejszyła się o 42,8 tys. osób, tj. o 6,8%, natomiast kobiet ubyło o 41,4 tys. osób, tj. o 6,3%. W efekcie populacja mężczyzn liczyła 582,7 tys. osób, a kobiet – 613,8 tys.

W kategorii ludności według definicji krajowej są ujmowani stali mieszkańcy Polski, w tym osoby, które przebywają czasowo za granicą (bez względu na okres przebywania), ale zachowały stałe zameldowanie w Polsce, nie są natomiast ujmowani imigranci przebywający w Polsce czasowo.

Tablica 1.

Table 1.

Ludność w miastach i na obszarach wiejskich według płci

Population in urban and rural areas by sex

Wyszczególnienie Specification	2011		2021		2011=100
	w liczbach bezwzględnych in absolute figures	w % in %	w liczbach bezwzględnych in absolute figures	w % in %	
Ogółem Total	1280721	100,0	1196557	100,0	93,4
Kobiety Females	655242	51,2	613840	51,3	93,7
Mężczyźni Males	625479	48,8	582717	48,7	93,2
Miasta Urban areas	577842	100,0	538918	100,0	93,3
Kobiety Females	302508	52,4	284446	52,8	94,0
Mężczyźni Males	275334	47,6	254472	47,2	92,4
Wieś Rural areas	702879	100,0	657639	100,0	93,6
Kobiety Females	352734	50,2	329394	50,1	93,4
Mężczyźni Males	350145	49,8	328245	49,9	93,7

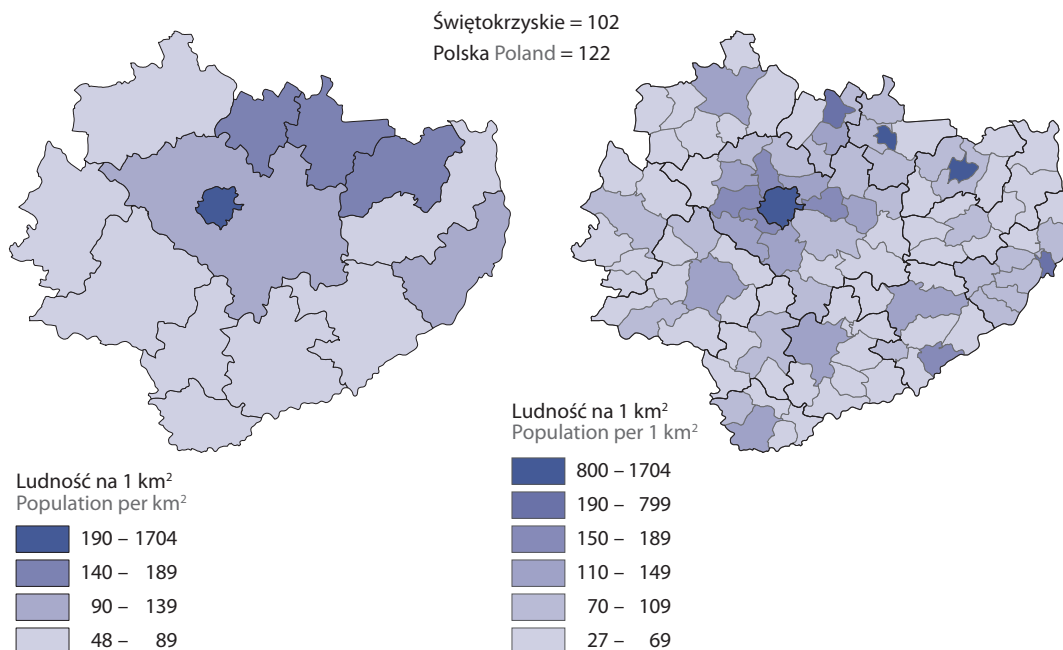
Pomimo zmian w sieci osadniczej województwa skutkujących wzrostem liczby miast (w okresie międzyspisowym prawa miejskie otrzymało 14 miejscowości wiejskich) spadek liczby ludności odnotowano zarówno na wsi – o 45,2 tys. osób, tj. o 6,4% (do 657,6 tys. osób), jak i w miastach – o 38,9 tys. osób, tj. o 6,7% (do 538,9 tys. osób).

Wskaźnik urbanizacji odnotowany w województwie świętokrzyskim znacząco odbiegał od średniej krajowej wynoszącej 59,8% i należał do najniższych w Polsce. W 2021 r. w miastach zamieszkiwało 45,0% ludności województwa świętokrzyskiego wobec w 2011 r. 45,1%. Niższy wskaźnik urbanizacji odnotowano jedynie w województwie podkarpackim (41,3% wobec 41,4%). W województwie świętokrzyskim w okresie międzyspisowym w efekcie spadku liczby ludności gęstość zaludnienia zmniejszyła się ze 109 do 102 osób na 1 km² powierzchni ogólnej województwa, przy czym w miastach spadła z 864 do 683 osób na 1 km², a na wsi – z 64 do 60. W Polsce gęstość zaludnienia wyniosła w 2021 r. 122 osoby na 1 km² (w 2011 r. – 123); w miastach 1017 (o 68 osób mniej niż w 2011 r.), na wsi 53 osoby – w poprzednim spisie wskaźnik był nieznacznie niższy i wyniósł 52.

Ludność na terenie województwa jest rozmieszczona nierównomiernie. Wpływ na to mają zarówno warunki przyrodniczo-geograficzne, jak i społeczno-gospodarcze. Podregion kielecki, grupujący centralne i północne obszary uprzemysłowione, był ponad dwukrotnie gęściej zaludniony niż podregion sandomiersko-jędrzejowski, który obejmuje rolnicze południe województwa (odpowiednio 146 osób/1 km² wobec 69). Do wysokiego wyniku w podregionie kieleckim przyczyniło się m.in. miasto na prawach powiatu Kielce, w którym wskaźnik wyniósł 1704 osoby/1 km². Powiatami ziemskimi o dużej gęstości zaludnienia były: skarżyski (179 osób/1 km²), ostrowiecki (168 osób/1 km²) oraz starachowicki (165 osób/1 km²). Z kolei najmniejsza gęstość zaludnienia wystąpiła w powiatach: włoszczowskim (48 osób/1 km²), opatowskim (55 osób/1 km²) i pińczowskim (61 osób/1 km²).

Na 102 gminy funkcjonujące w województwie świętokrzyskim w 25 gęstość zaludnienia ukształtowała się powyżej średniej, w tym w 5 gminach miejskich znacząco ją przekroczyła, tj. w: Kielcach (1704 osoby na 1 km²), Starachowicach (1454 osoby na 1 km²), Ostrowcu Świętokrzyskim (1396 osób na 1 km²), Sandomierzu (773 osób na 1 km²) i Skarżysku-Kamiennej (669 osób na 1 km²). W kolejnej gminie w rankingu, tj. w Górnicy było to 180 osób na 1 km². Najniższą gęstość zaludnienia odnotowano w gminach Ruda Maleńska oraz Radków po 27 osób na 1 km² i Raków – 28 osób na 1 km².

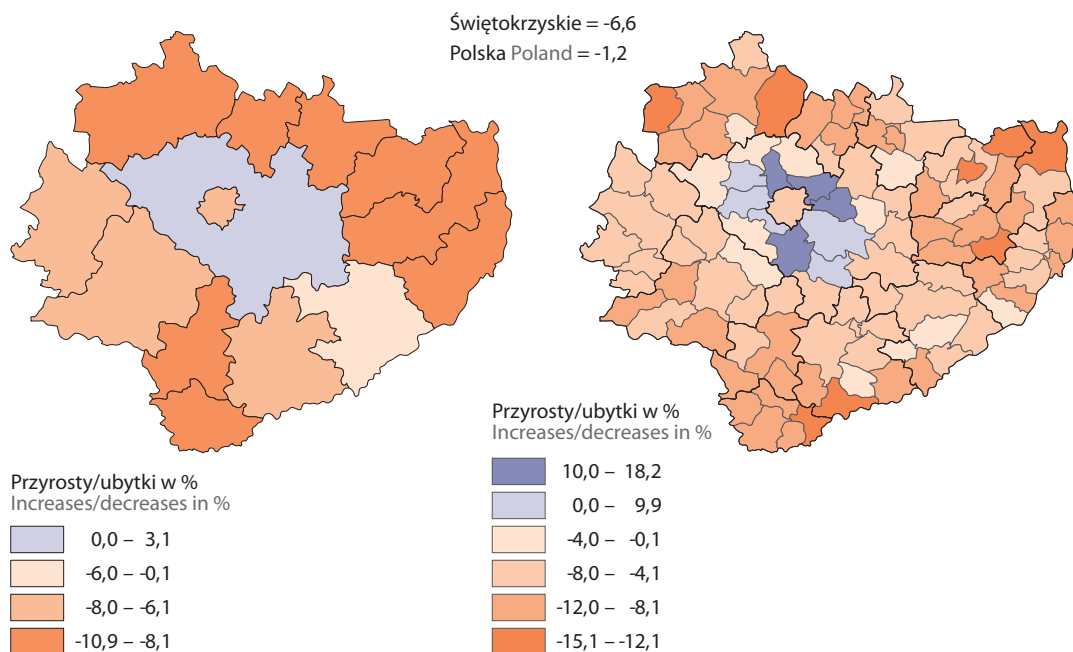
Mapa 1. Gęstość zaludnienia w 2021 r.
Map 1. Population density in 2021

Skala zmian liczby mieszkańców jest związana z rozwojem infrastruktury społeczno-gospodarczej i perspektywami na rynku pracy, co w konsekwencji warunkuje migracje (napływ lub brak odpływu przede wszystkim ludzi młodych), a następnie tworzenie rodzin. Proces depopulacji był zróżnicowany terytorialnie. W okresie międzypisowym spadek liczby ludności odnotowano w 13 powiatach województwa świętokrzyskiego, przy czym procentowy ubytek wahał się od 5,8% do 10,9%. Proces depopulacji szczególnie wyraźnie zarysował się w powiatach: ostrowieckim, skarżyskim i opatowskim, gdzie spadek liczby ludności przekroczył 10%. W omawianym okresie wyłącznie powiat kielecki odnotował zwiększenie liczby mieszkańców (o 3,1%). W znaczącym stopniu stanowi to efekt osiedlania się w 8 podkieleckich gminach tego powiatu byłych mieszkańców Kielc.

Na 102 gminy w województwie świętokrzyskim proces depopulacji objął 93, przy czym w 74 gminach ubytki przekroczyły 5,0% (w 23 gminach stanowiły ponad 10,0%). Szczególnie wyraźnie proces depopulacji zarysował się w gminach: Bałtów, Fałków oraz Tarłów, gdzie liczba ludności zmniejszyła się odpowiednio o: 15,1%, 14,4% i 14,3%. W gminie Pierzchnica liczba ludności pozostała na poziomie zbliżonym do stanu z 2011 r. W 8 gminach odnotowano wzrost liczby ludności, tj. w gminach: Morawica (o 18,2%), Miedziana Góra (o 15,3%), Masłów (o 13,1%), Górno (10,6%), Strawczyn (o 7,9%), Nowiny (o 5,6%), Piekoszów (o 5,4%) i Daleszyce (o 5,1%). Zwiększenie liczby ludności wskazanych gmin w pewnej mierze odbyło się kosztem populacji zamieszkującej Kielce, gdzie odnotowano spadek liczby ludności o 7,6%. Gminy te należą bowiem do Kieleckiego Obszaru Funkcjonalnego i stanowią strefę podmiejską stolicy województwa. Zaobserwowany proces suburbanizacji nie był unikalny w skali kraju. Większość głównych ośrodków miejskich w Polsce odnotowało spadek liczebności populacji. Spośród 37 miast liczących powyżej 100 tysięcy mieszkańców, jedynie w ośmiu wystąpił wzrost liczby ludności, tj. w: Zielonej Górze, Warszawie, Rzeszowie, Wrocławiu, Krakowie, Gdańsku, Opolu i Białymstoku. Pozostałe miasta wojewódzkie odnotowały ubytki, przy czym Kielce znalazło się w pierwszej trójce miast z największymi ubytkami ludności po Katowicach i Łodzi, gdzie spadek liczby ludności wyniósł odpowiednio 8,1% i 8,0%.

Mapa 2. Zmiana liczby ludności w latach 2011-2021
Map 2. Change in the number of population in 2011-2021

1.2. Ludność według płci i wieku

1.2. Population by sex and age

Pomimo zmian ilościowych w okresie międzypisowym struktura ludności według płci nie uległa większym zmianom, a współczynnik feminizacji pozostał na jednym z niższych poziomów w kraju. Niższy współczynnik feminizacji niż w województwie świętokrzyskim odnotowano jedynie w województwie podkarpackim, a podobny w województwach podlaskim i warmińsko-mazurskim.

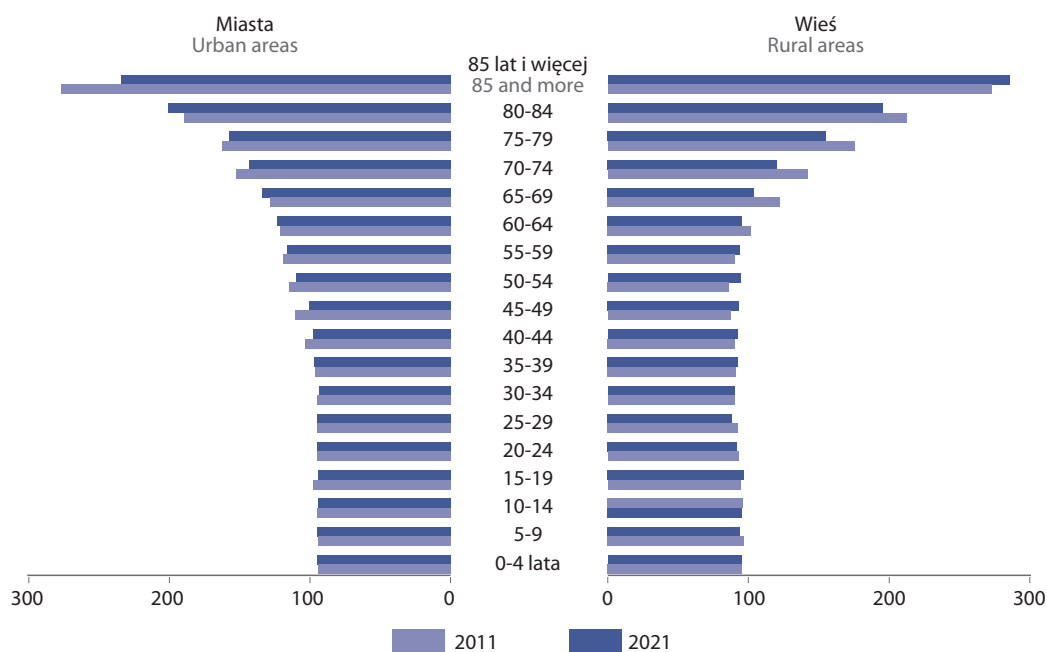
Udział kobiet w populacji województwa wzrósł o 0,1 p.proc. do 51,3%, natomiast na 100 mężczyzn nadal przypadało 105 kobiet. W kraju współczynnik feminizacji również się nie zmienił i pozostał na poziomie 107. Biorąc pod uwagę miejsce zamieszkania wzrost przewagi kobiet odnotowano w miastach (o 0,4 p.proc. do 52,8%), a niewielki spadek na wsi (o 0,1 p.proc. do 50,1%). Zmiany te odzwierciedla współczynnik feminizacji, który w miastach wzrósł ze 110 do 112 kobiet na 100 mężczyzn, podczas gdy na wsi spadł ze 101 do 100 kobiet na 100 mężczyzn. W kraju współczynnik feminizacji w miastach pozostał na poziomie 111, a na wsi zmniejszył się ze 101 do 100.

Wiek osób określa się liczbą lat ukończonych, ustaloną poprzez porównanie pełnej daty urodzenia z datą przeprowadzenia spisu (tzw. momentem krytycznym, tj. 31 marca 2021 roku).

Współczynnik feminizacji zmienia się wraz ze wzrostem wieku ludności. Zgodnie z wynikami NSP 2021 w województwie świętokrzyskim mężczyźni przeważali liczebnie do wieku 51 lat (w kraju przewaga utrzymała się do 48 lat). Współczynnik feminizacji wśród osób w wieku 0-51 lat wyniósł 94, natomiast wśród ludności w wieku 52 lata i więcej – na 100 mężczyzn przypadało już ponad 100 kobiet, a w najstarszej grupie (85 lat i więcej) – 260. Granica wieku liczebnej przewagi mężczyzn przesunęła się w górę o 3 lata w stosunku do wyników NSP 2011, kiedy to odnotowano większą liczbę mężczyzn niż kobiet do wieku 54 lat (z wyłączeniem osób w wieku 53 lata). W kraju odnotowano przeciwne zjawisko, bowiem granica wieku liczebnej przewagi mężczyzn przesunęła się o 2 lata w dół w stosunku do wyników NSP 2011, kiedy to odnotowano większą liczbę mężczyzn niż kobiet do wieku 46 lat.

Wykres 1. Współczynnik feminizacji według grup wieku

Chart 1. Femininity ratio by age groups

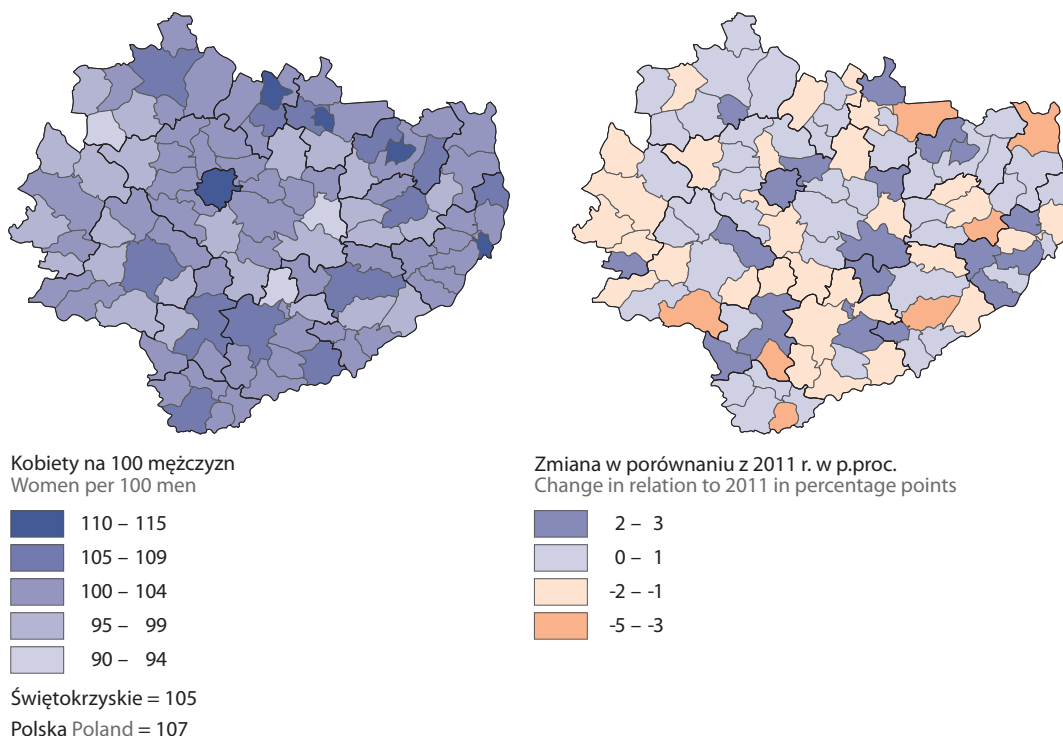

Porównanie wyników spisów 2011 i 2021 pokazało, że w obrębie województwa w 2011 r. we wszystkich powiatach kobiety stanowiły większość mieszkańców, natomiast w 2021 r. równowaga między populacjami mężczyzn i kobiet była zachowana w powiecie włoszczowskim, podczas gdy w pozostałych 13 powiatach przeważały kobiety. Współczynnik feminizacji najwyższe wartości osiągnął w powiecie grodzkim - m. Kielce (114), natomiast w powiatach ziemskich wahał się od 101 w powiecie kieleckim do 109 w ostrowieckim.

Biorąc pod uwagę lokalne zróżnicowanie współczynnika feminizacji w 2021 r. w województwie świętokrzyskim, na 102 gminy w 18 gminach była zachowana równowaga między populacjami kobiet i mężczyzn, co wyraża współczynnik feminizacji na poziomie 100, a w 28 gminach przeważali mężczyźni. Oznacza to, że w 56 gminach większość stanowiły kobiety. Najwyższy współczynnik feminizacji odnotowano w ośrodkach miejskich, tj. w: Sandomierzu, Kielcach i Ostrowcu Świętokrzyskim, gdzie na 100 mężczyzn przypadało odpowiednio 115, 114 i 113 kobiet oraz w Skarżysku-Kamiennym i Starachowicach, gdzie wskaźnik ten osiągnął 111. Z kolei najniższy współczynnik odnotowano w gminie Słupia Konecka, gdzie na 100 mężczyzn przypadało 90 kobiet oraz w gminach Łągowo i Gnojno – po 94 w każdej.

Mapa 3. Współczynnik feminizacji w 2021 r.
Map 3. Femininity ratio in 2021

Wyniki NSP 2011 i 2021 w zakresie struktury wieku ludności różnią się znacząco. Różnica ta jest głównie wynikiem przesuwania się w czasie wyżów i niżów demograficznych przez kolejne grupy wieku jak również obserwowanej w minionej dekadzie niskiej dzietności. Przeprowadzona analiza wskazuje na postępowanie niekorzystnych zmian świadczących o starzeniu się społeczeństwa.

Starzenie się mieszkańców województwa świętokrzyskiego potwierdza przesunięcie mediany wieku, czyli średniego wieku statystycznego mieszkańca, niezależnie od płci i miejsca zamieszkania, choć populacje mężczyzn oraz mieszkańców wsi pozostały młodsze. W 2021 r. mediana wieku (wyznaczająca granicę, którą połowa populacji już przekroczyła, a druga połowa jeszcze nie osiągnęła) wyniosła w województwie świętokrzyskim 43,6 roku, co oznacza najwyższy wynik na tle kraju. Niewiele młodsze były

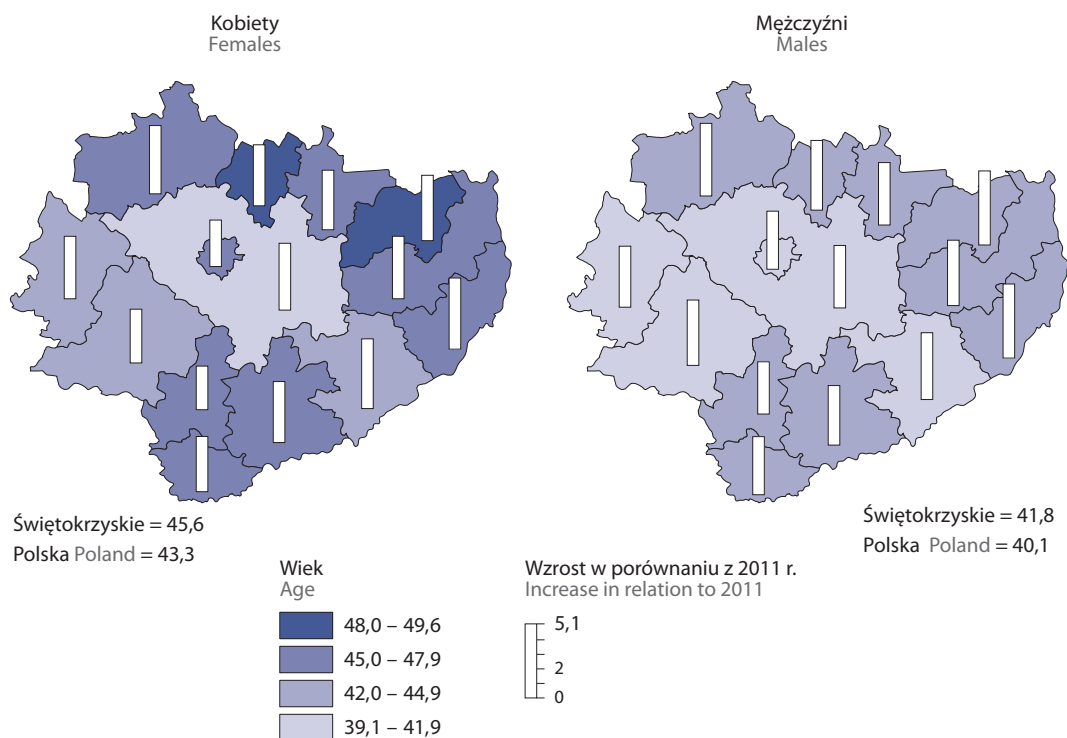

populację województw łódzkiego i opolskiego, gdzie średni wiek statystycznego mieszkańca osiągnął odpowiednio 43,5 roku i 43,4 roku. Średni wiek kobiet w województwie świętokrzyskim wyniósł 45,6 roku, podczas gdy mężczyzn – 41,8 roku. Parametr ten zwiększył się o ponad 4 lata w stosunku do wyników NSP 2011, kiedy ukształtował się na poziomie 39,3 roku dla populacji ogółem i 41,5 roku dla kobiet oraz 37,4 roku dla mężczyzn. Średni wiek statystycznego mieszkańca Polski również się zwiększył, chociaż w nieco mniejszym stopniu niż w województwie świętokrzyskim i w 2021 r. wyniósł 41,7 roku; przy czym mediana wieku kobiet ukształtowała się na poziomie 43,3 roku, a mężczyzn – 40,1 roku.

W województwie świętokrzyskim szybciej starzała się populacja miast niż wsi. Średni wiek statystycznego mieszkańca miast województwa świętokrzyskiego zwiększył się w okresie międzypisowym z 41,0 do 45,5 roku (w kraju – z 39,4 do 42,6 roku), natomiast na terenach wiejskich odnotowano wzrost z 38,1 do 42,0 lat (w Polsce – z 36,3 do 40,2 roku).

Biorąc pod uwagę terytorialne rozmieszczenie ludności i jej zróżnicowanie według wieku w 2021 r. mediana wieku w powiatach województwa wahała się od 40,1 do 46,4 roku (w 2011 r. od 35,7 do 42,0 lat). W 2021 r. w 10 powiatach zamieszkiwała populacja starsza niż przeciętnie w województwie (w 2011 r. – w 9 powiatach). W 2021 r., podobnie jak w 2011 r. na tle województwa największym potencjałem demograficznym wyróżnił się powiat kielecki z najmniejszym udziałem ludności w wieku 65 roku i więcej (w 2021 r. – 15,7%, w 2011 r. - 12,0%) oraz najniższą medianą wieku (w 2021 r. – 40,1 roku, w 2011 r. – 35,7 roku). Względnie młode populacje zamieszkiwały powiaty staszowski i jędrzejowski, gdzie średni wiek statystycznego mieszkańca wyniósł w 2021 r. 42,7 roku w każdym, a w 2011 r. odpowiednio 38,0 i 38,4 roku. Najstarsze populacje podobnie, jak w 2011 r. zamieszkiwały powiaty skarżyski i ostrowiecki, gdzie mediany wieku wyniosły w 2021 r. odpowiednio 46,4 i 46,1 roku wobec w 2011 r. 42,0 i 41,4 roku.

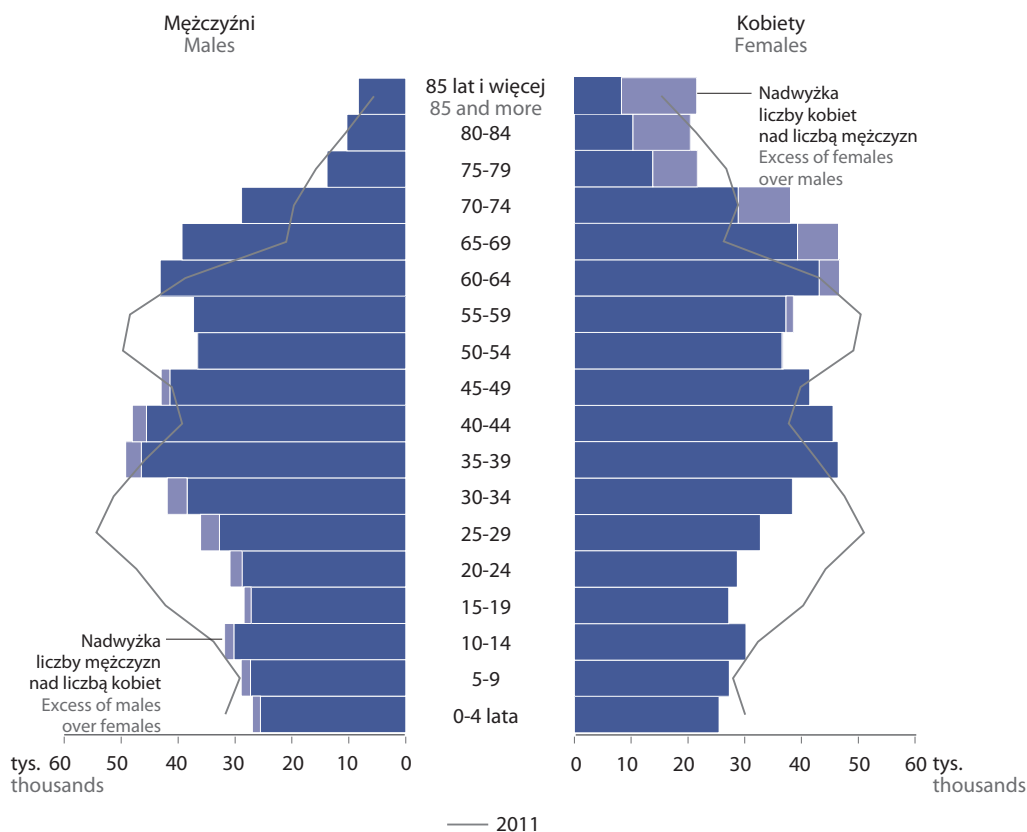
Mapa 4. Mediana wieku ludności według płci w 2021 r.
Map 4. Median age of population by sex in 2021

Proces starzenia się społeczeństwa przedstawiają nałożone na siebie piramidy wieku dla wyników NSP 2011 i 2021. Piramida wieku coraz bardziej przypomina wrzeciono z wąską podstawą. Taki kształt jest charakterystyczny dla społeczeństw regresywnych, tj. społeczeństw starych i silnie starzejących się, w których spada liczba urodzeń przy jednoczesnym wydłużaniu się przeciętnej długości życia. W typie tym coraz większy staje się udział ludności w starszym wieku przy jednoczesnym zmniejszaniu się udziału dzieci i młodzieży.

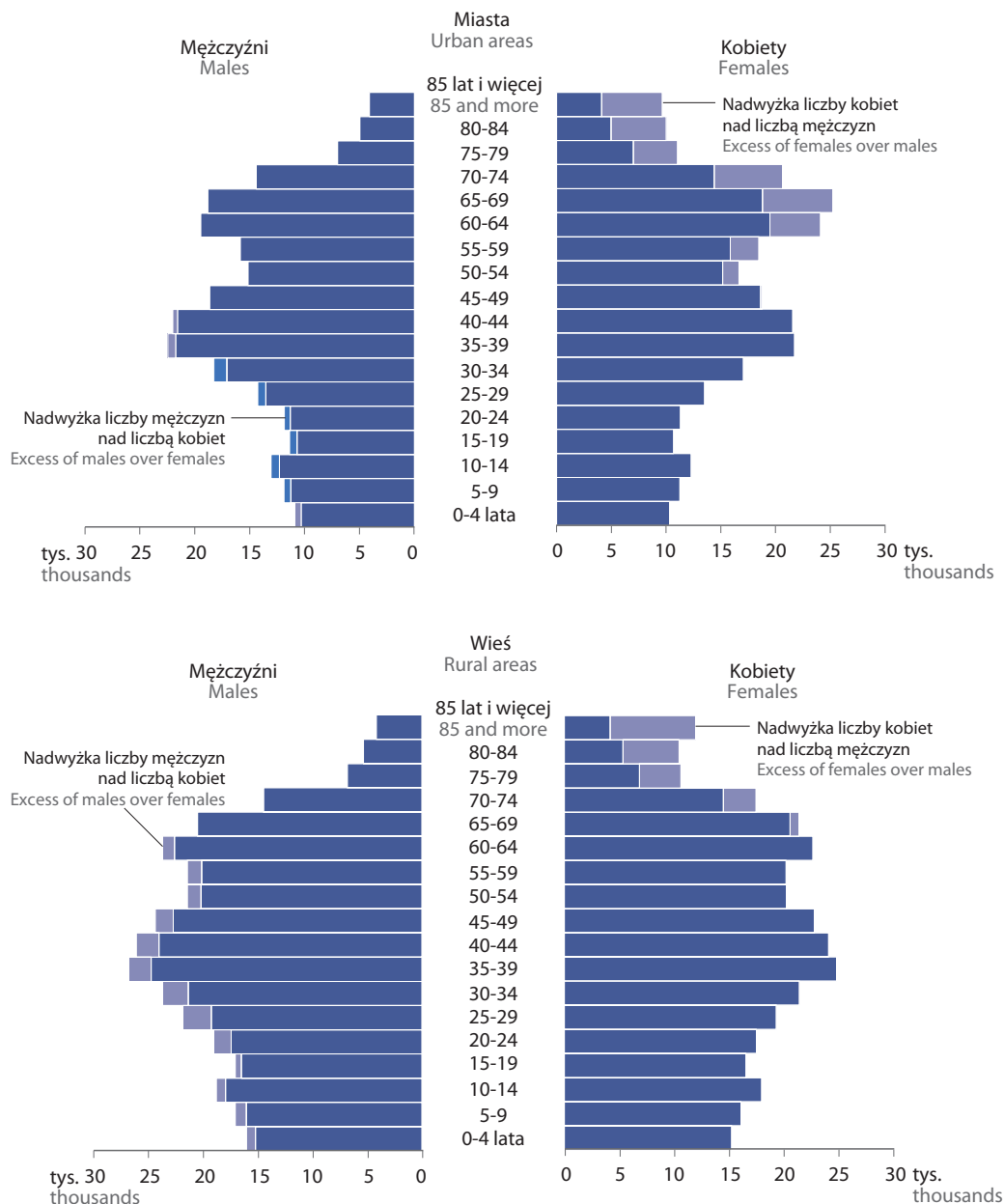
Wykres 2. Ludność według płci i wieku w 2021 r.

Chart 2. Population by sex and age in 2021

Wyniki NSP 2021 potwierdziły, że proces starzenia objął zarówno populację miast, jak i wsi, lecz w miastach przebiegał z większą intensywnością.

Wykres 3. Ludność według miejsca zamieszkania, płci i wieku w 2021 r.
 Chart 3. Population by place of residence, sex and age in 2021

W okresie międzypisowym w województwie świętokrzyskim podobnie, jak w 9 innych województwach, równoległe do wzrostu liczby osób w wieku 65 lat i więcej odnotowano spadek liczby dzieci w wieku 0-14 lat. O ile odnotowany w województwie świętokrzyskim przyrost liczby osób w wieku 65 lat i więcej w wysokości 30,1% był stosunkowo umiarkowany, o tyle 7,7% spadek liczby dzieci w wieku 0-14 lat był najwyższy na tle województw. W kraju liczba osób starszych zmniejszyła się o 18,6%, podczas gdy dzieci wzrosła o 1,8%.

Tablica 2. Ludność według biologicznych grup wieku
Table 2. Population by biological age groups

Wyszczególnienie Specification	2011	2021	Zmiana w latach 2011-2021 Change in 2011-2021		2011	2021
	w tys. in thousands		w % in %		w odsetkach in percent	
Ogółem Total	1280,7	1196,6	-84,2	-6,6	100,0	100,0
0-14 lat 0-14 year	184,9	170,6	-14,3	-7,7	14,4	14,3
15-64 15-64	904,6	777,2	-127,5	-14,1	70,6	64,9
65 lat i więcej 65 years and more	191,2	248,8	57,6	30,1	14,9	20,8
Kobiety Females	655,2	613,8	-41,4	-6,3	100,0	100,0
0-14 lat 0-14 year	90,3	83,0	-7,3	-8,1	13,8	13,5
15-64 15-64	446,3	382,6	-63,7	-14,3	68,1	62,3
65 lat i więcej 65 years and more	118,6	148,2	29,6	24,9	18,1	24,1
Mężczyźni Males	625,5	582,7	-42,8	-6,8	100,0	100,0
0-14 lat 0-14 years	94,6	87,6	-7,0	-7,4	15,1	15,0
15-64 15-64	458,3	394,5	-63,8	-13,9	73,3	67,7
65 lat i więcej 65 years and more	72,6	100,6	28,0	38,6	11,6	17,3
Miasta Urban areas	577,8	538,9	-38,9	-6,7	100,0	100,0
0-14 lat 0-14 years	74,9	69,7	-5,2	-7,0	13,0	12,9
15-64 15-64	417,9	343,3	-74,7	-17,9	72,3	63,7
65 lat i więcej 65 years and more	85,0	126,0	41,0	48,2	14,7	23,4
Wieś Rural areas	702,9	657,6	-45,2	-6,4	100,0	100,0
0-14 lat 0-14 years	110,0	101,0	-9,0	-8,2	15,6	15,4
15-64 15-64	486,7	433,9	-52,8	-10,9	69,2	66,0
65 lat i więcej 65 years and more	106,2	122,8	16,6	15,6	15,1	18,7

W okresie międzyspisowym odnotowano znaczący wzrost współczynnika starości demograficznej. Udział osób w wieku 65 lat i więcej w populacji województwa zwiększył się z 14,9% w 2011 r. do 20,8% w 2021 r., a w kraju – z 13,6% do 18,6%. Oznacza to, że średnio co 5. osoba miała 65 lat lub była starsza.

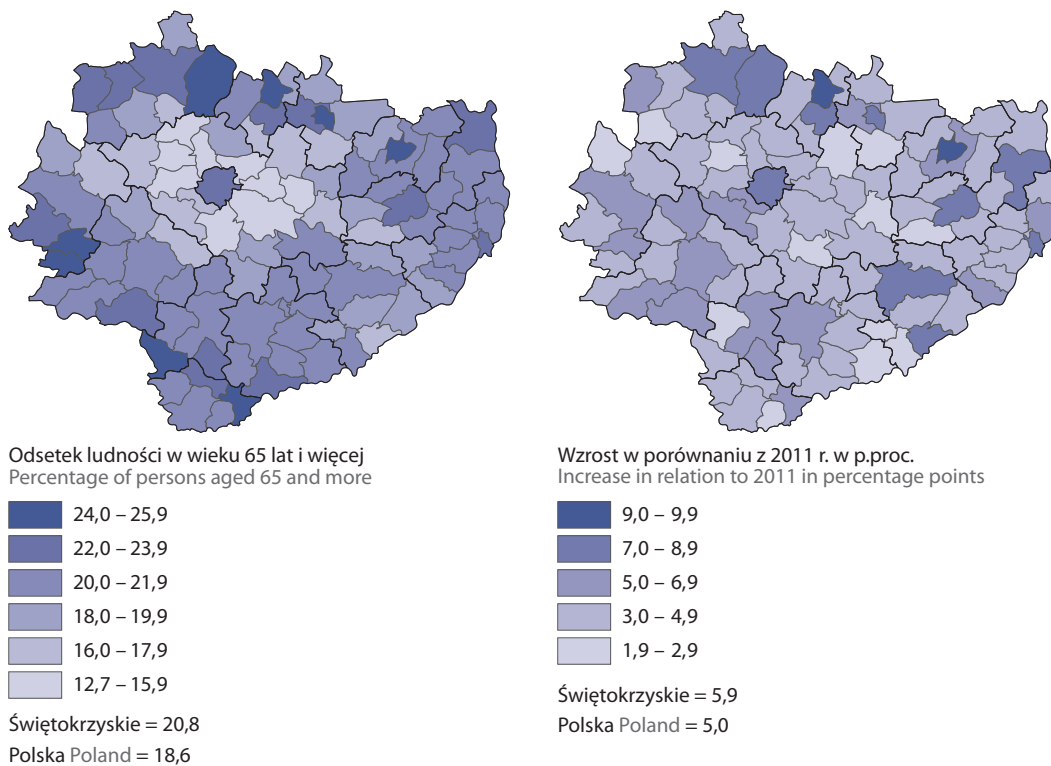
Współczynnik starości istotnie różnicuje płeć i miejsce zamieszkania. Z większą intensywnością proces starzenia się społeczeństwa zarysował się wśród kobiet oraz na wsi. W 2021 r. wśród kobiet osoby starsze stanowiły 24,1% (o 6,0 p.proc. więcej niż w 2011 r.), natomiast wśród mężczyzn udział ten był zdecydowanie niższy – 17,3% i wzrósł w okresie międzyspisowym o 5,7 p.proc. W kraju udział starszych kobiet zwiększył się o 5,3 p.proc. do 21,7%, natomiast starszych mężczyzn wzrósł o 4,8 p.proc. do 15,4%. W miastach

województwa odsetek osób w wieku 65 lat i więcej wzrósł z 14,7% do 23,4% (w kraju – z 14,1% do 20,4%), podczas gdy na wsi z 15,1% do 18,7% (w kraju – z 12,8% do 16,0%).

Porównanie wyników NSP 2011 i 2021 pokazało szybki proces starzenia się ludności w obrębie województwa świętokrzyskiego. Na 14 powiatów w 2011 r. współczynnik starości demograficznej w żadnym z powiatów nie przekroczył 20%, przy czym minimum odnotowano w powiecie kieleckim (12,0%) a maksimum – w kazimierskim (17,4%). W 2021 r. jedynie w 2 powiatach (kieleckim i staszowskim) osoby w wieku 65 lat i więcej stanowiły mniej niż 20% populacji. Minimum podobnie jak w 2011 r. odnotowano w powiecie kieleckim (15,7%), natomiast maksimum – w skarżyskim (23,7%). Na 102 gminy w województwie świętokrzyskim, w 2011 r. współczynnik starości demograficznej przekroczył 20% jedynie w 2 gminach, natomiast w 2021 r. – w 61. Z kolei o ile w 2011 r. osoby w wieku 65 lat i więcej stanowiły nie więcej niż 10% w 5 gminach, to w 2021 r. nie odnotowano takiego przypadku.

Biorąc pod uwagę terytorialne zróżnicowanie współczynnika starości demograficznej w województwie świętokrzyskim, w 46 gminach odnotowano wartości przekraczające średnią w województwie, w tym najwyższe w gminach: Radków (25,9%), Opatowiec (25,6%), Skarżysko-Kamienna (25,5%), Działoszyce (25,4%) i Starachowice (25,1%). W 54 gminach współczynnik starości demograficznej nie przekroczył średniej, przy czym najniższe wartości odnotowano w gminach: Strawczyn (12,7%), Górno (12,9%), Morawica (13,0%), Piekoszów (13,8%) oraz Bieliny (13,9%). W 21 gminach odnotowano ponadprzeciętny wzrost współczynnika starości demograficznej, w tym najwyższy w gminach: Ostrowiec Świętokrzyski (o 9,9 p.proc.), Skarżysko-Kamienna (o 9,1 p.proc.), Starachowice (8,4 p.proc.) i Ożarów (o 8,1 p.proc.). W 80 gminach współczynnik starości demograficznej wzrósł w mniejszym stopniu niż przeciętnie w województwie, przy czym najmniej w gminach: Słupia Konecka (o 1,9 p.proc.), Michałów (o 2,0 p.proc.), Łubnice (o 2,3 p.proc.) oraz Pawłów i Pacanów (po 2,4 p.proc.).

Mapa 5. Współczynnik starości demograficznej w 2021 r.
Map 5. Old age ratio in 2021

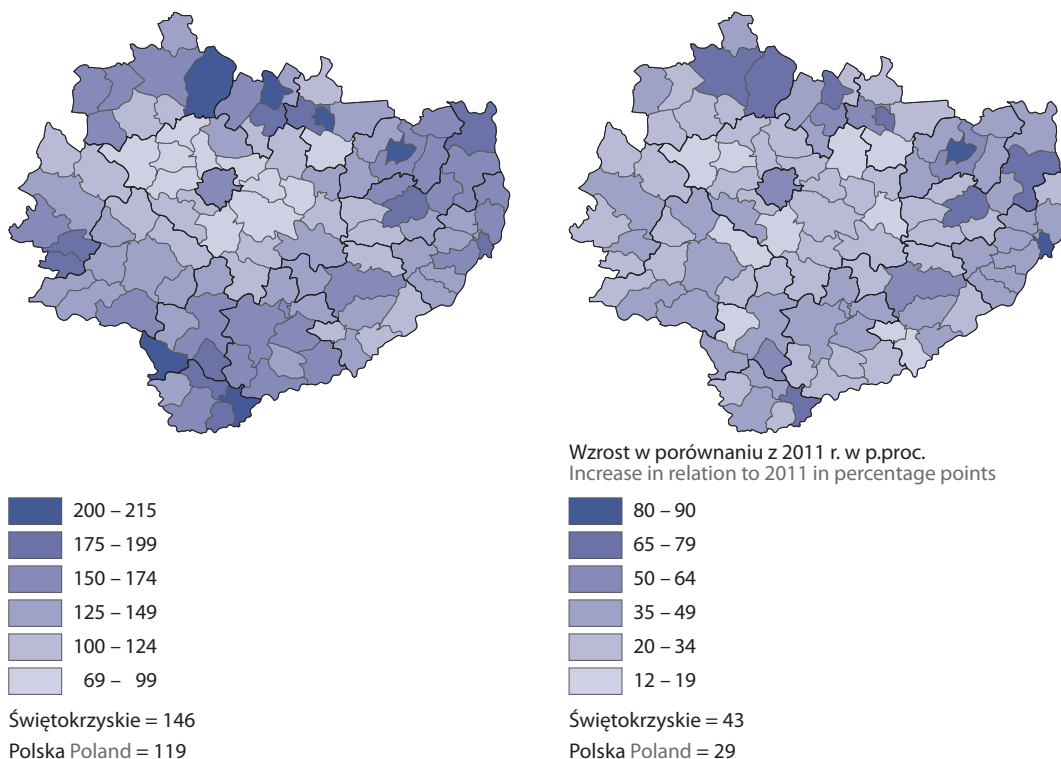
Porównanie wyników NSP 2011 i 2021 pokazało szybki proces pogarszania proporcji między generacjami najstarszych i najmłodszych mieszkańców.

Zmiany ilościowe w najmłodszych i najstarszych grupach wieku znalazły odzwierciedlenie w indeksie starości określającym ile osób w wieku 65 lat i więcej przypada na 100 osób w wieku 0-14 lat. Im niższa wartość tego miernika tym lepsze zabezpieczenie dla osób w starszym wieku, inaczej ujmując liczba dzieci w wieku 0-14 lat stanowi „przeciwwagę” dla liczby ludności w wieku 65 lat i więcej. Wyniki NSP 2021 pokazały, że najmniej korzystna sytuacja w kraju miała miejsce w województwie świętokrzyskim, zarówno w miastach jak i na wsi. W okresie międzypisowym indeks starości zwiększył się w województwie ze 103 do 146, podczas gdy w kraju odnotowano wzrost z 90 do 119. W miastach województwa odnotowano wzrost ze 113 do 181 (w kraju – ze 102 do 141), a na wsi z 97 do 122 (w kraju – z 75 do 92).

Porównanie wyników NSP 2011 i 2021 pokazało szybki proces pogarszania się sytuacji demograficznej w obrębie województwa świętokrzyskiego. W 2011 r. w 4 powiatach odnotowano indeks starości nieprzekraczający 100, tj. w: kieleckim (72), staszowskim (89), jędrzejowskim (96) i włoszczowskim (99); natomiast w 2021 r. już tylko w 1, tj. w powiecie kieleckim (93). Maksimum wzrosło ze 129 w 2011 r. w powiecie kazimierskim do 191 w 2021 r. w powiecie skarżyskim.

Biorąc pod uwagę terytorialne zróżnicowanie indeksu starości, o ile na 102 gminy w województwie świętokrzyskim, w 2011 r. indeks starości ukształtował się poniżej 100 w 39 gminach, to w 2021 r. już tylko w 11 gminach. W 46 gminach odnotowano wartości przekraczające średnią w województwie, w tym najwyższe w gminach: Opatowiec i Skarżysko-Kamienna (po 215), Starachowice (212), Stąporków (211), Ostrowiec Świętokrzyski (205) i Działoszyce (202). W 56 gminach indeks starości nie przekroczył średniej, przy czym najniższe wartości odnotowano w gminach: Strawczyn, Morawica i Górno (po 69), Bieliny (79) oraz Miedziana Góra i Masłów (po 80). Natężenie procesu starzenia również było zróżnicowane terytorialnie. W 26 gminach odnotowano ponadprzeciętny wzrost indeksu starości, w tym najwyższy w gminach: Ostrowiec Świętokrzyski (o 90 p.proc.), Sandomierz (o 80 p.proc.), Stąporków (o 79 p.proc.), Starachowice (o 77 p.proc.) i Skarżysko-Kamienna (o 76 p.proc.). W 72 gminach indeks starości wzrósł w mniejszym stopniu niż przeciętnie w województwie, przy czym najmniej w gminach: Bodzentyn (o 12 p.proc.), Pawłów i Michałów (po 14 p.proc.), Sobków (o 15 p.proc.) oraz Strawczyn i Łągów (po 16 p.proc.).

Mapa 6. Indeks starości w 2021 r.
Map 6. Ageing index in 2021

Porównanie wyników NSP 2011 i 2021 potwierdziło nie tylko pogorszenie relacji ilościowych między pokoleniami seniorów (osoby w wieku 65 lat i więcej) i ich potencjalnych wnuków (osoby w wieku 0-14 lat), ale również między pokoleniami osób w wieku sędziwym (85 lat i więcej) i ich potencjalnych dzieci (osoby w wieku 50-64 lata). Współczynnik wsparcia międzypokoleniowego, nazywany również współczynnikiem wsparcia rodziców wskazujący ile osób w wieku 85 lat i więcej przypada na 100 osób w wieku 50—64 lata uległ znaczącemu pogorszeniu. O ile w 2011 r. w województwie świętokrzyskim na 100 osób w wieku 50—64 lata przypadało 7 osób sędziwych, to w 2021 r. już 12 (w kraju odnotowano wzrost z 6 do 11 osób). W miastach odnotowano wzrost z 5 do 13 osób (w kraju – z 6 do 12), a na wsi – z 9 do 12 (w kraju – z 8 do 10).

Trudną sytuację demograficzną województwa świętokrzyskiego potwierdza wskaźnik obciążenia demograficznego, określający ile osób w wieku 0-14 lat oraz 65 lat i więcej przypadało na 100 osób w wieku 15-64 lata. Analizując wielkość wskaźnika obciążenia demograficznego uwagę należy skoncentrować głównie na jego częściach składowych, tj. współczynnikach cząstkowych. Dla analizy dłuższego okresu zdecydowanie ważniejsze są proporcje między udziałami dzieci i osób w starszym wieku niż ogólna wielkość wskaźnika.

W 2011 r. współczynnik obciążenia w województwie świętokrzyskim wyniósł 42, a jego składowe były prawie równe, tj. 20 stanowiły dzieci i 21 – osoby starsze. Podobnie w kraju współczynnik obciążenia wyniósł 40, przy czym 21 stanowiły dzieci a 19 – osoby starsze. Natomiast w 2021 r. ogólna wartość współczynnika była wyższa i wynosiła 54 (w kraju 52). Proporcje między cząstkowymi współczynnikami obciążenia odnotowane w województwie świętokrzyskim były najmniej korzystne na tle kraju, tj. w 2021 r. na wskaźnik ogólny składało się 22 dzieci i 32 osoby w wieku 65 lat i więcej (w kraju odpowiednio 24 i 28). W miastach województwa, podobnie jak w kraju proporcje te ukształtowały się mniej korzystnie (w 2021 r. 20 dzieci wobec 37 seniorów; w kraju odpowiednio – 22 wobec 31), niż na wsi (23 dzieci wobec 28 seniorów; w kraju – 26 wobec 24).

Obecnie w żadnym z województw nie mamy do czynienia z „pozytywną” (tj. na korzyść dzieci w wieku 0–14 lat) różnicą wielkości cząstkowych wskaźników.

Dla gospodarki najistotniejsza jest struktura populacji według ekonomicznych grup wieku. Zmiany pokoleniowe zdeterminowały niekorzystne przekształcenie struktury ludności. Wyniki NSP 2021 potwierdziły, że w województwie świętokrzyskim kurczą się potencjalne i bieżące zasoby rynku pracy, tj. maleje udział populacji w wieku przedprodukcyjnym (w wieku 0-17 lat) i produkcyjnym (mężczyźni w wieku 18-64 lata i kobiety w wieku 18-59 lat), a rośnie udział osób w wieku poprodukcyjnym (mężczyźni w wieku 65 lat i więcej oraz kobiety w wieku 60 lat i więcej). Podobne prawidłowości lecz o niższym natężeniu odnotowano w kraju.

Tablica 3.
Table 3.

Ludność według ekonomicznych grup wieku
Population by economic age groups

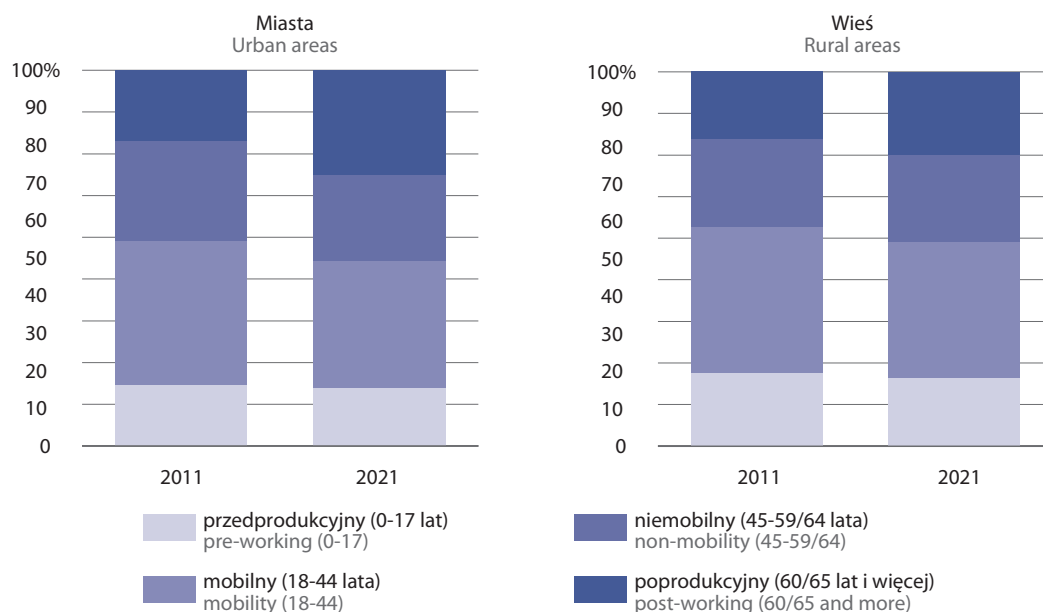
Wyszczególnienie Specification		Ogółem Total	Ekonomiczne grupy wieku Economic age groups				
			przedprodukcyjny (0–17 lat) pre-working (0–17)	produkcyjny (18–59/64 lata) working (18–59/64)			poprodukcyjny (60/65 lat i więcej) post-working (60/65 and more)
				razem total	mobilny (18–44 lata) mobile (18–44)	niemobilny (45–59/64 lata) non-mobile (45–59/64)	
w tys. in thousands							
Ogółem Total	2011	1280,7	232,2	814,2	496,8	317,4	234,4
	2021	1196,6	203,7	697,4	420,5	276,9	295,5
Kobiety Females	2011	655,2	113,3	380,1	240,6	139,5	161,8
	2021	613,8	99,3	319,7	202,8	116,9	194,9
Mężczyźni Males	2011	625,5	118,8	434,1	256,2	177,9	72,6
	2021	582,7	104,4	377,7	217,7	160,0	100,6
Miasta Urban areas	2011	577,8	93,3	376,2	222,1	154,1	108,3
	2021	538,9	83,0	305,9	182,8	123,1	150,1
Wieś Rural areas	2011	702,9	138,8	437,9	274,7	163,3	126,1
	2021	657,6	120,7	391,5	237,8	153,8	145,4
w odsetkach in percent							
Ogółem Total	2011	100,0	18,1	63,6	38,8	24,8	18,3
	2021	100,0	17,0	58,3	35,1	23,1	24,7
Kobiety Females	2011	100,0	17,3	58,0	36,7	21,3	24,7
	2021	100,0	16,2	52,1	33,0	19,0	31,7
Mężczyźni Males	2011	100,0	19,0	69,4	41,0	28,4	11,6
	2021	100,0	17,9	64,8	37,4	27,5	17,3
Miasta Urban areas	2011	100,0	16,2	65,1	38,4	26,7	18,7
	2021	100,0	15,4	56,8	33,9	22,8	27,8
Wieś Rural areas	2011	100,0	19,8	62,3	39,1	23,2	17,9
	2021	100,0	18,4	59,5	36,2	23,4	22,1
2011=100							
Ogółem Total	2021	93,4	87,7	85,7	84,7	87,2	126,1
Kobiety Females	2021	93,7	87,6	84,1	84,3	83,8	120,4
Mężczyźni Males	2021	93,2	87,9	87,0	85,0	89,9	138,6
Miasta Urban areas	2021	93,3	88,9	81,3	82,3	79,9	138,6
Wieś Rural areas	2021	93,6	86,9	89,4	86,6	94,2	115,3

W okresie międzypisowym w województwie świętokrzyskim zmniejszył się odsetek ludności w wieku przedprodukcyjnym (0-17 lat) – z 18,1% w 2011 r. do 17,0% w 2021 r. (w kraju – z 18,7% do 18,4%). Mniej dzieci i młodzieży odnotowano zarówno wśród ludności miast, jak i wsi, przy czym w miastach województwa świętokrzyskiego odnotowano spadek udziału o 0,8 p.proc. do 15,4% (w kraju – o 0,1 p.proc. do 16,9%), a na wsi – o 1,4 p.proc. 18,4% (w kraju – o 0,8 p.proc. do 20,6%).

Podstawowy wpływ na zmniejszenie liczebności grupy osób w wieku przedprodukcyjnym miała niska liczba urodzeń żywych, która oscylowała w województwie od 11510 w 2012 r. do 9488 w 2020 r.

Wykres 4. Struktura ludności według ekonomicznych grup wieku
 Chart 4. Structure of population by economic age groups

W województwie świętokrzyskim wyraźnie zmniejszył się odsetek ludności w wieku produkcyjnym (18-59/64 lata) – z 63,6% w 2011 r. do 58,3% w 2021 r. (w kraju z 64,4% do 59,3%). Mniej osób w wieku produkcyjnym odnotowano zarówno w miastach, jak i na wsi, przy czym w miastach województwa świętokrzyskiego odnotowano spadek udziału o 8,3 p.proc. do 56,8% (w kraju – o 6,5 p.proc. do 58,7%), a na wsi – o 2,8 p.proc. 59,5% (w kraju – o 3,0 p.proc. do 60,1%).

W okresie międzypisowym w województwie świętokrzyskim, podobnie jak w kraju w większym stopniu zmniejszył się udział osób w wieku produkcyjnym mobilnym (18-44 lata) w ludności ogółem niż osób w wieku produkcyjnym niemobilnym (45-59/64 lata). Zgodnie z wynikami NSP 2021 w województwie świętokrzyskim udział osób w wieku mobilnym spadł o 3,7 p.proc. do 35,1%, podczas gdy udział osób w wieku niemobilnym obniżył się o 1,7 p.proc. do 23,1%. W kraju osoby w wieku mobilnym stanowiły 36,9%, a w niemobilnym 22,4%, tj. mniej niż w 2011 r. odpowiednio o 3,1 p.proc. i 2,0 p.proc. Obserwowano spadek udziału osób w wieku mobilnym wśród mieszkańców zarówno miast jak i wsi, natomiast w przypadku osób w wieku niemobilnym w miastach odnotowano wyraźny spadek, podczas gdy na wsi niewielki wzrost ich udziału. W miastach województwa świętokrzyskiego odsetek osób w wieku mobilnym spadł o 4,5 p.proc. do 33,9% (w kraju spadek o 2,9 p.proc. do 36,9%), natomiast na wsi zmniejszył się o 2,9 p.proc. do 36,2% (w kraju spadek o 2,7 p.proc. do 37,0%). Z kolei udział osób w wieku niemobilnym w miastach województwa świętokrzyskiego zmniejszył się o 3,9 p.proc. do 22,8% (w kraju – spadek o 3,5 p.proc. do 21,8%), natomiast na wsi zwiększył się o 0,2 p.proc. do 23,4% (w kraju – wzrost o 0,3 p.proc. do 23,1%).

W województwie świętokrzyskim, podobnie jak w kraju, w okresie między spisami wyraźnie zwiększył się

udział ludności w wieku poprodukcyjnym – z 18,3% do 24,7% (w kraju – z 16,9% do 22,3%). Oznacza to, że w ciągu dekady przybyło ponad 61 tys. osób w grupie wieku 60/65 lat i więcej, a tym samym blisko co 4. mieszkaniec województwa osiągnął wiek emerytalny (w kraju przeszło co 5. mieszkaniec).

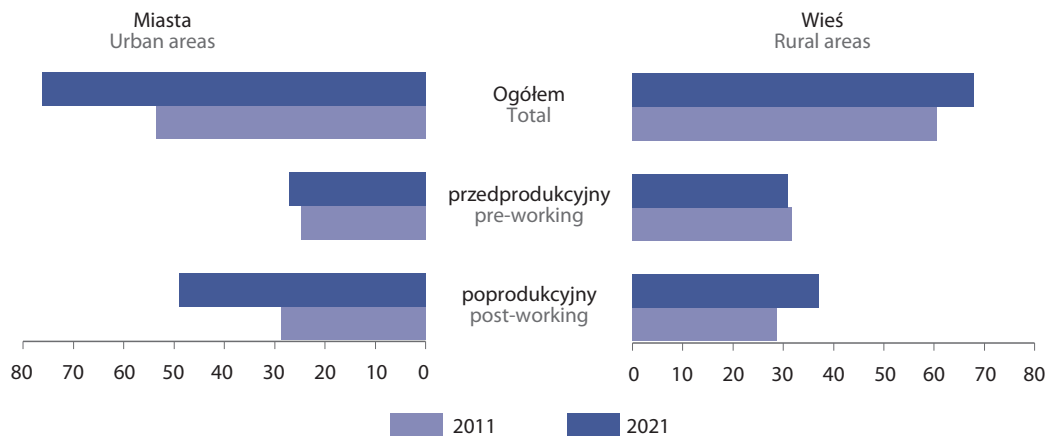
Na skutek zmian w ekonomicznych grupach wieku wzrósł współczynnik obciążenia. W 2021 r. w województwie świętokrzyskim na każde 100 osób w wieku produkcyjnym przypadają 72 osoby w wieku nieprodukcyjnym wobec w 2011 r. 57 osób. W kraju w 2021 r. współczynnik obciążenia przyjął wartość 69, tj. o blisko 14 p.proc. wyższą niż miało to miejsce w 2011 r.

Szczególnie duży wzrost wskaźnika odnotowano w miastach – o 23 p.proc., natomiast na wsi wzrost wyniósł 8 p.proc. W efekcie obciążenie w miastach osiągnęło 76, podczas gdy na wsi wyniosło 68. Podobną prawidłowość odnotowano w kraju, gdzie w miastach obciążenie wzrosło o 17 p.proc. do 70, a na wsi – o 8 p.proc. do 66.

Znaczące i niekorzystne zmiany można zaobserwować analizując wskaźniki cząstkowe, tj. relacje liczby osób w wieku przedprodukcyjnym do produkcyjnego oraz liczby osób w wieku poprodukcyjnym do liczby osób w wieku produkcyjnym. Niekorzystne zmiany dotyczyły przede wszystkim wskaźnika dla grupy w wieku poprodukcyjnym. O ile w 2011 r. zachowana była równowaga obciążenia osobami w wieku przedprodukcyjnym i poprodukcyjnym i wartości obydwu wskaźników cząstkowych w województwie świętokrzyskim były na tym samym poziomie (29), to w 2021 r. różnica między nimi osiągnęła 13 p.proc. W efekcie wskaźnik obciążenia osobami w wieku przedprodukcyjnym wyniósł 29, natomiast osobami w wieku poprodukcyjnym osiągnął 42. Oznacza to mniejszą liczbę osób, które będą wchodzić na rynek pracy od liczby ludności, która rynek ten już opuściła. Szczególnie wyraźnie prawidłowość ta zarysowała się w miastach, gdzie cząstkowy wskaźnik obciążenia osobami w wieku poprodukcyjnym grupy w wieku produkcyjnym wzrósł o 20 p.proc. do 49 (w kraju wzrost o 14 p.proc. do 41). Na wsi odnotowano wzrost o 8 p.proc. do 37 (w kraju wzrost o 7 p.proc. do 32). Wskaźnik obciążenia osobami w wieku przedprodukcyjnym w miastach wzrósł jedynie o 2 p.proc. do 27 (w kraju o 3 p.proc. do 29), natomiast na wsi zmniejszył się o 1 p.proc. do 31 (w kraju pozostał na poziomie 34).

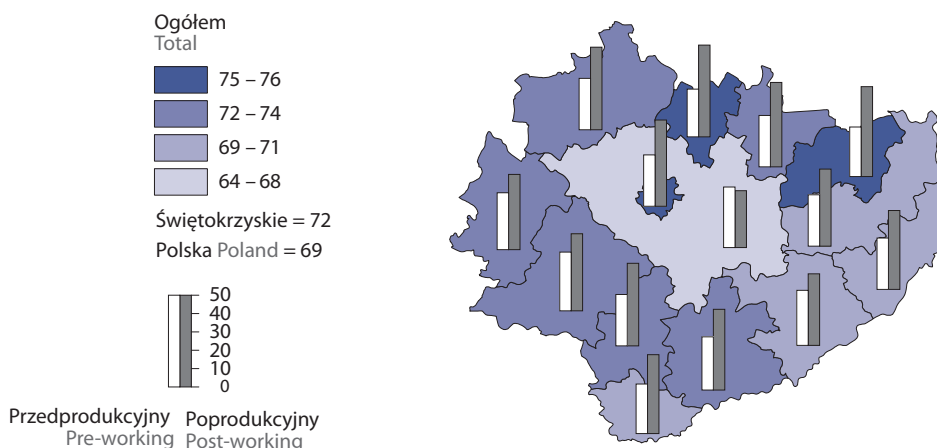
Wykres 5. Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym

Chart 5. Population at non-working age per 100 persons at working age

Biorąc pod uwagę zróżnicowanie terytorialne, w 2021 r. największe obciążenie osobami w wieku nieprodukcyjnym odnotowano w powiatach ostrowieckim i skarżyskim (po 76) oraz w m. Kielce (75), natomiast stosunkowo niskie – w powiatach: kieleckim (64), kazimierskim i staszowskim (po 70). Na relacji tej zaważył wzrost obciążenia osobami w wieku poprodukcyjnym (od 20 p.proc. w powiecie skarżyskim do 9 p.proc. w powiecie kieleckim). W efekcie największe obciążenie osobami w wieku poprodukcyjnym odnotowano w powiatach: skarżyskim (50), ostrowieckim (49) i m.Kielce (47), a najniższe – w kieleckim (31) i staszowskim (39).

Mapa 7. Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym w 2021 r.
 Map 7. Population at non-working age per 100 persons at working age in 2021

W 2021 r. na 102 funkcjonujące w województwie świętokrzyskim, w 31 gminach odnotowano wartości przekraczające średnią w województwie, w tym najwięcej osób w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym przypadło w gminach: Radków (83), Skarżysko-Kamienna i Moskorzew (po 81) oraz Wodzisław i Secemin (po 80). W 64 gminach współczynnik obciążenia nie przekroczył średniej, przy czym najniższe wartości odnotowano w gminach: Strawczyn, Piekoszów, Górnio (po 60) oraz Mniów i Maślów (po 61). W 7 gminach pozostał na poziomie średniej (Pacanów, Słupia, Ożarów, Ćmielów, Samborzec, Łubnice, Staszów).

1.3. Ludność według stanu cywilnego

1.3. Population by marital status

Stan cywilny – ze względu na przepisy prawa obowiązujące w poszczególnych krajach – wyznaczające dolną granicę wieku umożliwiającego zawieranie związków małżeńskich – w spisach ludności przyjęto określanie stanu cywilnego dla osób będących w wieku 15 lat i więcej.

Zgodnie z prawem polskim występują cztery kategorie stanu cywilnego:

kawaler, panna – osoby, które nigdy nie pozostawały w prawnym związku małżeńskim;

żonaty, zamężna – osoby, których związek małżeński został zawarty zgodnie z prawem świeckim;

wdowiec, wdowa – osoby, których prawne małżeństwo przestało istnieć z powodu śmierci współmałżonka;

rozwidziony, rozwiedziona – osoby, których małżeństwo zostało rozwiązane orzeczeniem sądu.

Osoby, w stosunku do małżeństwa, których sąd orzekł separację z prawnego punktu widzenia, w dalszym ciągu pozostają w stanie małżeńskim.

Wyniki NSP 2021 pokazały strukturę populacji według stanu cywilnego zbliżoną do uzyskanej w spisie 2011. Zdecydowanie najliczniejszą grupę stanowiły nadal osoby pozostające w związku małżeńskim. Ich udział utrzymał się na poziomie wyższym od ogólnopolskiego. W 2021 r. wyniósł 56,7%, wobec 56,0% w skali kraju. Na przestrzeni 10 lat różnica ta uległa jednak zmniejszeniu. O ile w świętokrzyskim udział osób pozostających w związku z małżeńskim w stosunku do 2011 r. obniżył się o 0,5 p.proc., to w całej Polsce wzrósł w tym okresie o 0,2 p.proc. Kolejną grupą, której udział w województwie świętokrzyskim nie-

znacznie się zmniejszyli byli kawalerowie i panny. W 2021 r. ich udział wyniósł 26,9%, tj. o 0,8 p.proc. mniej niż 10 lat wcześniej. W efekcie tego spadku udział kawalerów i panien w województwie świętokrzyskim pozostał w 2021 r. niższy niż w całej Polsce (26,9%, wobec 27,5% w skali kraju), choć tak jak w przypadku osób w związku małżeńskim różnica uległa zmniejszeniu. Podobnie jak w skali kraju w analizowanym okresie zmniejszył się także odsetek osób owdowiałych. W 2021 r. w województwie świętokrzyskim stanowiły one 9,4% ludności w wieku 15 lat i więcej, wobec 10,5% w 2011 r. (w kraju odnotowano spadek z 9,6% do 8,4%). Jediną grupą, której udział wzrósł w stosunku do 2011 r., były osoby rozwiedzione. Ich udział w 2021 r. wyniósł 6,7%, wobec 4,0% w 2011 r. Wzrost ten był zbliżony do notowanego w skali kraju, gdzie udział rozwiedzionych zwiększył się z 5,0% do 7,6%.

Tablica 4.
Table 4.

Ludność w wieku 15 lat i więcej według stanu cywilnego w 2021 r.
Population aged 15 years and more by marital status in 2021

Wyszczególnienie Specification	Ogółem Total	Kawalerowie, panny Single	Żonaci, zamężne Married	Wdowcy, wdowy Widowed	Rozwiedzeni, rozwiedzione Divorced	Nieustalony Unknown
w tysiącach in thousands						
Ogółem Total	1025,9	275,7	581,4	96,9	69,0	2,9
Mężczyźni Males	495,1	162,9	285,1	15,1	30,5	1,5
Kobiety Females	530,8	112,8	296,4	81,9	38,5	1,3
struktura pozioma (w %) horizontal structure (in %)						
Mężczyźni Males	100,0	32,9	57,6	3,0	6,2	0,3
Kobiety Females	100,0	21,2	55,8	15,4	7,3	0,3

Strukturę ludności według stanu cywilnego różnicują płeć oraz wiek, co związane jest z odmiennym dla kobiet i mężczyzn wzorcem zawierania związku małżeńskiego oraz różnic w zakresie umieralności i trwania życia. Nie bez znaczenia jest tu także proces rozpadu małżeństw poprzez ich rozwiązanie. W 2021 r. prawie 1/3 (32,9%) mężczyzn w wieku 15 lat i więcej stanowili kawalerowie. Odsetek panien był znacznie niższy i wyniósł 21,2% omawianej populacji (w kraju odpowiednio: 32,1% oraz 23,3%). Dysproporcja ta wynika z różnego wieku zawierania małżeństwa – mediana wieku kobiet jest w chwili ślubu o ponad dwa lata mniejsza niż w grupie mężczyzn. W rezultacie o ile wśród nastolatków obie populacje (kawalerowie i panny) mają zbliżone udziały procentowe, to w kolejnych grupach wieku odsetek kawalerów jest wyższy niż panien. Największe różnice występują wśród osób w wieku 25-29 lat. W grupie tej w 2021 r. kawalerowie stanowili 73,9% mężczyzn, natomiast panny – 52,6% kobiet. Przewaga kawalerów utrzymywała się również w zdecydowanej większości pozostałych grup, ale wraz ze wzrostem wieku różnice pomiędzy płaciami stopniowo się zmniejszały. Dla przykładu w grupie 30-34 lata odsetek kawalerów był o 19,8 p.proc. wyższy niż panien, 50-54 lata – o 9,0 proc., a 80-84 lata – o 0,2 p.proc. Wśród najstarszych (85 lat i więcej) udział panien był natomiast nieco większy niż kawalerów (o 0,2 p.proc.).

W 2021 r. odsetek żonatych mężczyzn był w świętokrzyskim nieco wyższy niż zamężnych kobiet – 57,6%, wobec 55,8% (w kraju odpowiednio – 57,6% i 54,4%). Przewaga mężczyzn wynikała z ich wyższego udziału wśród osób w wieku 60 lat i więcej, podczas gdy wśród młodszych grup wieku udział zamężnych kobiet był większy niż żonatych mężczyzn. Przewaga kobiet najbardziej widoczna była w grupie osób w wieku 25-29 lat, wśród których odsetek zamężnych był o 20,1 p.proc. większy niż żonatych. Wraz z wiekiem różnica ta stopniowo malała. W grupie trzydziestolatków wyniosła 13,5 p.proc., by następnie w przypadku czterdziestolatków obniżyć się do 5,8 p.proc., a pięćdziesięciolatków – do 1,8 p.proc. Wyższy odsetek żonatych mężczyzn niż zamężnych kobiet wśród osób w wieku 60 lat i więcej związany jest z wyższą umieralnością mężczyzn, powodującą częstsze owdowienia kobiet. W miarę przechodzenia do

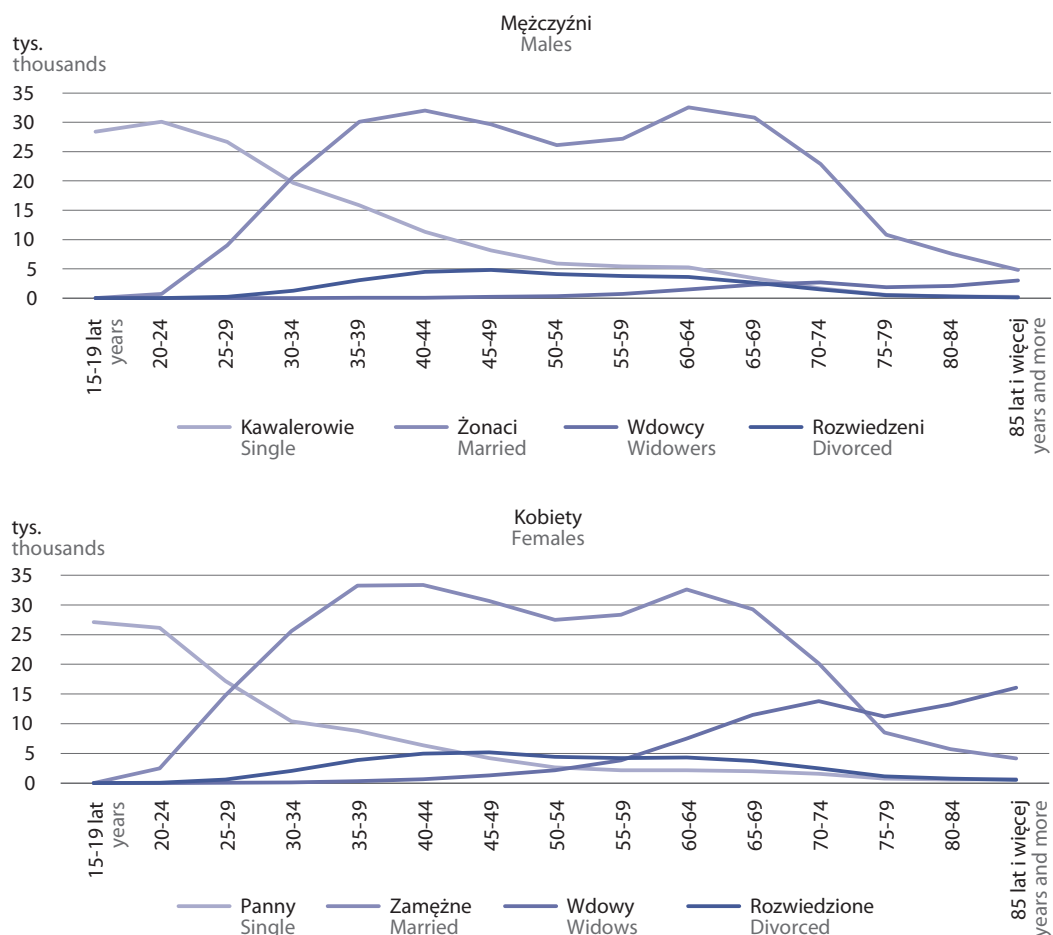
starszych grup wieku zjawisko to nasila się. Starsi mężczyźni najczęściej do końca życia pozostają żonaci, natomiast wśród starszych kobiet dominują wdowy. Efektem tego zjawiska jest systematyczny wzrost przewagi żonatyh mężczyzn – od 5,7 p.proc. wśród osób w wieku 60-64 lata do 45,2 p.proc. w grupie 80-84 lata.

Odsetek wdów był ponad pięciokrotnie wyższy niż wdowców (15,4%, wobec 3,0%). Tak duża przewaga owdowiałych kobiet widoczna była również w skali kraju, gdzie proporcje te ukształtowały się na poziomie odpowiednio 13,5% i 2,9%. Podobnie jak w całej Polsce większy udział wdów niż wdowców notowano w świętokrzyskim we wszystkich grupach wieku. Różnica rosła wraz z wiekiem osiągając maksimum wśród osób w wieku 80-84 lata. W tej grupie wdowy stanowiły 64,9% kobiet, podczas gdy odsetek wdowców wśród mężczyzn był ponad trzykrotnie mniejszy i wyniósł 20,4%.

Wiek w znacznym stopniu różnicował udział osób rozwiedzionych. Wśród osób młodych wskaźnik ten stopniowo zwiększał się wraz z wiekiem. O ile w grupie 25-29 lat rozwiedzeni stanowili jedynie 1,2%, to w wieku 35-39 lat odsetek ten wzrastał do 7,3%. Maksymalną wartość udział rozwiedzionych osiągał wśród mieszkańców województwa mających 45-49 lat. Wśród osób w tym wieku rozwiedzeni stanowili 11,9% ogółu (12,5% kobiet i 11,2% mężczyzn). W starszych grupach udział rozwiedzionych systematycznie malał i wśród osób w wieku 85 lat i więcej wyniósł 2,3%. Niezależnie od wieku nieco wyższą wartość tego wskaźnika notowano wśród kobiet, a największe dysproporcje pomiędzy płciami dotyczyły trzydziestolatków. W grupie 30-34 lata odsetek rozwiedzionych kobiet był o 2,4 p.proc. wyższy niż w przypadku mężczyzn, a 35-39 lat – o 2,1 p.proc.

Wykres 6. Ludność w wieku 15 lat i więcej według stanu cywilnego, płci i wieku w 2021 r.

Chart 6. Population aged 15 and more by marital status, sex and age in 2021

Struktura ludności według stanu cywilnego była zróżnicowana w zależności od miejsca zamieszkania. W szczególności wśród mieszkańców wsi odnotowano wyraźnie wyższy odsetek osób pozostających w związku małżeńskim (58,3%, wobec 54,8% w miastach). Zjawisko to dotyczyło obydwu płci. Zamężne kobiety stanowiły 58,4% ogółu mieszkańców obszarów wiejskich, tj. o 5,4 p.proc. więcej niż w miastach. Wśród żonatych mężczyzn różnice były mniejsze. Ich udział na wsi wyniósł 58,2% natomiast w miastach 56,8%.

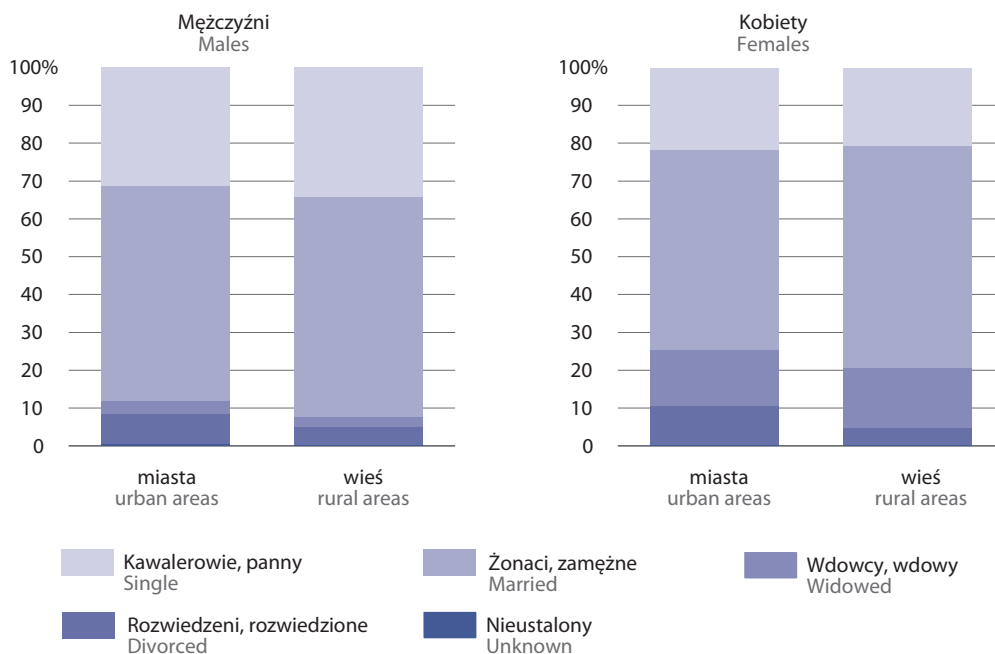
Obszary wiejskie charakteryzowały się nie tylko wyższym udziałem osób pozostających w związku małżeńskim. Na wsi wystąpił również wyższy odsetek kawalerów. W 2021 r. wyniósł on 34,1%, podczas gdy w miastach kawalerowie stanowili 31,4%. Odmienna sytuacja wystąpiła w grupie panien. Ich wyższy odsetek odnotowano w miastach, gdzie kobiety o tym stanie cywilnym stanowiły 21,7% ogółu (na wsi 20,8%).

Wyższy udział panien w miastach występował we wszystkich grupach wieku (oprócz najmłodszych do 19 roku życia). Wśród kawalerów sytuacja była zdecydowanie bardziej zróżnicowana. Ich wyższy udział na wsi notowano jedynie wśród osób w wieku 45 lat i więcej, a największa różnica wystąpiła w grupie 60-64 lata, w której udział kawalerów na obszarach wiejskich był o 6,8 p.proc. wyższy niż w miastach. Wśród młodszych (poniżej 45 roku życia) mężczyzn wyższy odsetek tych, którzy nie zawarli jeszcze związku małżeńskiego, notowano w miastach. Największa różnica wystąpiła w grupie 30-34 lata. Udział kawalerów wśród mężczyzn w tym wieku był w miastach o 8,8 proc. większy niż na wsi.

Odsetek osób owdowiałych w miastach oraz na wsi był zbliżony i wyniósł odpowiednio 9,4% i 9,5%. Udział wdowców był wyższy w miastach (3,3%) niż na wsi (2,8%). Odwrotną sytuację odnotowano natomiast w przypadku wdów, których odsetek był większy na wsi (16,0%, wobec 14,8% w miastach).

Zdecydowanie więcej osób rozwiedzionych zamieszkiwało miasta niż wieś. W 2021 r. rozwiedzeni stanowili 9,3% populacji miejskiej, podczas gdy na wsi było to 4,6%. Na przestrzeni 10 lat dysproporcje te uległy powiększeniu. Odsetek rozwiedzionych w miastach był o 3,5 p.proc. wyższy niż w 2011 r., podczas gdy na wsi zwiększył się w tym okresie o 2,1 p.proc. Znacznie więcej osób rozwiedzionych w miastach notowano niezależnie od płci. W grupie mężczyzn rozwiedzeni stanowili 8,1% mieszkańców miast (na wsi – 4,6%), podczas gdy udział kobiet rozwiedzionych wyniósł w miastach 10,3% (na wsi – 4,5%).

Wykres 7. Ludność w wieku 15 lat i więcej według płci i stanu cywilnego w 2021 r.
Chart 7. Population aged 15 and more by sex and marital status in 2021

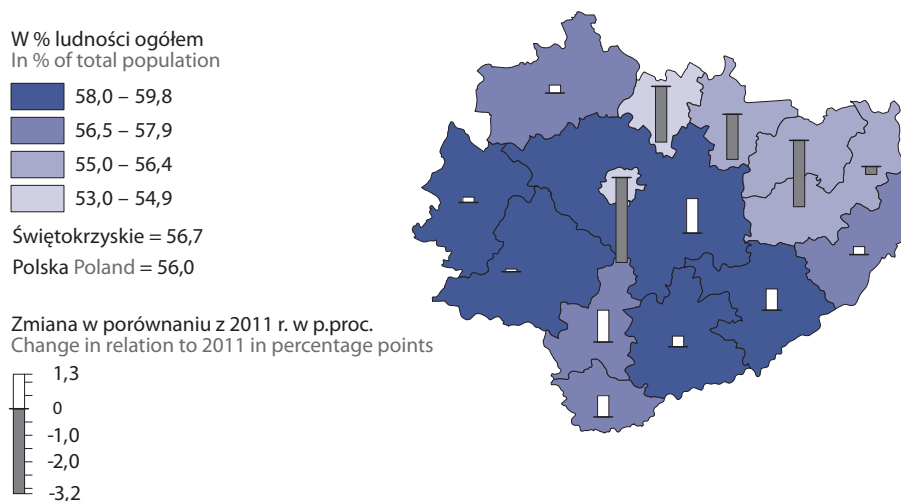

W porównaniu z 2011 r. odsetek żonatyh lub zamężnych zwiększył się w dziewięciu powiatach. Najwyższy wzrost odnotowano w kieleckim (o 1,3 p.proc.). W konsekwencji powiat ten uplasował się na drugim miejscu w województwie pod względem wartości tego wskaźnika (59,6%). Wyższy odsetek żonatyh i zamężnych odnotowano jedynie w powiecie staszowskim, w którym osoby w związku małżeńskim stanowiły 59,8%. Na trzecim miejscu pod tym względem znalazł się powiat jędrzejowski (58,8%).

Udział osób pozostających w związku z małżeńskim najbardziej obniżył się w mieście Kielce (o 3,2 p.proc.), a także w powiatach ostrowieckim (o 2,5 p.proc.) i skarżyskim (o 2,1 p.proc.). Duży spadek w stolicy województwa spowodował, że w tym powiecie wskaźnik osiągnął najniższą wartość w świętokrzyskim (53,0% ogółu osób w wieku 15 lat i więcej). Poza Kielcami niskim odsetkiem osób pozostających w związku z małżeńskim charakteryzowały się powiaty skarżyski (53,5%) i opatowski (55,0%).

Mapa 8. Żonaci/zamężne w wieku 15 lat i więcej w 2021 r.

Map 8. Married persons aged 15 and more in 2021

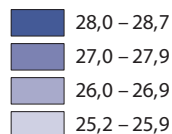
Najwyższy udział kawalerów i pań wystąpił w powiatach: opatowskim (28,7%), kazimierskim (27,9%) oraz kieleckim i mieście Kielce (po 27,7%). Najmniejszy był natomiast w: ostrowieckim (25,2%), starachowickim (25,8%) oraz staszowskim i jędrzejowskim (po 25,9%).

Wzrost udziału kawalerów i pań odnotowano jedynie w trzech powiatach: starachowickim i ostrowieckim (po 0,4 p.proc.) oraz buskim (o 0,2 p.proc.). Największy spadek wystąpił natomiast w powiatach: kieleckim (o 2,2 p.proc.), a także pińczowskim, sandomierskim i staszowskim (po 1,9 p.proc.).

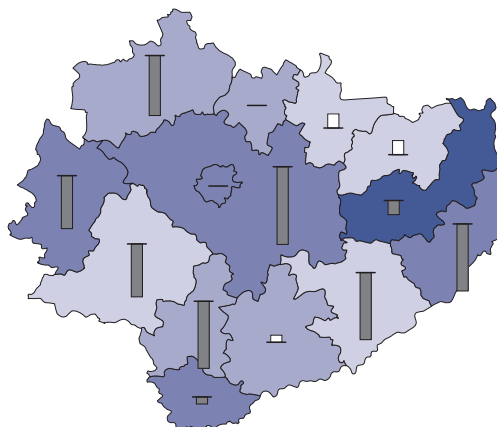
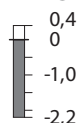
Mapa 9. Kawalerowie/panny w wieku 15 lat i więcej w 2021 r.
Map 9. Single persons aged 15 and more in 2021

W % ludności ogółem
In % of total population

Świętokrzyskie = 26,9
Polska Poland = 27,5

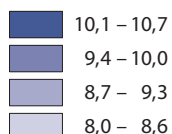
Zmiana w porównaniu z 2011 r. w p.proc.
Change in relation to 2011 in percentage points

Największy odsetek osób owdowiałych odnotowano w powiatach: skarżyskim (10,7%) oraz koneckim i opatowskim (po 10,5%), natomiast najmniejszy w: kieleckim (8,0%), buskim (8,6%) i staszowskim (9,0%). Spadek wartości tego wskaźnika wystąpił we wszystkich powiatach. Największy był w buskim, w którym odsetek osób owdowiałych w stosunku do 2011 r. obniżył się o 2,9 p.proc. oraz kazimierskim (o 2,0%) i pińczowskim (o 1,7%). Najmniejszy spadek udziału owdowiałych wystąpił natomiast w Kielcach (o 0,1 p.proc.) i powiecie sandomierskim (o 0,5 p.proc.).

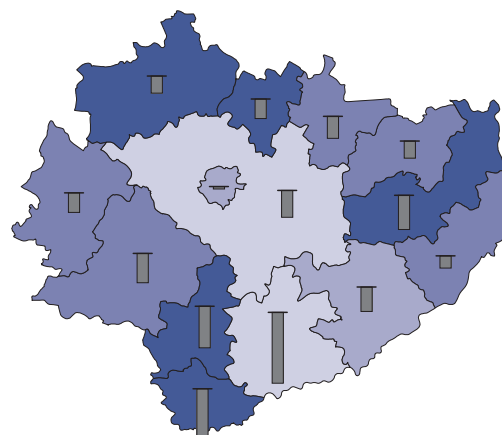
Mapa 10. Wdowcy/wdowy w wieku 15 lat i więcej w 2021 r.
Map 10. Widowed persons aged 15 and more in 2021

W % ludności ogółem
In % of total population

Świętokrzyskie = 9,4
Polska Poland = 8,4

Spadek w porównaniu z 2011 r. w p.proc.
Decrease in relation to 2011 in percentage points

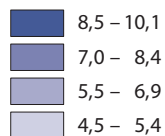
We wszystkich powiatach województwa świętokrzyskiego odnotowano wzrost udziału osób rozwiedzionych w porównaniu z 2011 r. Największy był on w mieście Kielce, w którym zwiększył się o 3,7 p.proc., a na kolejnych miejscach pod tym względem znalazły się powiaty skarżyski (o 3,3 p.proc.) i ostrowiecki (o 2,9 p.proc.). Te trzy powiaty wyróżniały się nie tylko wysokim wzrostem udziału rozwiedzionych, ale również najwyższą wartością tego wskaźnika. W 2021 r. w Kielcach rozwiedzeni stanowili 10,1% ogółu ludności w wieku 15 lat i więcej, w ostrowieckim 9,1%, a w skarżyskim 9,0%. Na przeciwnym biegunie znalazły się powiaty włoszczowski, kielecki i kazimierski, w których odsetek ten był ponad dwukrotnie mniejszy niż w stolicy województwa i wyniósł odpowiednio: 4,5%, 4,5% i 4,7%. Kazimierski i kielecki należały równo-

częściej (obok staszowskiego) do powiatów o najniższym wzroście udziału rozwiedzionych. W każdym z nich odsetek rozwiedzionych na przestrzeni 10 lat zwiększył się o 2,2 p.proc.

Mapa 11. Rozwiedzeni/rozwiedzione w wieku 15 lat i więcej w 2021 r.
 Map 11. Divorced persons aged 15 and more in 2021

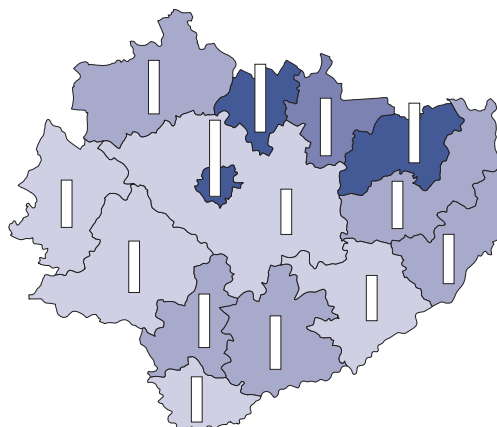
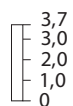
W % ludności ogółem
 In % of total population

Świętokrzyskie = 6,7

Polska Poland = 7,6

Wzrost w porównaniu z 2011 r. w p.proc.
 Increase in relation to 2011 in percentage points

Rozdział 2. Ludność według kraju urodzenia i obywatelstwa

Chapter 2. Population by country of birth and citizenship

2.1. Ludność według kraju urodzenia

2.1. Population by country of birth

Kraj urodzenia zgodnie z międzynarodowymi zaleceniami należało podać biorąc pod uwagę granice państw aktualne w momencie spisu, a nie w momencie urodzenia osoby, np. jeżeli osoba urodziła się w Wilnie, to – bez względu na rok jej urodzenia – jako kraj urodzenia należało wpisać Litwa.

Wyniki NSP 2021 wykazały, że 98,6% (1179,8 tys.) stałych mieszkańców województwa świętokrzyskiego wskazało Polskę jako kraj swego urodzenia, natomiast poza obecnymi granicami Polski urodziło się 1,4% (16,4 tys. osób), a dla 0,03% ludności (0,4 tys.) – kraj urodzenia nie został ustalony. W skali kraju 2,0% stałych mieszkańców urodziło się za granicą, natomiast dla 0,04% ludności kraj urodzenia nie został ustalony. Dla porównania, w 2011 r. osoby urodzone w Polsce stanowiły 99,3% ogółu ludności województwa świętokrzyskiego, urodzeni za granicą – 0,7%, a dla 0,03% ludności kraj urodzenia nie został ustalony. W skali kraju urodzeni za granicą stanowili w 2011 r. 1,8%. W okresie międzyspisowym liczba osób urodzonych za granicą wzrosła w województwie o 7,9 tys., tj. o 92,6%. W kraju odnotowano wzrost liczby urodzonych za granicą o 10,6% do 746,4 tys. Z liczby tej 13,9% mieszkało w województwie dolnośląskim, 13,5% – w mazowieckim, 8,0% - w małopolskim, a 7,9% - w śląskim. W 2011 r. w czołówce województw znalazły się: dolnośląskie, mazowieckie, zachodniopomorskie i śląskie (odpowiednio: 21,2%, 9,0%, 8,8%, 8,3%). Zarówno w 2021 r., jak i w 2011 r. najmniejszy odsetek urodzonych za granicą zamieszkiwał w województwie świętokrzyskim (2,2% wobec 1,3%).

Tablica 5. Ludność według kraju urodzenia
Table 5. Population by country of birth

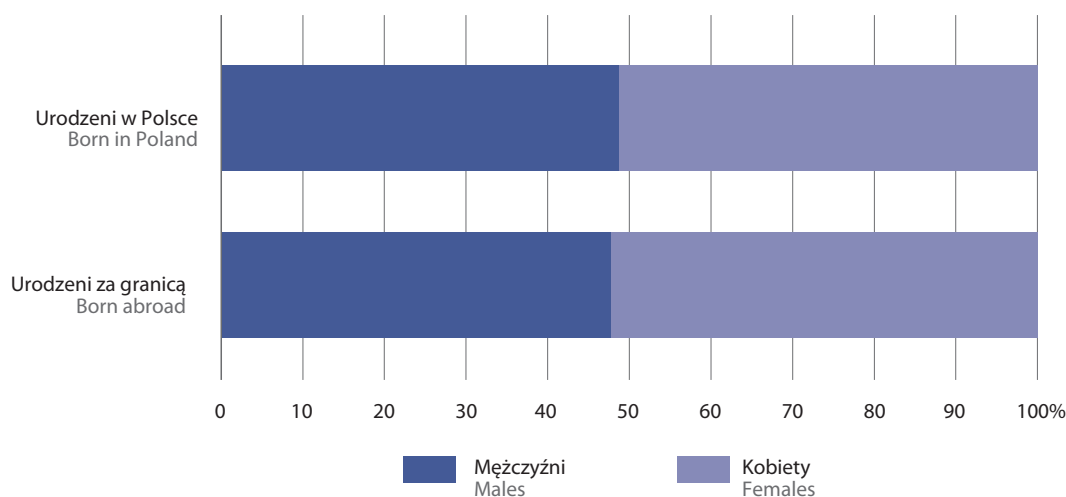
Kraj urodzenia Country of birth	2011		2021		2011=100
	w liczbach bezwzględnych in absolute numbers	w % in %	w liczbach bezwzględnych in absolute numbers	w % in %	
Ogółem Total	1280721	100,0	1196557	100,0	93,4
Polska Poland	1271886	99,3	1179823	98,6	92,8
Inny kraj Other country	8502	0,7	16376	1,4	192,6
Nieustalony Unknown	332	0,0	358	0,0	107,8
Miasta Urban areas	577842	100,0	538918	100,0	93,3
Polska Poland	572307	99,0	529946	98,3	92,6
Inny kraj Other country	5343	0,9	8791	1,6	164,5
Nieustalony Unknown	191	0,0	181	0,0	94,8
Wieś Rural areas	702879	100,0	657639	100,0	93,6
Polska Poland	699579	99,5	649877	98,8	92,9

Tablica 5. Ludność według kraju urodzenia (dok.)
Table 5. Population by country of birth (cont.)

Kraj urodzenia Country of birth	2011		2021		2011=100
	w liczbach bezwzględnych in absolute numbers	w % in %	w liczbach bezwzględnych in absolute numbers	w % in %	
Inny kraj Other country	3159	0,4	7585	1,2	240,1
Nieustalony Unknown	141	0,0	177	0,0	125,5

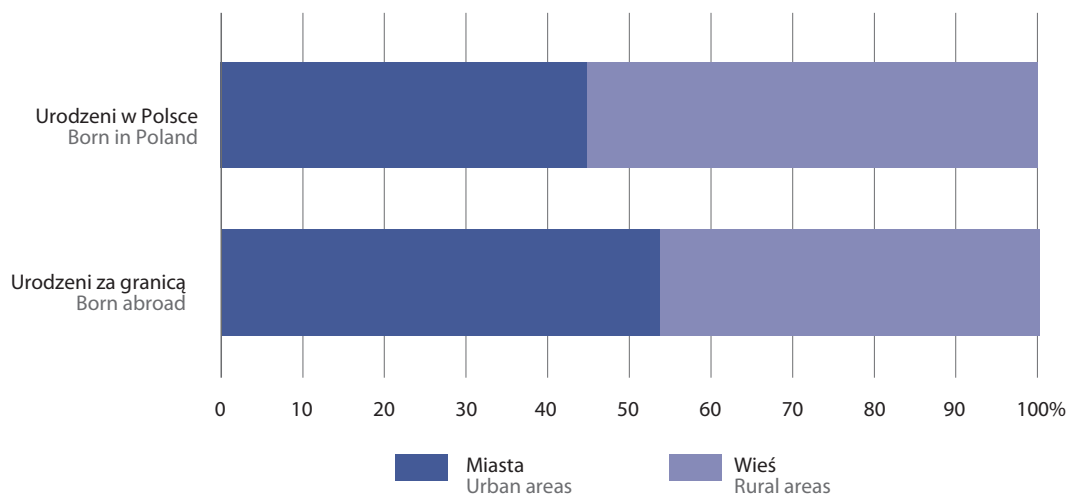
W województwie świętokrzyskim zarówno wśród urodzonych w Polsce, jak i za granicą dominowały kobiety, przy czym ich udział był nieco większy w grupie osób urodzonych za granicą (52,2% wobec 51,3% wśród urodzonych w kraju). W 2011 r. różnica pomiędzy tymi odsetkami była większa: kobiety stanowiły 55,7% osób urodzonych za granicą i 51,1% urodzonych w kraju. Podobnie w kraju zarówno wśród urodzonych w Polsce, jak i za granicą dominowały kobiety, przy czym w grupie osób urodzonych za granicą stanowiły 54,3% wobec 51,6% wśród urodzonych w kraju (w 2011 r. 58,8% osób urodzonych za granicą i 51,5% urodzonych w kraju).

Wykres 8. Ludność według miejsca urodzenia i płci w 2021 r.
Chart 8. Population by place of birth and sex in 2021

Biorąc pod uwagę miejsce zamieszkania w województwie świętokrzyskim zarówno w 2021 r., jak i w 2011 r. większość urodzonych w kraju zamieszkiwała na wsi (55,1% wobec 55,0%). W kraju przeciwnie – większość urodzonych w Polsce zamieszkiwała miasta (w 2021 r. 59,6% wobec w 2011 r. 60,5%). Choć w 2021 r. nadal większość mieszkańców województwa świętokrzyskiego urodzonych poza Polską zamieszkiwała miasta (53,7%), to w okresie międzypisowym odnotowano wyraźny spadek tego udziału (o 9,1 p.proc.). W kraju podobnie – odnotowano spadek urodzonych za granicą zamieszkałych w miastach o 4,4 p.proc. do 68,6%.

Wykres 9. Ludność według miejsca urodzenia w 2021 r.
 Chart 9. Population by place of birth in 2021

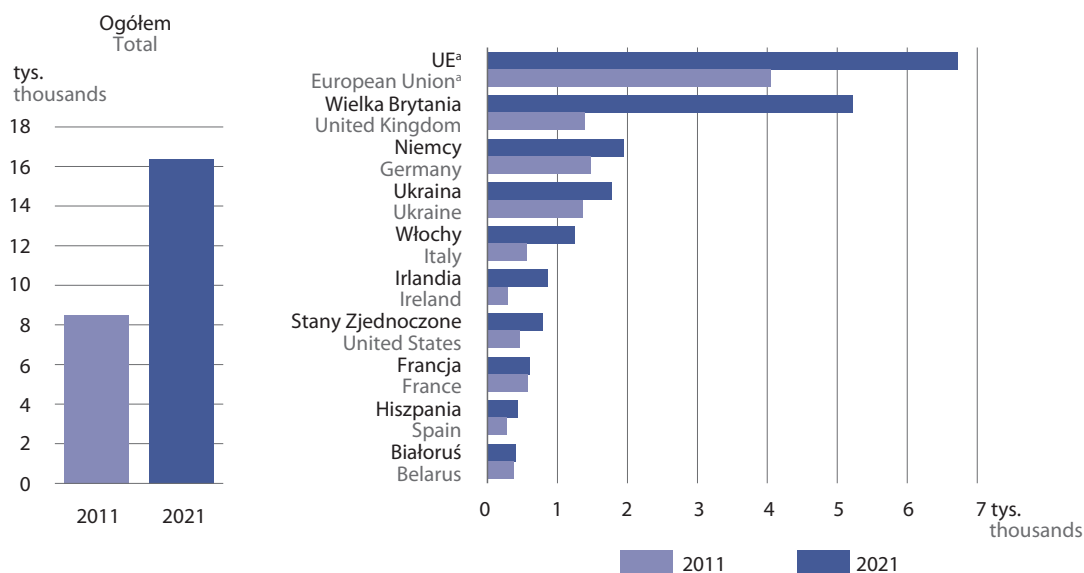
Oprócz oczywistej różnicy w liczebnościach wyodrębnionych na podstawie miejsca urodzenia analizowanej subpopulacji – czyli osób urodzonych w kraju i za granicą – widoczne są również znaczne różnice w strukturach ich wieku.

W województwie świętokrzyskim struktura wieku osób urodzonych w kraju zachowała cechy charakterystyczne dla populacji ogółem. W okresie międzypisowym odnotowano spadek udziału dzieci i młodzieży oraz osób w wieku 20-59 lat oraz wzrost odsetka seniorów. Odsetek osób w wieku 0-19 lat zmniejszył się o 2,4 p.proc. do 18,3%, a osób w wieku 20-59 lat obniżył się o 4,8 p.proc. do 53,3%, natomiast osób w wieku 60 lat i więcej zwiększył się o 7,2 p.proc. do 28,4%. Podobną prawidłowość odnotowano w skali kraju, gdzie wśród osób zamieszkałych urodzonych w Polsce zmniejszyły się udziały osób w wieku 0-19 lat o 1,6 p.proc. do 19,8% oraz osób w wieku 20-59 lat – o 4,9 p.proc. do 54,8%, a zwiększył się udział osób w wieku 60 lat i więcej – o 6,4 p.proc. do 25,3%.

Na strukturę wieku osób urodzonych za granicą znaczący wpływ miała akcesja Polski do Unii Europejskiej, a co za tym idzie zwiększona mobilność społeczeństwa (zwłaszcza osób w wieku produkcyjnym). Wśród osób urodzonych poza obecnymi granicami Polski, przy znaczącym wzroście odsetka dzieci i młodzieży oraz umiarkowanym wzroście udziału osób w wieku 20-59 lat, odnotowano wyraźny spadek odsetka osób w wieku 60 lat i więcej. Na przestrzeni lat 2011-2021 wśród osób urodzonych za granicą zamieszkałych w województwie świętokrzyskim odsetek osób w wieku 0-19 lat zwiększył się o 19,9 p.proc. do 65,0%, udział osób w wieku 20-59 lat wzrósł o 1,3 p.proc. do 18,0%, a osób w wieku 60 lat i więcej zmniejszył się o 21,3 p.proc. do 16,9%. Podobnie w kraju, gdzie wśród osób zamieszkałych urodzonych poza obecnymi granicami Polski zwiększyły się udziały osób w wieku 0-19 lat o 22,6 p.proc. do 40,3% oraz osób w wieku 20-59 lat – o 10,6 p.proc. do 25,0%, a zmniejszył się udział osób w wieku 60 lat i więcej – o 33,2 p.proc. do 34,7%.

Wykres 10. Ludność urodzona za granicą według wybranych krajów urodzenia

Chart 10. Foreign-born population by selected country of birth

a Bez Wielkiej Brytanii.
a United Kingdom excluded.

W 2021 r. wśród osób urodzonych za granicą najliczniej reprezentowaną grupę w województwie świętokrzyskim stanowiły osoby urodzone w krajach Unii Europejskiej (41,1%), przy czym największy odsetek stanowiły osoby urodzone w Niemczech (11,9%), Włoszech (7,7%), Irlandii (5,3%), Francji (3,7%) i Hiszpanii (2,6%). Spośród osób urodzonych w innych krajach europejskich (poza UE) najwięcej osób jako kraj urodzenia wskazało Wielką Brytanię (31,9%), Ukrainę (10,9%) i Białoruś (2,5%). Poza kontynentem europejskim najliczniej były reprezentowane osoby urodzone w Stanach Zjednoczonych (4,9%). W sumie ponad 81% urodzonych za granicą urodziło się w: Wielkiej Brytanii, Niemczech, Ukrainie, Włoszech, Irlandii, Stanach Zjednoczonych, Francji, Hiszpanii i Białorusi.

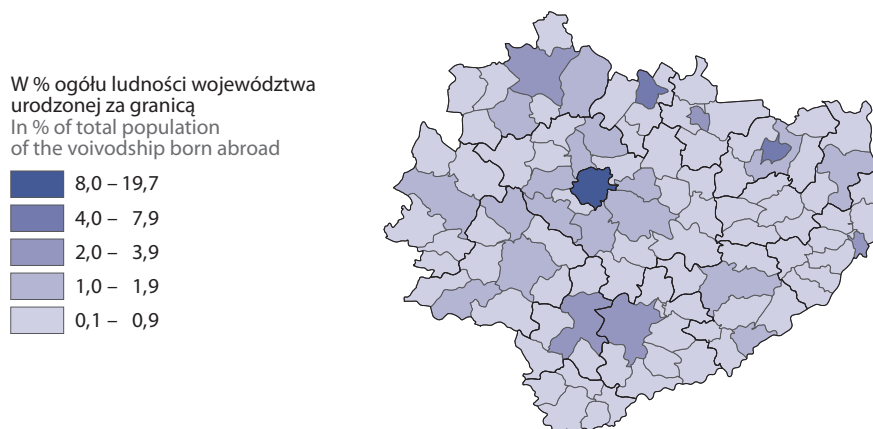
W stosunku do poprzedniego spisu najbardziej wzrosła liczba osób urodzonych w Wielkiej Brytanii (ponad 3,7-krotnie). Liczba osób urodzonych w krajach UE zwiększyła się o 66,0%, przy czym najbardziej w: Irlandii, Włoszech i Hiszpanii (odpowiednio o: 195,5%, 124,3% i 55,2%). W przypadku osób urodzonych w Ukrainie odnotowano wzrost o 30,5%, a w Białorusi – o 11,3%. Liczba urodzonych w Stanach Zjednoczonych wzrosła o 70,6%.

Biorąc pod uwagę terytorialne rozmieszczenie w województwie świętokrzyskim osób urodzonych poza obecnymi granicami kraju największy odsetek spośród 16,4 tys. osób zamieszkiwał miasto na prawach powiatu Kielce (19,7%) oraz powiaty kielecki (15,6%) i ostrowiecki (11,3%), a najmniejszy – powiaty kazimierski (2,5%) i włoszczowski (3,0%).

Pod względem lokalnego rozmieszczenia ludności urodzonej poza obecnymi granicami kraju liderem pozostały Kielce, natomiast kolejne lokaty zajęły: Ostrowiec Świętokrzyski (7,6%), Skarżysko-Kamienna (4,7%) i Starachowice (3,8%). W 4 gminach udziały wahały się od 2,0% do 2,4%, w 17 gminach – od 1,0% do 1,8%, a w 77 gminach – nie przekroczyły 1,0%.

Mapa 12. Ludność urodzona za granicą w 2021 r.

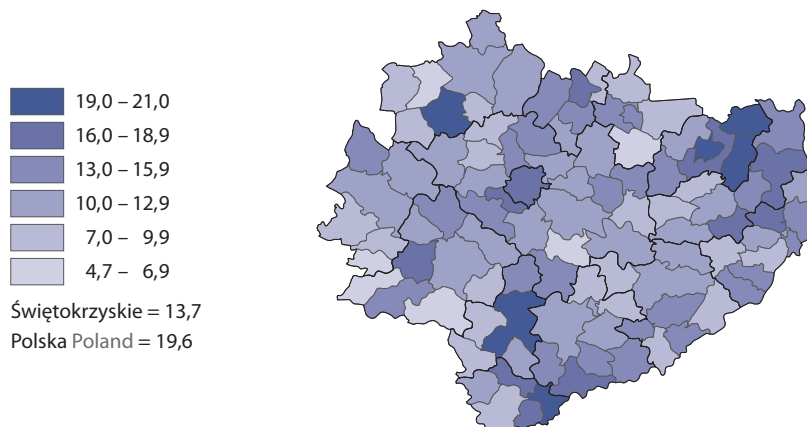
Map 12. Population born abroad in 2021

W przeliczeniu na 1000 ludności liczba urodzonych za granicą wzrosła w województwie świętokrzyskim z 6,6 w 2011 r. do 13,7 w 2021 r. (w kraju – z 17,5 do 19,6). Pozwoliło to na zajęcie 13. lokaty w kraju, podczas gdy w 2011 r. odnotowany wynik był najniższy na tle pozostałych województw. W 2021 r. najwyższe wskaźniki odnotowano w województwach: dolnośląskim (35,6), lubuskim (33,7) i opolskim (30,4), a najniższe – wielkopolskim (12,8), łódzkim (12,9) i śląskim (13,5).

Mapa 13. Ludność urodzona za granicą na 1000 mieszkańców w 2021 r.

Map 13. Population born abroad per 1000 inhabitants in 2021

W 2021 r. najwięcej osób urodzonych poza granicami kraju w przeliczeniu na 1000 ludności odnotowano w powiecie ostrowieckim (17,9), mieście na prawach powiatu Kielce (17,3) oraz w powiatach skarżyskim i pińczowskim (odpowiednio 15,7, i 15,3), natomiast najmniej – w powiatach: włoszczowskim (11,2), jędrzejowskim (11,3) i starachowickim (11,4).

Na 102 gminy w 34 wskaźnik natężenia ukształtował się powyżej średniej w województwie, przy czym najwyższe wartości odnotowano w gminach: Ćmielów (21,0), Opatowiec i Bałtów (po 19,7), Pińczów (19,5), Radoszyce i Ostrowiec Świętokrzyski (po 19,1). W 31 gminach wskaźnik nie przekroczył 10,0, przy czym najniższe wartości odnotowano w gminach: Słupia (4,7), Ruda Maleniecka (5,1), Pierzchnica (5,4) i Moskorzew (5,8).

2.2. Ludność według kraju obywatelstwa

2.2. Population by citizenship

Obywatelstwo oznacza prawną więź pomiędzy osobą a państwem, nie wskazuje ono na pochodzenie etniczne tej osoby i jest niezależne od pytania o narodowość. Dla osób nieposiadających obywatelstwa żadnego kraju przewidziana była możliwość odpowiedzi: nie posiadam obywatelstwa żadnego kraju. Jeśli spisywana osoba posiadała obywatelstwa kilku krajów, zastosowano hierarchię wskazań: Polska, kraje UE, kraje trzecie.

Cudzoziemiec – to osoba, która nie posiada polskiego obywatelstwa, bez względu na fakt posiadania lub nie obywatelstwa (obywatelstw) innych krajów.

Bezpaństwowiec to osoba nieposiadająca obywatelstwa żadnego kraju (bezpaństwowcy są zaliczani do cudzoziemców).

W 2021 r. temat obywatelstwa był po raz trzeci przedmiotem badania w powszechnym spisie ludności w okresie powojennym. Obywatelstwo, jako przynależność państwowa osób, było badane w spisach z lat 1921 i 1931, a po wojnie w 2002 r. i 2011 r.

Według obowiązujących aktualnie w Polsce norm prawnych oraz międzynarodowych rekomendacji ONZ dotyczących przeprowadzania spisów powszechnych, cudzoziemcem jest osoba przebywająca na terytorium kraju i nieposiadająca obywatelstwa tego kraju. Zgodnie z tą definicją, cudzoziemcem w niniejszym opracowaniu będzie osoba nieposiadająca obywatelstwa polskiego, przez co należy rozumieć osobę posiadającą obywatelstwo kraju innego niż Polska lub będącą bezpaństwowcem (osobą nieposiadającą obywatelstwa żadnego kraju). W spisie 2021 istniała możliwość podania jednego obywatelstwa, w tym statusu bezpaństwowca. W przypadku posiadania kilku obywatelstw, należało wybrać jedno, kierując się następującą hierarchią: Polska, kraje Unii Europejskiej, kraje trzecie.

Tablica 6. Ludność według kraju obywatelstwa
Table 6. Population by citizenship

Kraj obywatelstwa Country of citizenship	2011		2021		2011=100
	w liczbach bezwzględnych in absolute numbers	w % in %	w liczbach bezwzględnych in absolute numbers	w % in %	
Ogółem Total	1280721	100,0	1196557	100,0	93,4
Polska Poland	1279652	99,9	1195459	99,9	93,4
Inny kraj Other country	924	0,1	1095	0,1	118,5
w tym of which					
Ukraina Ukraine	348	0,0	586	0,0	168,4
Bezpaństwowcy Stateless persons	13	0,0	1	0,0	7,7
Nieustalony Unknown	132	0,0	2	0,0	1,5

Wyniki NSP 2021 wykazały, że wśród stałych mieszkańców województwa świętokrzyskiego 99,9% (1195,5 tys.) stanowili obywatele Rzeczypospolitej Polskiej i w porównaniu z 2011 r. ich udział się nie zmienił. W kraju również nie odnotowano znaczącej zmiany – w 2021 r. 99,7% stanowili obywatele RP, wobec w 2011 r. 99,8%.

Liczba osób z obywatelstwem innego kraju w 2021 r. wyniosła w województwie 1,1 tys., co oznacza wzrost o 18,5% w porównaniu z 2011 r. W 2021 r. tylko 1 osoba (w 2011 r. 13 osób) określiła się jako bezpaństwowiec, czyli osoba nieposiadająca obywatelstwa żadnego kraju. Dzięki wykorzystaniu danych ze źródeł administracyjnych tylko dla 2 osób nie udało się ustalić obywatelstwa (w 2011 r. dla 132).

W 2021 r. z 1,1 tys. osób posiadających obywatelstwo innego kraju 53,5% zadeklarowało obywatelstwo ukraińskie, 20,5% legitymowało się obywatelstwem jednego z krajów UE (najwięcej – włoskim 4,4%, niemieckim – 3,0% i bułgarskim – 2,4%), 5,7% osób zgłosiło obywatelstwo białoruskie, 4,7% - rosyjskie, a 1,9% - armeńskie. W sumie ponad 75% osób z niepolskim obywatelstwem mieszkających w województwie świętokrzyskim stanowili obywatele: Ukrainy, Białorusi, Rosji, Włoch, Niemiec, Bułgarii i Armenii.

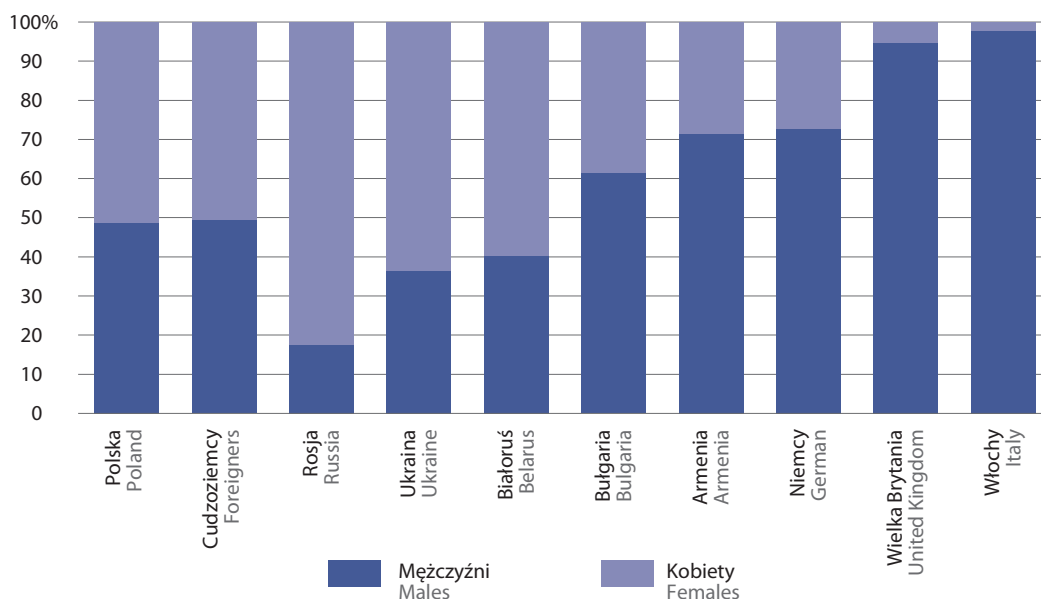
W województwie świętokrzyskim wśród cudzoziemców, pomimo spadku, nadal przeważały kobiety, które stanowiły 50,5% tej subpopulacji (56,9% w 2011 r.). W kraju natomiast przeważali mężczyźni, a ich udział zwiększył się o 1,2 p.proc. do 53,2%.

Z kolei wśród osób z obywatelstwem polskim kobiety przeważały zarówno w województwie, jak i w kraju. W województwie ich odsetek w okresie międzypisowym zwiększył się o 0,1 p.proc. do 51,3%, a w kraju wzrósł również o 0,1 p.proc. do 51,7%.

Udziały kobiet i mężczyzn różnią się jednakże w zależności od deklarowanego obywatelstwa. Kobiety przeważały wśród obywateli: Rosji, Ukrainy i Białorusi (ich udziały wyniosły odpowiednio 82,4%, 63,5% i 59,7%). Mężczyźni przeważali natomiast wśród osób z obywatelstwem: Włoch, Niemiec, Armenii i Bułgarii (ich udziały wyniosły kolejno: 97,9%, 72,7%, 71,4% i 61,5%).

Wykres 11. Ludność według krajów obywatelstwa i płci w 2021 r.

Chart 11. Population by countries of citizenship and sex in 2021

Osoby, które decydują się na migrację są zwykle stosunkowo młode. W efekcie 54,5% cudzoziemców w województwie świętokrzyskim było w wieku wysokiej aktywności zawodowej (20–49 lata), podczas gdy wśród osób z polskim obywatelstwem odsetek ten wynosił jedynie 40,3% (w kraju 62,9% wobec 42,2%). Daje się również zauważyć znaczącą różnicę odsetka osób przed 20 rokiem życia wśród osób z obywatelstwem polskim (18,9%) i cudzoziemców (10,2%) oraz osób po 60 roku życia (odpowiednio 28,3% i 17,7%). W skali kraju odnotowano podobną prawidłowość - osoby przed 20 rokiem życia wśród osób z obywatelstwem polskim stanowiły 20,3%, a wśród cudzoziemców 15,2% oraz osób po 60 roku

życia – odpowiednio 25,6% i 10,0%.

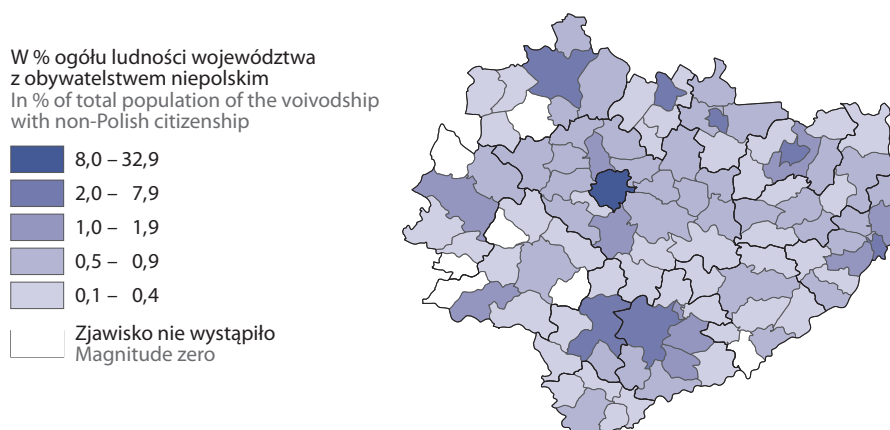
Rozmieszczenie terytorialne ludności z obywatelstwem niepolskim nie jest równomierne. W kraju zarówno w 2021 r., jak i w 2011 r. najmniej obywateli innych krajów mieszkało w województwie świętokrzyskim (1,0% wobec 1,7%) i warmińsko-mazurskim (1,5% wobec 2,7%), natomiast zdecydowanie najwięcej – na terenie województwa mazowieckiego (29,3% wobec 31,0%) i dolnośląskiego (12,9% wobec 8,4%).

Biorąc pod uwagę terytorialne rozmieszczenie w województwie świętokrzyskim osób z obywatelstwem niepolskim największy odsetek spośród 1,1 tys. osób zamieszkiwał miasto na prawach powiatu Kielce (32,9%) oraz powiaty kielecki (12,4%), sandomierski (9,4%) i buski (7,3%), a najmniejszy – powiaty kazimierski (1,3%), włoszczowski (2,5%) i staszowski (2,7%).

Pod względem lokalnego rozmieszczenia ludności z obywatelstwem niepolskim liderem pozostały Kielce, natomiast kolejne lokaty zajęły: Ostrowiec Świętokrzyski (4,3%), Sandomierz (4,1%), Starachowice (3,8%), Skarżysko-Kamienna (3,7%) i Busko-Zdrój (3,2%). W 11 gminach udziały wahały się od 1,0% do 2,0%, w 78 gminach – nie przekroczyły 1,0%, a w 7 gminach nie odnotowano takich osób.

Mapa 14. Ludność z niepolskim obywatelstwem według gmin zamieszkania w 2021 r.

Map 14. Population born abroad by gminas of residence in 2021

Rozdział 3. Wykształcenie ludności

Chapter 3. Education of the population

Poziom wykształcenia jest to najwyższy ukończony cykl kształcenia w szkole lub szkolenia w innym trybie lub formie, uznany zgodnie z obowiązującym systemem szkolnictwa. Podstawą zaliczenia wykształcenia do określonego poziomu jest uzyskanie świadectwo (dyplom) ukończenia odpowiedniej szkoły niezależnie od trybu jej ukończenia (dziennie, wieczorowo, zaocznie, ekster-nistycznie/stacjonarnie, niestacjonarnie, na odległość, korespondencyjnie) w kraju lub za granicą; pytanie zadawane osobom w wieku 13 lat i więcej.

Poziom wykształcenia jest określany na podstawie klasyfikacji ISCED 2011:

- a) wyższe ze stopniem naukowym co najmniej doktora – zaznaczają osoby z tytułem doktora, doktora habilitowanego lub profesora;
- b) wyższe z tytułem magistra, magistra inżyniera lub równorzędnym – uzyskanym po ukończeniu studiów II stopnia (uzupełniających magisterskich) lub jednolitych studiów magisterskich. Do tej kategorii należy również zaliczyć osoby, które posiadają dyplom lekarza;
- c) wyższe z tytułem licencjata, inżyniera lub równorzędnym – zaznaczają osoby z tytułem zawodowym licencjata, inżyniera lub równorzędnym – uzyskanym po ukończeniu studiów I stopnia (licencjackich, inżynierskich);
- d) dyplom ukończenia kolegium – dotyczy absolwentów kolegiów nauczycielskich i nauczycielskich kolegiów języków obcych (z wyjątkiem organizowanych w ramach szkoły wyższej) oraz absolwentów kolegiów pracowników służb społecznych;
- e) policealne – dotyczy osób, które posiadają świadectwo (dyplom) ukończenia szkoły policealnej (pomaturalnej) do której przyjęcie było uwarunkowane posiadaniem świadectwa ukończenia szkoły średniej. Do tej kategorii zaliczyć należy również osoby, które ukończyły studium nauczycielskie;
- f) średnie ogólnokształcące – zaznaczają osoby, które otrzymały świadectwo ukończenia liceum ogólnokształcącego, liceum profilowanego, liceum uzupełniającego lub ukończyły gimnazjum przed 1932 rokiem;
- g) średnie zawodowe – posiadają osoby, które otrzymały świadectwo ukończenia szkoły średniej zawodowej (technikum, technikum uzupełniającego, liceum zawodowego, liceum technicznego, szkoły artystycznej II stopnia realizującej jednocześnie program szkoły średniej);
- h) zasadnicze zawodowe/branżowe – posiadają osoby, które otrzymały świadectwo ukończenia: szkoły zawodowej (zasadniczej szkoły zawodowej lub rolniczej, szkoły przemysłowej), szkoły przysposobienia zawodowego lub rolniczego, korespondencyjnego kursu rolniczego wyłącznie na poziomie zasadniczej szkoły zawodowej, szkoły mistrzów, branżowej szkoły I stopnia;
- i) gimnazjalne – posiadają osoby, które uzyskały świadectwo ukończenia gimnazjum lub świadectwo ukończenia specjalnej szkoły przysposabiającej do pracy. Dla osób, które ukończyły gimnazjum przed 1932 r., przyjęto wykształcenie średnie ogólnokształcące;
- j) podstawowe ukończone – posiadają osoby, które otrzymały świadectwo ukończenia: szkoły podstawowej (przed wojną szkoły powszechnej) niezależnie od tego, ile klas ona liczyła (osiem, siedem, sześć czy dawniej cztery), kursów dla pracujących w zakresie szkoły podstawowej oraz szkoły artystycznej I stopnia realizującej jednocześnie program szkoły podstawowej;
- k) niepełne podstawowe lub bez wykształcenia szkolnego – dotyczy osób, które uczą się w szkole podstawowej, uczyły się w szkole podstawowej lecz jej nie ukończyły, nigdy nie uczęszczały do szkoły.

Według wyników NSP 2021 liczba ludności w wieku 13 lat i więcej, dla której ustalany był poziom wykształcenia wyniosła 1049743 i w porównaniu z wynikami NSP 2011 r. zmniejszyła się o 6,6% (tj. o 74,3 tys. osób). Proporcje według płci dla tej grupy ludności nie uległy większym zmianom – nadal przeważają

kobiety, a ich liczba w 2021 r. wyniosła 542463, co stanowiło 51,7% (w 2011 r. było to 51,5%), natomiast liczba mężczyzn ukształtowała się na poziomie 507280 (tj. 48,3%). Nieznacznie zmieniła się także struktura ludności w wieku 13 lat i więcej według miejsca zamieszkania. Udział osób w miastach wyniósł 45,6% i zmniejszył się w porównaniu z 2011 r. o 0,1 p. proc. na korzyść wsi.

W ciągu dziesięciu lat dzielących spisy powszechne obserwuje się znaczne zmiany struktury ludności według poziomu wykształcenia. W okresie tym utrzymała się tendencja wzrostowa poziomu wykształcenia. Według wyników spisu w 2021 r. studia wyższe ukończone miało 239,6 tys. osób, tj. o 31,5% więcej niż w 2011 r. Przełożyło się to na wzrost odsetka osób posiadających wykształcenie wyższe, który był o 6,6 p. proc. większy niż dziesięć lat wcześniej i wyniósł 22,8%. Pomimo to pozostał on niższy niż średnio w kraju, a różnica jeszcze się zwiększyła. W całej Polsce udział osób z wykształceniem wyższym w stosunku do 2011 r. wzrósł o 7,4 p. proc. osiągając 24,5%.

We wszystkich poziomach wykształcenia wyższego obserwowany był dynamiczny wzrost w stosunku do 2011 r. Najwyższy dotyczył osób ze stopniem naukowym co najmniej doktora (o ponad 71%). Osób z tytułem magistra było o prawie 38% więcej niż przed dziesięcioma laty, natomiast osób posiadających tytuł inżyniera, licencjata lub równorzędny o ponad 14%.

Osoby posiadające tytuł magistra stanowiły w świętokrzyskim 16,9% ogółu ludności w wieku 13 lat i więcej, a z tytułem inżyniera, licencjata lub równorzędnym 5,4%. Pomimo dynamicznego wzrostu zdecydowanie najniższy udział w strukturze (0,4%) miały natomiast osoby z najwyższym poziomem wykształcenia, tj. posiadające tytuł naukowy co najmniej doktora.

W strukturze ludności według poziomu wykształcenia dominującą pozycję utrzymały osoby mające ukończoną szkołę średnią (ogólnokształcącą lub zawodową). Liczebność tej populacji na przestrzeni dziesięciu lat zwiększyła się o 6,5%. W efekcie w 2021 r. ich odsetek wyniósł 31,5%, tj. o 3,9 p. proc. więcej niż w 2011 r. Udział osób z wykształceniem średnim przekroczył przy tym w świętokrzyskim wartość ogólnopolską, która w skali kraju w stosunku do 2011 r. zwiększyła się o 1,8 p. proc. – do 30,8%.

Wzrost udziału osób mających ukończoną szkołę średnią wynikał z rosnącej liczby osób legitymujących się wykształceniem średnim zawodowym. Udział tej grupy w ludności ogółem w stosunku do 2011 r. zwiększył się o 3,3 p. proc. Wzrost odsetka osób, które posiadały ukończoną szkołę średnią ogólnokształcącą był w tym okresie wyraźnie mniejszy i wyniósł 0,5 p. proc. Należy dodać, że udział osób o wykształceniu policealnym (zaliczanym do grupy wykształcenia średniego) był stosunkowo niewielki, ale podobnie jak w skali kraju odnotowano jego wzrost (z 2,3% w 2011 r. do 3,1% w 2021 r.).

Znaczące miejsce w strukturze poziomu wykształcenia nadal zajmowało wykształcenie zasadnicze zawodowe lub branżowe. Liczba osób z takim wykształceniem na przestrzeni dziesięciu lat zmniejszyła się o 4,8%. Pomimo tego spadku ich udział w strukturze ludności w wieku 13 lat i więcej wzrósł o 0,4 p. proc. i w 2021 r. wyniósł 21,7%.

W wyniku reformy systemu oświaty z 2017 r. z dniem 31 sierpnia 2019 r. zostały zlikwidowane gimnazja (od roku szkolnego 2017/2018 nie były już prowadzone rekrutacje na kolejny rok szkolny). W konsekwencji tych zmian w pierwszych klasach szkół średnich i branżowych naukę rozpoczęli uczniowie ostatniego rocznika absolwentów gimnazjów i pierwszego rocznika absolwentów ośmioletniej szkoły podstawowej, co miało wpływ na strukturę ludności według najniższych poziomów wykształcenia (tj. gimnazjalnego oraz podstawowego).

Następstwem likwidacji gimnazjów był spadek udziału osób, które zakończyły naukę na szkole tego typu. W 2021 r. wykształcenie gimnazjalne posiadało 2,5% ogółu ludności w wieku 13 lat i więcej, podczas gdy w 2011 r. było to 5,2%.

Grupą, w której w latach 2011-2021 zaszły znaczne zmiany były także osoby posiadające wykształcenie podstawowe. Jeszcze w 2011 r. 21,2% mieszkańców Świętokrzyskiego deklarowało ten poziom wykształcenia, natomiast w 2021 r. udział osób z wykształceniem podstawowym zmalał do 13,6%. W liczbach bezwzględnych grupa ta zmniejszyła się o prawie 96 tys. osób. Tak duży spadek liczby osób z wykształceniem podstawowym oraz gimnazjalnym wynikał przede wszystkim z mniejszej liczby dzieci, które wchodziły w wiek edukacji w kolejnych latach, zmian w systemie edukacji oraz wymierania osób w najstar-

szych grupach wieku charakteryzujących się wysokim odsetkiem osób o niskim poziomie wykształcenia. Wydłużenie okresu nauki w szkole podstawowej skutkowało wyraźnym wzrostem liczby osób z wykształceniem podstawowym nieukończonym i bez wykształcenia szkolnego. W 2021 r. ich udział był prawie dwukrotnie wyższy niż dziesięć lat wcześniej (2,8% wobec 1,6%).

Tablica 7. Ludność w wieku 13 lat i więcej według poziomu wykształcenia
Table 7. Population aged 13 and more by educational level

Poziom wykształcenia Educational level	2011		2021		2011=100
	w tys. in thou- sands	w % in %	w tys. in thou- sands	w % in %	
Ogółem Total	1124,0	100,0	1049,7	100,0	93,4
Wyższe ^a Tertiary ^a	182,2	16,2	239,6	22,8	131,5
w tym: of which:					
wyższe ze stopniem naukowym co najmniej doktora an academic degree of at least doctorate	2,2	0,2	3,8	0,4	171,4
wyższe z tytułem magistra, magistra inżyniera lub równorzędnym master's degree, master's degree in engineering or equivalent degree	128,8	11,5	177,6	16,9	137,8
wyższe z tytułem inżyniera, licencjata lub równo- rzędnym a bachelor's (licentiate), engineer's, or equivalent degree	49,5	4,4	56,5	5,4	114,2
Policealne Post-secondary	25,4	2,3	32,8	3,1	129,0
Średnie Secondary	310,5	27,6	330,6	31,5	106,5
średnie zawodowe vocational secondary	196,1	17,5	218,8	20,8	111,5
średnie ogólnokształcące general secondary	114,4	10,2	111,9	10,7	97,8
Zasadnicze zawodowe/branżowe Basic vocational/sectoral	239,8	21,3	228,2	21,7	95,2
Gimnazjalne Lower secondary	58,1	5,2	26,7	2,5	45,9
Podstawowe ukończone Primary completed	238,5	21,2	142,8	13,6	59,9
Podstawowe nieukończone i bez wykształcenia szkolnego Primary not completed and without school education	18,4	1,6	29,8	2,8	161,9
Nieustalony poziom wykształcenia Unknown	51,1	4,5	19,2	1,8	37,7

a Łącznie z osobami posiadającymi dyplom ukończenia kolegium.
a Including persons holding a college graduation diploma.

Pomimo wzrostu poziomu wykształcenia ludności struktura poziomu wykształcenia ludności wiejskiej w dalszym ciągu różni się od tej odnotowanej wśród mieszkańców miast. Wyniki 2021 pokazały, że dominującym poziomem wykształcenia w przypadku ludności wiejskiej przestało być podstawowe. Najczęściej spotykane były na wsi osoby z wykształceniem średnim. Ich udział wyniósł 30,0% (10 lat wcześniej – 23,8%). Pomimo tego wzrostu pozostał on nieco mniejszy niż w miastach, w których w tym okresie wzrósł z 32,1% do 33,3%. Wyższy udział w miastach dotyczył przy tym zarówno osób z ukończoną średnią szkołą zawodową (21,1% wobec 20,6% na wsi), jak i średnią szkołą ogólnokształcącą (odpowiednio 12,2% i 9,4%).

Pomimo dużego spadku, odsetek osób z wykształceniem podstawowym (łącznie z gimnazjalnym) pozostał na wsi znacznie wyższy niż w miastach. W 2021 r. grupa ta stanowiła 20,3% ludności wiejskiej w wieku 13 lat i więcej (w 2011 r. – 34,0%), podczas gdy w miastach było to 11,1% (w 2011 r. – 17,4%).

Na wsi w dalszym ciągu wyraźnie częściej występowały osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym. W 2021 r. stanowiły one 25,4% ogółu, a ich udział na przestrzeni dziesięciu lat nieco się zwiększył (o 0,3 p.proc.). W miastach osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym stanowiły 17,3%. W stosunku do 2011 r. skala wzrostu na obszarach zurbanizowanych była podobna jak na wsi (o 0,4 p.proc.).

Zarówno w miastach, jak i na wsi odnotowano znaczny wzrost udziału osób z wykształceniem wyższym. Nieznacznie wyższy był on na obszarach wiejskich, gdzie w ciągu dziesięciu lat zwiększył się o 7,0 p.proc. (w miastach o 6,2 p.proc.). Pomimo to udział mieszkańców miast z wyższym wykształceniem w ogólnej liczbie ludności w wieku 13 lat i więcej pozostał zdecydowanie wyższy niż odsetek odnotowany na wsi (29,3% wobec 17,4%).

Tablica 8. Ludność w wieku 13 lat i więcej według poziomu wykształcenia i miejsca zamieszkania
Table 8. Population aged 13 and more by educational level and place of residence

Poziom wykształcenia Educational level	Miasta Urban areas				Wieś Rural areas			
	2011		2021		2011		2021	
	w tys. in thou- sands	w % in %	w tys. in thou- sands	w % in %	w tys. in thou- sands	w % in %	w tys. in thou- sands	w % in %
Ogółem Total	513,8	100,0	478,8	100,0	610,2	100,0	570,9	100,0
Wyższe ^a Tertiary ^a	118,5	23,1	140,3	29,3	63,7	10,4	99,3	17,4
Policealne Post-secondary	17,2	3,3	20,5	4,3	8,2	1,4	12,2	2,1
Średnie Secondary	165,1	32,1	159,4	33,3	145,4	23,8	171,3	30,0
Zasadnicze zawo- dowe/ branżowe Basic vocational/ sectoral	86,7	16,9	83,0	17,3	153,0	25,1	145,2	25,4
Gimnazjalne Lower secondary	21,7	4,2	10,4	2,2	36,4	6,0	16,3	2,8
Podstawowe ukończone Primary com- pleted	67,7	13,2	42,9	9,0	170,8	28,0	99,9	17,5
Podstawowe nie- ukończone i bez wykształcenia szkolnego Primary not completed and without school education	3,8	0,7	11,4	2,4	14,6	2,4	18,4	3,2
Nieustalony po- ziom wykształ- cenia Unknown	33,0	6,4	10,8	2,3	18,1	3,0	8,4	1,5

a łącznie z osobami posiadającymi dyplom ukończenia kolegium.

a Including persons holding a college graduation diploma.

W latach 2011-2021 utrzymywały się znaczące dysproporcje w poziomie wykształcenia pomiędzy mężczyznami i kobietami, przy czym nadal lepiej wykształcone były panie. Spośród ogółu mężczyzn w 2021 r. 18,0% posiadało wykształcenie wyższe. W przypadku kobiet dyplomem ukończenia szkoły wyższej legitymowało się natomiast 27,3%. Dysproporcje między płciami uległy powiększeniu. Udział męż-

czyn z wykształceniem wyższym był o 4,7 p.proc. wyższy niż w 2011 r., natomiast kobiet – o 8,4 p.proc.

Analizując poszczególne szczeble poziomu wykształcenia wyższego dla mężczyzn i kobiet widoczne jest, że wśród osób z wykształceniem wyższym dominowali posiadający tytuł magistra, magistra inżyniera lub równorzędny. W 2021 r., 77,4% kobiet z wyższym wykształceniem ukończyło uczelnie zdobywając tytuł magistra. Wśród mężczyzn udział ten był niższy (68,8%). Nieco więcej mężczyzn z wyższym wykształceniem posiadało natomiast tytuł naukowy co najmniej doktora (2,1% wobec 1,3% dla kobiet) oraz kończyły szkoły uzyskując tytuł licencjata, inżyniera lub równorzędny (28,7%, wobec 20,4% kobiet).

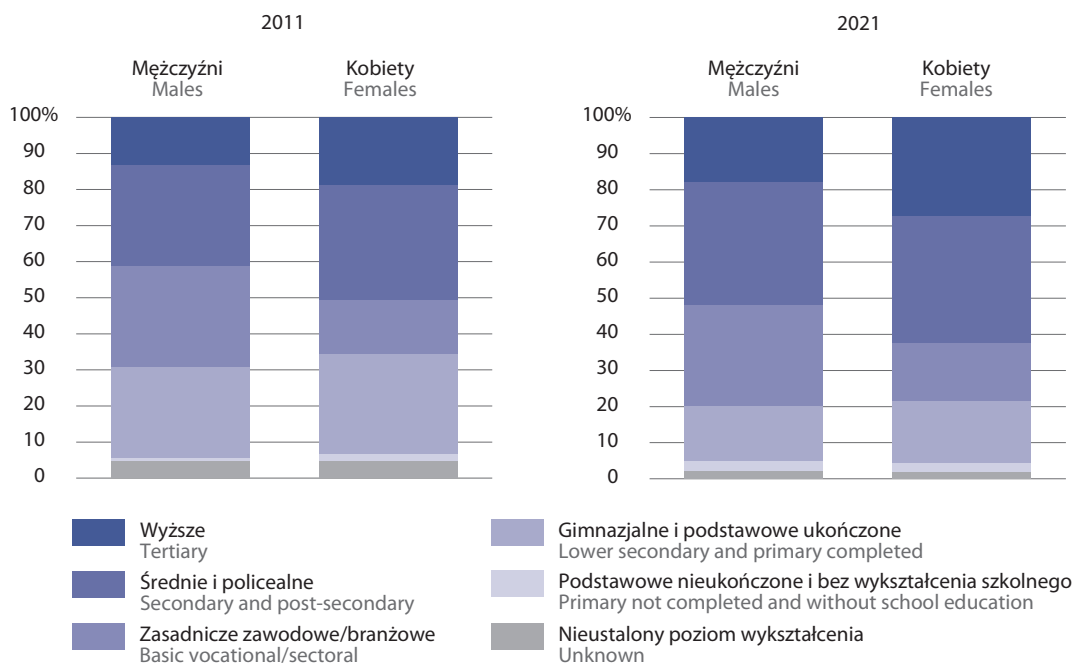
Kobiety częściej posiadały wykształcenie średnie i policealne. Ten poziom osiągnęło 35,1% z nich, podczas gdy odsetek mężczyzn będących absolwentami tego typu szkół wyniósł 34,1%. Przyczynił się do tego m.in. znacznie wyższy udział kobiet, które ukończyły szkoły policealne. W 2021 r. udział pań o wykształceniu policealnym był ponad dwukrotnie wyższy niż mężczyzn (4,4% wobec 1,8%). Kobiety częściej posiadały także wykształcenie średnie ogólnokształcące, którym legitymowało się 12,9% z nich (wśród mężczyzn – 8,3%). Odmienne wyglądała sytuacja w przypadku wykształcenia średniego zawodowego, które zdecydowanie częściej spotykano wśród mężczyzn (24,1%). Odsetek kobiet o tym poziomie wykształcenia wyniósł 17,8%.

Wyniki NSP wykazały, że mężczyźni zdecydowanie częściej kończą zasadnicze szkoły zawodowe. Ich udział obniżył się jednak w porównaniu z 2011 r. (z 28,1% do 27,8%), podczas gdy odsetek kobiet, które ukończyły tego typu szkoły wzrósł w tym okresie z 15,0% do 16,1%.

Na przestrzeni dziesięciu lat wyraźnie się obniżył udział kobiet posiadających wykształcenie podstawowe, bądź gimnazjalne. W 2021 r. wyniósł on 17,0%, podczas gdy w 2011 r. – 27,7%. Wyraźna tendencja spadkowa tego wskaźnika widoczna była także wśród mężczyzn. Odsetek mężczyzn mających ukończoną jedynie szkołę podstawową lub gimnazjum obniżył się z 25,0% w 2011 r. do 15,2% w 2021 r.

Wykres 12. Ludność w wieku 13 lat i więcej według poziomu wykształcenia i płci

Chart 12. Population aged 13 and more by the level of education and sex

Kobiety są lepiej wykształcone niż mężczyźni niezależnie od miejsca zamieszkania. Udział kobiet o wykształceniu co najmniej średnim wyniósł 71,3% w miastach oraz 54,6% na wsi. Dla porównania odsetek

mężczyzn o wykształceniu co najmniej średnim wyniósł odpowiednio 61,9% i 44,4%. Znaczne różnice występują także jeśli uwzględnimy osoby z wykształceniem wyższym. W miastach odsetek kobiet z ukończoną uczelnią wyższą wyniósł 33,1%, natomiast mężczyzn – 25,0%. Na obszarach wiejskich dysproporcje były jeszcze większe, a wskaźnik ukształtował się na poziomie odpowiednio 22,2% i 12,5%. W grupie osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym niezależnie od miejsca zamieszkania dominowali mężczyźni, przy czym ich przewaga była większa na obszarach wiejskich. Odsetek mężczyzn o tym poziomie wykształcenia w ogóle ludności w wieku 13 lat i więcej wyniósł w miastach 22,3%, a na wsi 32,1% (wobec odpowiednio 13,0% i 18,8% wśród kobiet). Wśród osób najślabiej wykształconych (z wykształceniem gimnazjalnym, podstawowym i niższym) stosunkowo najczęściej spotykano kobiety zamieszkujące na wsi. Ich udział w łącznej liczbie mieszkanek wsi wyniósł 25,2%. W miastach kobiety o takim poziomie wykształcenia stanowiły jedynie 13,6%. Odsetek najślabiej wykształconych mężczyzn był nieco mniejszy. Na wsi wyniósł 21,9%, a w miastach 13,4%.

Wielu interesujących informacji na temat wykształcenia ludności dostarcza analiza prowadzona według grup wieku. W strukturze osób z wykształceniem wyższym dominowały osoby w wieku 30-44 lata. Łącznie stanowiły one prawie 47% ogółu ludności o tym poziomie wykształcenia. Ich najwyższy udział odnotowano w grupie 35-39 lat. Osoby w tym wieku stanowiły 17,4% ogółu posiadających wykształcenie wyższe.

Wśród posiadających wykształcenie średnie i policealne (łącznie z kolegium) najliczniejszą grupą były osoby w wieku 20-24 lata i 35-39 lat stanowiące odpowiednio 10,5% i 9,2% osób w wykształceniem średnim i policealnym. Najmniej osób z takim wykształceniem odnotowano natomiast w grupie 19 lat i mniej (2,9%).

Wykształcenie zasadnicze zawodowe/branżowe zdecydowanie rzadziej posiadały osoby młode, co było efektem zmian w systemie kształcenia. Blisko $\frac{3}{4}$ mieszkańców województwa o tym poziomie wykształcenia miało ukończone przynajmniej 45 lat.

Osoby, które ukończyły jedynie gimnazjum lub szkołę podstawową to głównie młodzież w wieku 13-19 lat w większości kontynuujące naukę – 24,9% oraz najstarsi (80 lat i więcej) – 17,5%. Udział pozostałych grup wieku wśród osób o tym poziomie wykształcenia był znacznie niższy. Z kolei w grupie osób z wykształceniem podstawowym nieukończonym i bez wykształcenia szkolnego dominowały osoby najmłodsze (13-19 lat). Stanowiły one 80,1% ogółu osób, które nie ukończyły szkoły podstawowej.

Tablica 9.
Table 9.

Ludność w wieku 13 lat i więcej według poziomu wykształcenia i grup wieku w 2021 r.
Population aged 13 and more by educational level and age groups in 2021

Grupy wieku Age groups	Ogółem w tys. Total in thousands	Poziom wykształcenia Educational level					
		wyższe ^a tertiary ^a	średnie i policealne secondary and post-secondary	zasadnicze zawodowe/ branżowe basic vocational/ sectoral	gimnazjalne i podstawowe ukończone lower secondary and primary completed	podstawowe nieukończone i bez wykształcenia szkolnego primary not completed and without school education	nieustalony unknown
Ogółem Total	1049,7	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
19 i mniej and less	79,4	-	2,9	0,6	24,9	80,1	8,1
20 - 24	59,6	3,9	10,5	2,5	2,0	0,7	14,3
25 - 29	68,8	10,7	7,6	3,4	1,9	0,6	22,1
30 - 34	80,3	14,4	8,6	3,8	2,7	0,9	6,7
35 - 39	95,7	17,4	9,2	6,1	2,5	0,9	10,2
40 - 44	93,6	15,0	8,3	8,8	3,0	1,2	9,6
45 - 49	84,5	9,6	7,6	11,4	3,7	0,9	7,2
50 - 54	73,4	6,7	6,5	11,4	3,9	0,7	4,7
55 - 59	75,9	5,6	7,3	12,2	4,1	0,7	4,0
60 - 64	89,8	5,2	9,3	13,9	6,4	0,9	4,2
65 - 69	85,8	4,1	8,8	11,9	9,4	0,9	3,0
70 - 74	66,9	3,3	6,5	7,7	10,1	1,0	1,7
75 - 79	35,5	1,8	2,8	2,9	8,0	1,3	0,9
80 lat i więcej and more	60,6	2,2	4,0	3,4	17,5	9,3	3,3

^a Łącznie z osobami posiadającymi dyplom ukończenia kolegium.
^a Including persons holding a college graduation diploma.

O coraz wyższym poziomie wykształcenia ludności województwa świętokrzyskiego świadczy również odsetek osób, które ukończyły uczelnie wyższe w poszczególnych grupach wieku. Najwyższą wartość osiągał on wśród osób w wieku 35-39 lat (43,7%) oraz 30-34 lata (42,8%). Wysoki był także w grupach 25-29 lat (37,4%) i 40-44 lata (38,4%). Powyżej 44 roku życia udział osób z wykształceniem wyższym wyraźnie się obniżał. W grupie 55-59 lat mniej niż 20% mieszkańców województwa świętokrzyskiego w wieku 13 lat i więcej posiadało wykształcenie wyższe, natomiast wśród najstarszych (65 lat i więcej) było to jedynie 11,1%.

Odsetek osób z wykształceniem średnim (łącznie z policealnym) zdecydowanie najwyższy był wśród osób w wieku 20-24 lata (64,2%), co wynika z małej (w tej grupie) populacji osób, które zdążyły ukończyć uczelnię wyższą. Wśród starszych udział ten wyraźnie się zmniejszał. W poszczególnych pięcioletnich grupach wieku od 25 do 74 lat oscylował on między 32,3% a 40,3%. Najniższy był wśród najstarszych (75 lat i więcej), w przypadku których udział osób z wykształceniem średnim kształtował się poniżej 30%.

Dużym zróżnicowaniem charakteryzował się odsetek osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym. Wśród młodych był on stosunkowo niski, ale wraz z wiekiem wyraźnie się zwiększał. O ile w grupie osób w wieku 20-24 lata jedynie 9,5% zadeklarowało takie wykształcenie, to wśród osób w wieku 45-69 lat udział ten przekraczał 30% (w tym najwięcej w wieku 55-59 lat - 36,7%). Wśród starszych odsetek posiadających

wykształcenie zasadnicze zawodowe znacznie się zmniejszał. Najniższy był wśród osób mających 80 lat i więcej, dla których wyniósł 12,7%. W grupie tej dominowały osoby z wykształceniem gimnazjalnym i podstawowym ukończonym stanowiące blisko połowę ludności w tym wieku (48,9%).

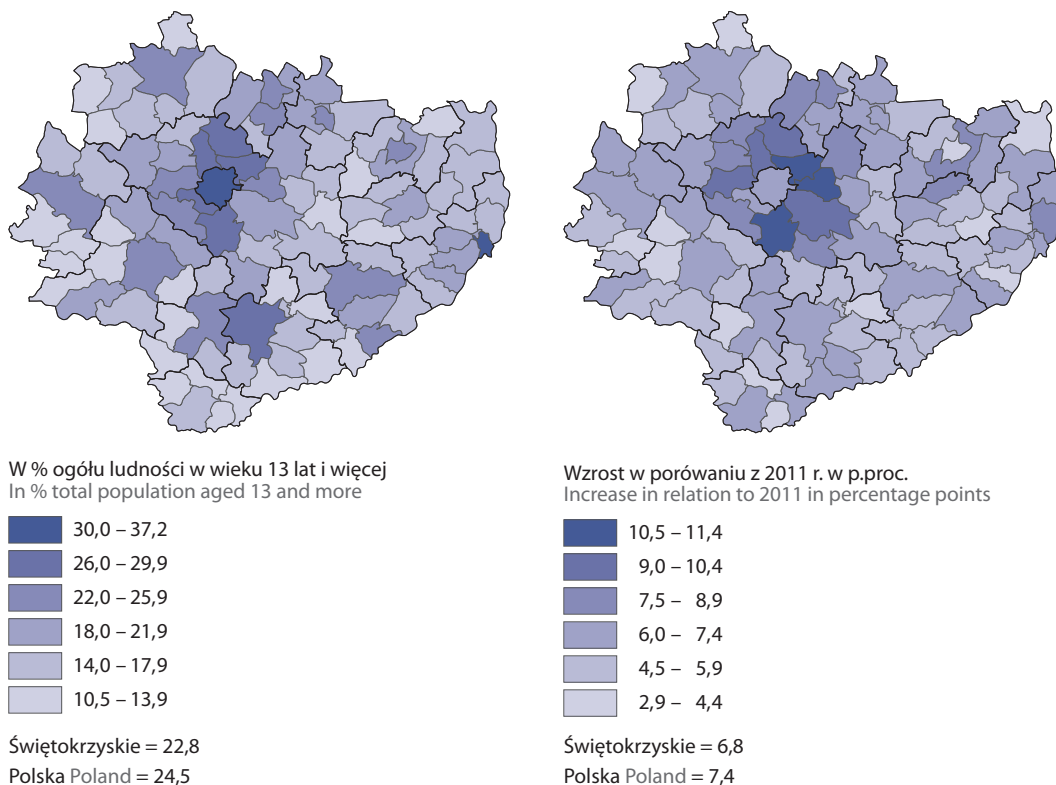
Analizując poziom wykształcenia ludności widoczne jest zróżnicowanie terytorialne. Duże różnice dotyczą m.in. wykształcenia wyższego. Zdecydowanie najwyższy odsetek osób o tym poziomie wykształcenia odnotowano w stolicy województwa. W 2021 r. 37,2% mieszkańców Kielc w wieku 13 lat i więcej ukończyło uczelnię wyższą. Wyższy niż średnio w województwie udział posiadających wyższe wykształcenie odnotowano także w powiecie skarżyskim (23,5%). Relatywnie najmniej takich osób było natomiast w powiatach kazimierskim (14,4%) i opatowskim (16,4%).

W przekroju gmin najwyższy udział osób z wykształceniem wyższym (poza Kielcami) odnotowano w Sandomierzu, w którym osiągnął on 30,9%. Wysokim udziałem tego wskaźnika charakteryzowały się także gminy położone w pobliżu stolicy województwa, takie jak: Morawica (29,7%), Miedziana Góra (29,1%) i Masłów (29,0%). Najmniej osób z wykształceniem wyższym odnotowano natomiast w Bejskach (10,5%).

W porównaniu z 2011 r. wzrost udziału osób z wykształceniem wyższym wystąpił we wszystkich gminach województwa świętokrzyskiego. Najwyższy był w gminach położonych wokół Kielc takich, jak: Morawica (o 11,4 p.proc.), Masłów (o 10,9 p.proc.) i Górno (o 10,7 p.proc.). Ma to związek z migracją na te tereny osób młodych charakteryzujących się relatywnie wysokim poziomem wykształcenia. Najmniejszy wzrost udziału osób z wykształceniem wyższym odnotowano w Bejskach (o 2,9 p.proc.).

Mapa 15. Ludność w wieku 13 lat i więcej z wykształceniem wyższym w 2021 r.

Map 15. Population aged 13 and more with higher education in 2021

Najwyższy odsetek osób o wykształceniu średnim i policealnym odnotowano w powiecie skarżyskim, w którym stanowili oni 39,3% mieszkańców w wieku 13 lat i więcej, a także w sandomierskim i kazimier-

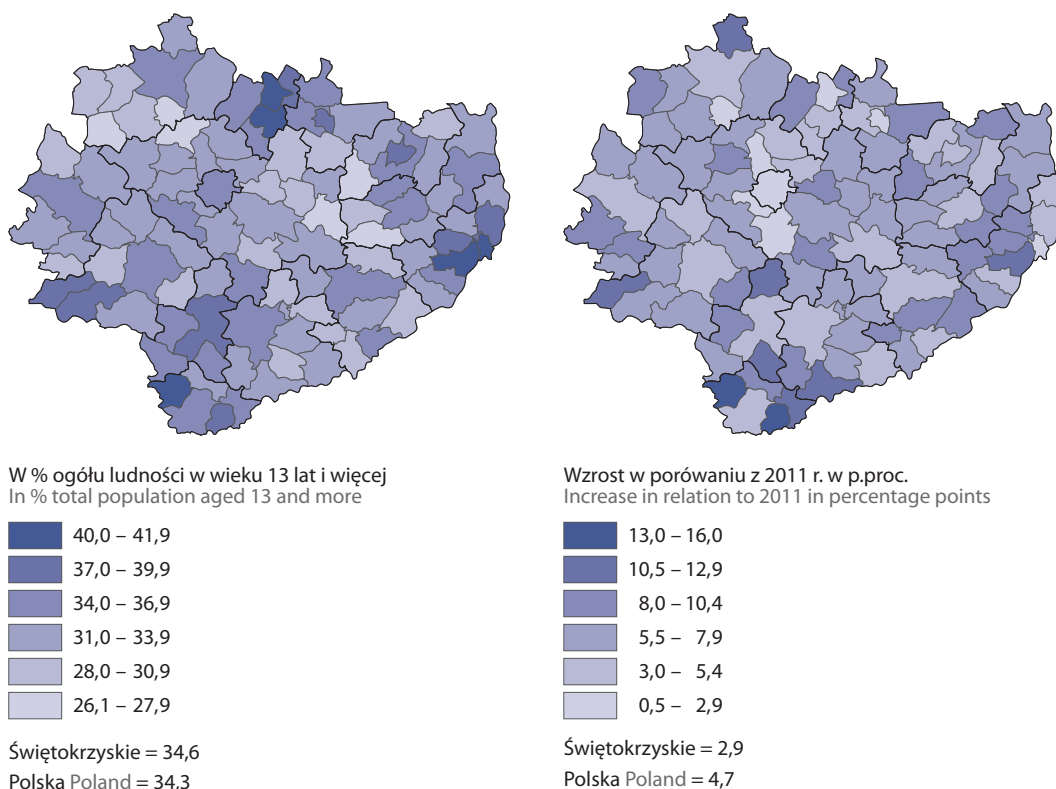
skim (po 37,0%). Relatywnie najmniej takich osób było natomiast w powiatach: kieleckim (31,6%), opatowskim (32,7%) i koneckim (32,8%).

W przekroju gmin najwyższy udział osób z wykształceniem średnim i policealnym odnotowano w Skalbmierzu, w którym wyniósł on 41,9%. Wysokim udziałem tego wskaźnika charakteryzowały się także m.in. Samborzec (40,7%) i Skarżysko-Kamienna (40,4%). Najmniejszy był natomiast w: Iwaniskach (26,1%), Słupi Koneckiej (26,6%) i Smykowie (26,7%).

Gmina Skalbierz charakteryzowała się nie tylko najwyższym odsetkiem osób z wykształceniem średnim i policealnym. Odnotowano w niej również najwyższy wzrost tego wskaźnika. W 2021 r. przekroczył on poziom sprzed dziesięciu lat o 16,0 p.proc. Na kolejnych miejscach pod tym względem znalazły się dwie inne gminy z powiatu kazimierskiego – Bejsce (wzrost o 14,3 p.proc.) i Opatowiec (o 11,7 p.proc.). Wyższy niż w 2011 r. udział osób z wykształceniem średnim i policealnym wystąpił także w pozostałych gminach województwa świętokrzyskiego. Najmniejszy był w: Sandomierzu (o 0,5 p.proc.), Kielcach (o 0,7 p.proc.) i Miedzianej Górze (o 1,6 p.proc.).

Mapa 16. Ludność w wieku 13 lat i więcej z wykształceniem policealnym i średnim w 2021 r.

Map 16. Population aged 13 and more with post-secondary and secondary education in 2021

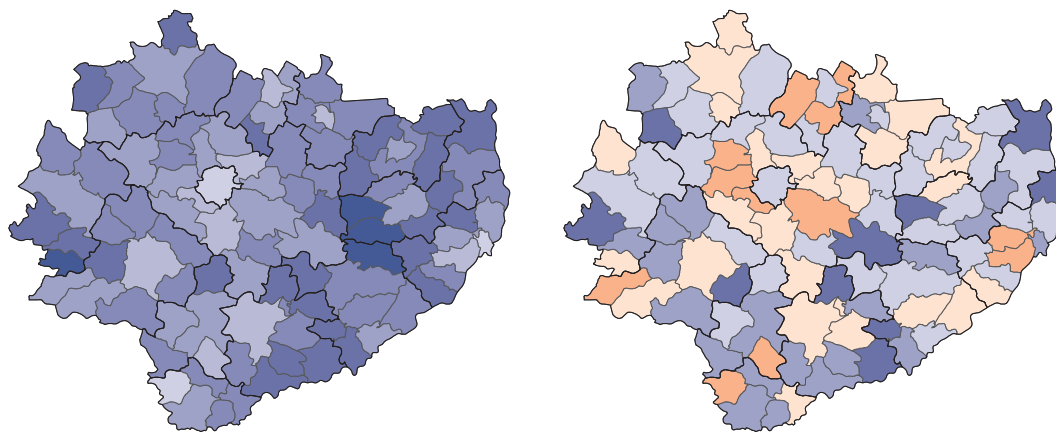

Znaczące zróżnicowanie zaobserwować można porównując udział osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym. Stosunkowo najczęściej takim wykształceniem legitymują się mieszkańcy powiatów: opatowskiego – 26,4% ogółu ludności w wieku 13 lat i więcej oraz staszowskiego – 26,2%. Na przeciwnym biegunie znalazło się miasto Kielce, w którym odsetek ten był dwukrotnie niższy (13,1%). Poza stolicą województwa najniższy odsetek osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym wystąpił w powiecie skarżyskim (20,5%).

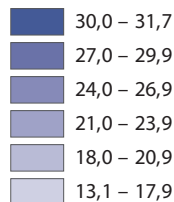
W przekroju gmin najwyższym (ponad trzydziestoprocentowym) udziałem osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym charakteryzowały się: Moskorzew (31,7%), Iwaniska (31,3%), Baćkowiec (30,9%)

i Bogoria (30,5%). Najmniejszy był on natomiast w Kielcach (13,1%), Sandomierzu (14,6%) i Skalbmierzu (16,9%). Na przestrzeni dziesięciu lat udział osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym najbardziej zwiększył się w gminach: Słupia Konecka (o 6,7 p.proc.), Pacanów (o 6,1 p.proc.) i Raków (o 6,0 p.proc.). Na przeciwnym biegunie znalazły się Samborzec i Skarżysko-Kamienna, w których był on mniejszy niż w 2011 r. odpowiednio o 4,9 p.proc. i 4,7 p.proc.

Mapa 17. Ludność w wieku 13 lat i więcej z wykształceniem zasadniczym zawodowym w 2021 r.
 Map 17. Population aged 13 and more with vocational secondary education in 2021

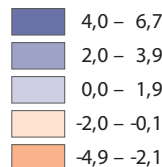

W % ogółu ludności w wieku 13 lat i więcej
 In % total population aged 13 and more

Świętokrzyskie = 21,7
 Polska Poland = 21,3

Zmiana w porównaniu z 2011 r. w p.proc.
 Change in relation to 2011 in percentage points

Świętokrzyskie = 0,4
 Polska Poland = -0,4

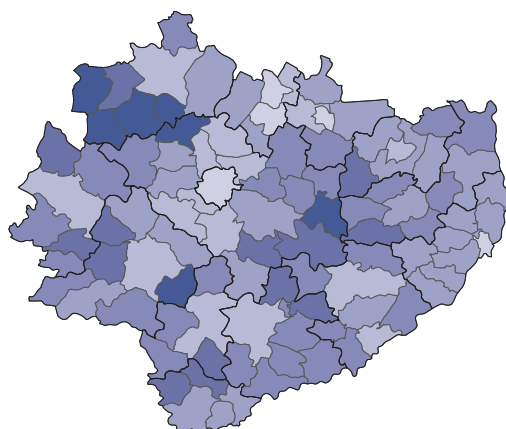
Osoby z wykształceniem gimnazjalnym, podstawowym oraz bez wykształcenia najczęściej spotykane były w powiatach: kazimierskim (23,7%), koneckim (23,4%) i opatowskim (23,1%). Relatywnie najmniej było ich natomiast w: mieście Kielce (11,8%) oraz powiatach skarżyskim (14,6%) i ostrowieckim (17,8%).

W powiecie koneckim znajdowały się trzy gminy charakteryzujące się najwyższym udziałem osób z wykształceniem gimnazjalnym, podstawowym oraz bez wykształcenia. Były to Słupia Konecka (35,1%), Radoszyce (32,3%) oraz Fałków (32,1%). Najmniejszy poziom tego wskaźnika wystąpił z kolei w: Kielcach (11,8%), Sandomierzu (12,0%) i Suchedniowie (12,8%).

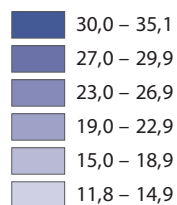
Udział osób z wykształceniem gimnazjalnym, podstawowym oraz bez wykształcenia w porównaniu z 2011 r. obniżył się we wszystkich gminach województwa świętokrzyskiego. Jego największy spadek wystąpił w Oleśnicy (o 18,5 p.proc.), Imielnie (o 18,4 p.proc.) i Rakowie (o 17,0 p.proc.), natomiast najmniejszy był w Nowinach (o 3,6 p.proc.) i Kielcach (o 3,7 p.proc.).

Mapa 18. Ludność w wieku 13 lat i więcej z wykształceniem gimnazjalnym, podstawowym i bez wykształcenia szkolnego w 2021 r.

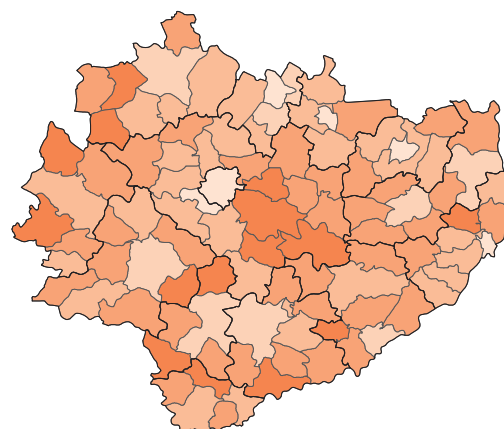
Map 18. Population aged 13 and more with lower secondary, primary and without school education in 2021

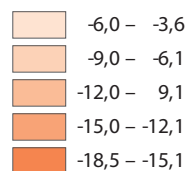
W % ogółu ludności w wieku 13 lat i więcej
In % total population aged 13 and more

Świętokrzyskie = 19,0
Polska Poland = 17,5

Spadek w porównaniu z 2011 r. w p.proc.
Decrease in relation to 2011 in percentage points

Świętokrzyskie = -9,0
Polska Poland = -7,1

Rozdział 4. Osoby z niepełnosprawnościami

Chapter 4. Persons with disabilities

Jedną z grup ludności wymagającą stałego monitorowania pod względem zachodzących zmian w strukturze jest zbiorowość osób z niepełnosprawnościami, dla której informacje pozyskiwane są cyklicznie w spisach powszechnych.

Osoby niepełnosprawne (z niepełnosprawnościami) to takie osoby, które posiadają odpowiednie orzeczenie wydane przez organ do tego uprawniony lub osoby, które takiego orzeczenia nie posiadają, lecz ich sprawność fizyczna, psychiczna lub umysłowa trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza lub uniemożliwia wykonywanie codziennych czynności, naukę, pracę oraz pełnienie ról społecznych.

Przez czynności codzienne (podstawowe) dla danego wieku należy rozumieć:

- dla niemowląt – prawidłową reakcję na bodźce zewnętrzne (płacz, uśmiech, właściwe gesty i odruchy);
- dla dzieci w wieku przedszkolnym – zdolność brania udziału w grach i zabawach w grupie rówieśników;
- dla dzieci w wieku szkolnym – uczęszczanie do szkoły oraz uczestnictwo we wszystkich rodzajach obowiązkowych zajęć;
- dla osób w wieku aktywności zawodowej – pracę zawodową, naukę lub prowadzenie gospodarstwa domowego;
- dla osób w wieku starszym – podstawową samoobsługę przy czynnościach higienicznych, zakupach, przyrządzaniu posiłków itp.

Informacje o osobach niepełnosprawnych, zgodnie z przepisami ustawy o NSP, pozyskiwane były na zasadzie dobrowolności.

Zbieżne kryteria wyodrębniania osób niepełnosprawnych stosowane w kolejnych spisach pozwalają na prezentację danych osób niepełnosprawnych według różnych grup i kategorii:

- **osoby niepełnosprawne prawnie**, tj. które posiadały odpowiednie orzeczenie wydane przez organ do tego uprawniony (niezależnie czy odczuwały ograniczenie zwykłych (podstawowych) czynności życiowych odpowiednich dla ich wieku, czy też nie),
- **osoby niepełnosprawne wyłącznie biologicznie**, tj. takie, które nie posiadały orzeczenia, ale odczuwały całkowicie, poważnie lub umiarkowanie ograniczoną zdolność do wykonywania czynności podstawowych dla ich wieku.

Kryterium zakwalifikowania danej osoby do zbiorowości osób niepełnosprawnych prawnie było:

- dla osób w wieku 16 lat i więcej – posiadanie aktualnego orzeczenia wydanego przez odpowiedni organ orzekający, ustalającego niezdolność do pracy, stopień niepełnosprawności, celowość przekwalifikowania lub inwalidztwo,
- dla osób poniżej 16 roku życia – posiadanie aktualnego orzeczenia o niepełnosprawności wydanego przez organ orzekający.

Wśród ogółu osób niepełnosprawnych stosowany jest również podział według stopnia ograniczenia sprawności, niezależnie czy posiadały one orzeczenie prawne. Dla tej zbiorowości gromadzone były informacje o grupach schorzeń powodujących te ograniczenia. W NSP 2021 była możliwość wskazania maksymalnie 3 schorzeń powodujących ograniczenia sprawności, dodatkowo pozyskiwana była również informacja o głównym schorzeniu powodującym ograniczenia sprawności.

Należy podkreślić, że zgodnie z przepisami ustawy o NSP 2021 informacja o stopniu posiadanych ograniczeń w codziennym funkcjonowaniu oraz rodzaju schorzeń była gromadzona na zasadzie dobrowolności (deklaracja i subiektywna ocena respondenta).

4.1. Stan i struktura osób z niepełnosprawnościami

4.1. Size and structure of persons with disabilities

Tablica 10. Osoby z niepełnosprawnościami według miejsca zamieszkania, płci i kategorii niepełnosprawności w 2021 r.

Table 10. Persons with disabilities by place of residence, sex and category of disability in 2021

Wyszczególnienie Specification	Ogółem Total	Miasta Urban areas			Wieś Rural areas		
		ogółem total	mężczyźni males	kobiety females	ogółem total	mężczyźni males	kobiety females
w liczbach bezwzględnych in absolute figures							
Osoby niepełnosprawne – ogółem Disabled persons – total	212350	104700	46007	58693	107650	49964	57686
Osoby niepełnosprawne prawnie Legally disabled persons	146242	77261	35459	41802	68981	33769	35212
w wieku 16 lat i więcej o stopniu niepełnosprawności: aged 16 years and more with disability degree:	138195	73283	33004	40279	64912	31314	33598
znacznym considerable	47915	23511	9877	13634	24404	10706	13698
umiarkowanym moderate	67475	37910	17321	20589	29565	14964	14601
lekkim minor	22805	11862	5806	6056	10943	5644	5299
w wieku 0-15 lat z orzeczeniem o niepełnosprawności ^a aged 0-15 years with disability certificate ^a	8047	3978	2455	1523	4069	2455	1614
Osoby niepełnosprawne prawnie według ograniczeń sprawności: Legally disabled persons by activity limitation:	146242	77261	35459	41802	68981	33769	35212
odczuwający ograniczenia sprawności: perceiving activity limitations:	88622	44843	20287	24556	43779	20926	22853
całkowite totally	9856	4262	1937	2325	5594	2481	3113
poważne severely	26154	12901	5637	7264	13253	6009	7244
umiarkowane moderately	52612	27680	12713	14967	24932	12436	12496
nieodczuwający ograniczeń ^b having no limitation ^b	57620	32418	15172	17246	25202	12843	12359

a Łącznie z osobami w wieku od 16 lat do 17 lat i 6 m-cy, których orzeczenia o niepełnosprawności zostały wydłużone z mocy prawa ze względu na stan epidemii lub zagrożenia epidemicznego wirusem SARS-CoV-2 w 2021 r. b Osoby niepełnosprawne tylko prawnie.

a Including persons aged 16 to 17 years and 6 months whose disability certificates have been extended by law due to the state of epidemic or epidemic threat of the SARS-CoV-2 virus in 2021 r. b Only legally disabled persons.

Tablica 10. Osoby z niepełnosprawnościami według miejsca zamieszkania, płci i kategorii niepełnosprawności w 2021 r. (dok.)

Table 10. Persons with disabilities by place of residence, sex and category of disability in 2021 (cont.)

Wyszczególnienie Specification	Ogółem Total	Miasta Urban areas			Wieś Rural areas		
		ogółem total	mężczyźni males	kobiety females	ogółem total	mężczyźni males	kobiety females
Osoby niepełnosprawne tylko biologicznie odczuwające ograniczenie sprawności: Disabled persons only biologically perceiving activity limitations:	66108	27439	10548	16891	38669	16195	22474
całkowite totally	1642	641	213	428	1001	363	638
poważne severely	11096	4296	1647	2649	6800	2868	3932
umiarkowane moderately	53370	22502	8688	13814	30868	12964	17904

a Łącznie z osobami w wieku od 16 lat do 17 lat i 6 m-cy, których orzeczenia o niepełnosprawności zostały wydłużone z mocy prawa ze względu na stan epidemii lub zagrożenia epidemicznego wirusem SARS-CoV-2 w 2021 r. b Osoby niepełnosprawne tylko prawnie.

a Including persons aged 16 to 17 years and 6 months whose disability certificates have been extended by law due to the state of epidemic or epidemic threat of the SARS-CoV-2 virus in 2021 r. b Only legally disabled persons.

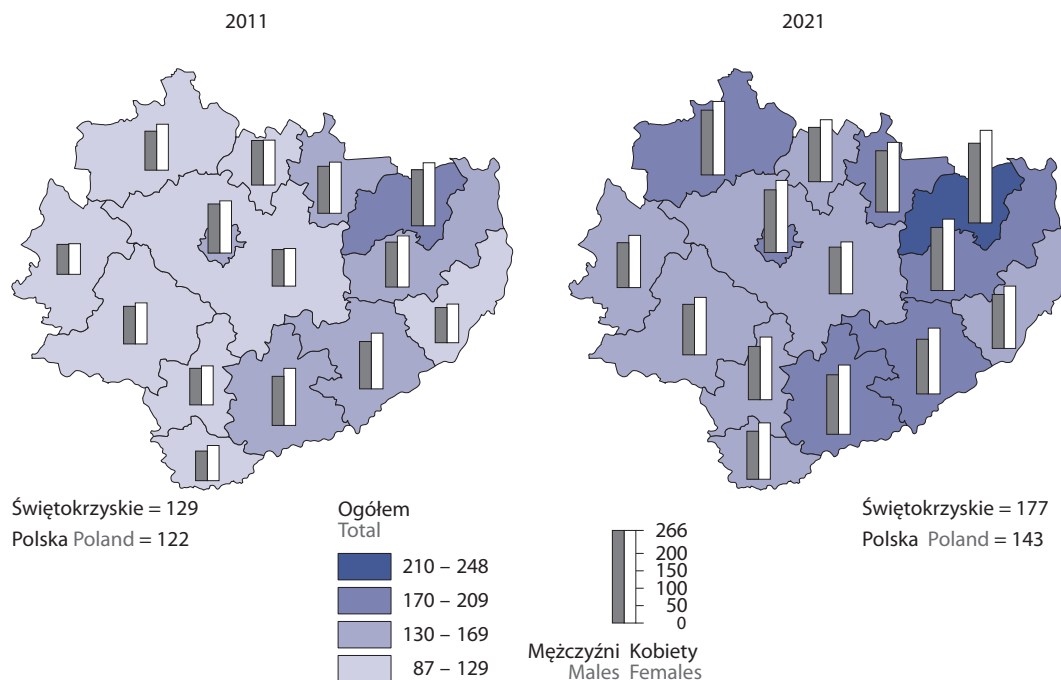
Wyniki NSP 2021 wykazały, że liczba osób niepełnosprawnych zamieszkałych w województwie świętokrzyskim wyniosła 212350 osób. W porównaniu do stanu odnotowanego w NSP 2011 (165680 osób) liczba osób z niepełnosprawnościami zwiększyła się o 46670, tj. o 28,2%. W kraju odnotowano wzrost o 16,0%.

W okresie międzypisowym udział osób niepełnosprawnych w populacji ogółem w województwie świętokrzyskim wzrósł z 12,9% do 17,7% (w kraju – z 12,2% do 14,3%).

W 2021 r. osoby z niepełnosprawnościami zamieszkałe w województwie świętokrzyskich stanowiły 3,9% ogółu populacji niepełnosprawnych w kraju (w 2011 r. – 3,5%).

Biorąc pod uwagę zróżnicowanie terytorialne, wskaźnik natężenia występowania niepełnosprawności (liczba osób z niepełnosprawnością na 1000 ludności), zarówno w 2021 r., jak i 2011 r. najwyższą wartość osiągnął w województwie lubuskim (182 wobec 167 w 2011 r.) i był zdecydowanie wyższy od średniego wskaźnika dla kraju wynoszącego odpowiednio 143 wobec 122. W 2021 r. drugie co do wielkości natężenie występowania niepełnosprawności odnotowano w województwie świętokrzyskim (177), podczas gdy w 2011 r. było szóste (129). Ponadto porównanie wyników spisów 2011 i 2021 pokazało, że w województwie świętokrzyskim miał miejsce największy wzrost natężenia występowania niepełnosprawności (o 48 p.proc.). Województwo lubelskie również charakteryzowało się stosunkowo wysokim – powyżej średniej dla kraju – natężeniem (163 w 2021 r. wobec 143 w 2011 r.). Z kolei relatywnie najrzadziej problem niepełnosprawności występował w województwie mazowieckim – na 1000 ludności przypadały odpowiednio 122 w 2021 r. osoby niepełnosprawne wobec 98 w 2011 r.

Mapa 19. Osoby z niepełnosprawnościami na 1000 ludności
Map 19. Persons with disabilities per 1000 population

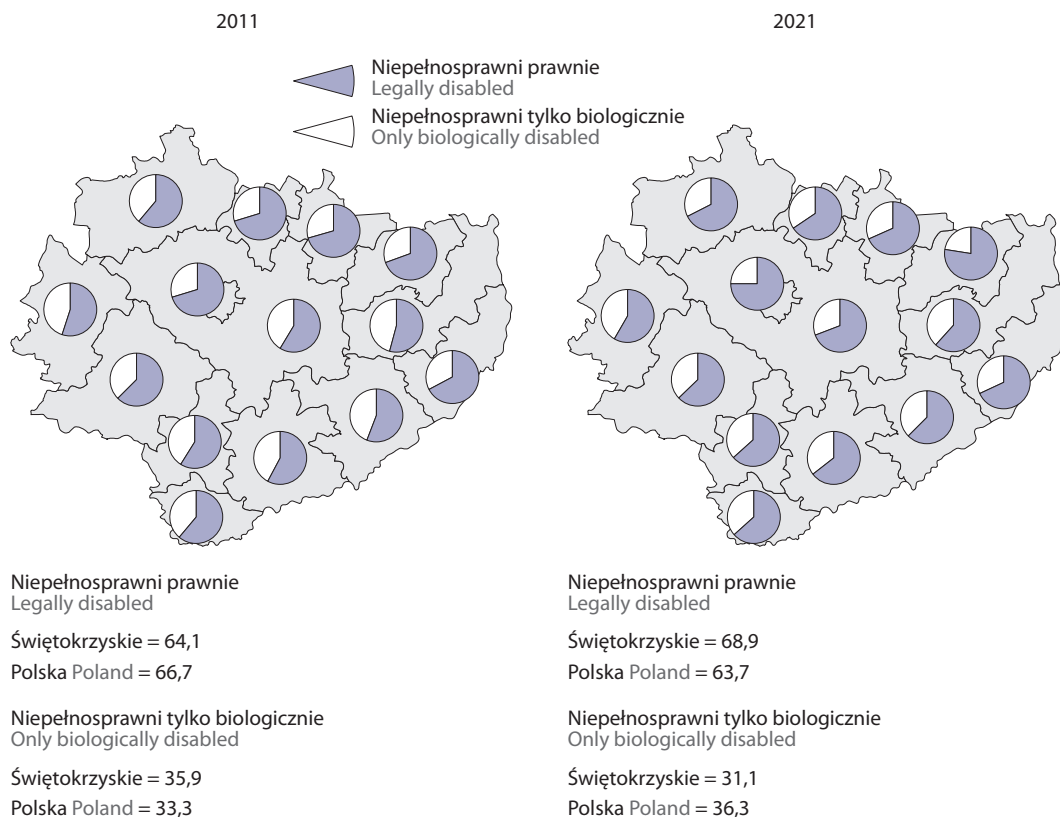

Zarówno w skali kraju, jak i na poziomie regionalnym większe natężenie występowania niepełnosprawności odnotowano wśród kobiet niż mężczyzn. W skali kraju wskaźniki natężenia dla kobiet wyniosły – 152 w 2021 r. wobec 127 w 2011 r., a dla mężczyzn – 134 wobec 116. Świętokrzyskie było województwem, gdzie wskaźniki te w 2021 r. były najwyższe – 190 dla kobiet wobec 165 dla mężczyzn (w 2011 r. – 135 wobec 123).

W okresie międzypisowym w obrębie województwa świętokrzyskiego we wszystkich powiatach odnotowano wzrost natężenia występowania niepełnosprawności. Zarówno w 2021 r., jak i w 2011 r. najwyższe natężenie, niezależnie od analizowanej populacji, odnotowano w powiecie ostrowieckim, gdzie wskaźniki wyniosły dla ogółem 248 w 2021 r. wobec 172 w 2011 r., dla kobiet – 266 wobec 181, dla mężczyzn 229 wobec 161. Z kolei najniższe natężenie dla ogółem i dla mężczyzn odnotowano w powiecie włoszczowskim, gdzie wskaźniki wyniosły odpowiednio dla ogółem 139 w 2021 r. wobec 87 w 2011 r., dla mężczyzn 129 wobec 86, natomiast dla kobiet – 150 wobec 88. W 2021 r. niższy wskaźnik dla kobiet niż w powiecie włoszczowskim odnotowano jedynie w powiecie kieleckim – 149 (w 2011 r. 108).

Biorąc pod uwagę podział osób niepełnosprawnych na podstawowe kategorie, to według wyników NSP 2021 wśród ogółu osób niepełnosprawnych – podobnie jak w NSP 2021 – dominowały osoby posiadające prawne orzeczenie potwierdzające niepełnosprawność (niepełnosprawni prawnie). Ich liczba w 2021 r. wyniosła 146242 i w relacji do 2011 r. zwiększyła się o 37,6%. Udział osób, które posiadały prawne orzeczenie o niepełnosprawności wśród ogółu osób z niepełnosprawnościami zwiększył się natomiast z 64,1% do 68,9%. W kraju liczebność osób niepełnosprawnych prawnie wzrosła o 10,8%, natomiast ich udział wśród ogółu osób z niepełnosprawnościami zmniejszył się z 66,7% do 63,7%.

Mapa 20. Osoby z niepełnosprawnościami według kategorii niepełnosprawności
 Map 20. Persons with disabilities by category of disability

W okresie międzypisowym zwiększyła się również liczba osób niepełnosprawnych tylko biologicznie (tzn. nie posiadających prawnego orzeczenia stwierdzającego niepełnosprawność, natomiast deklarujących odczuwanie ograniczenia sprawności) z 59413 w 2011 r. do 66108 w 2021 r., tj. o 11,3%. W kraju odnotowano wzrost o 26,2%.

W okresie międzypisowym w obrębie województwa świętokrzyskiego w 12 powiatach odnotowano wzrost odsetka niepełnosprawnych prawnie (od 10,6 p.proc. w powiecie kieleckim do 0,4 p.proc. – w jędrzejowskim), natomiast spadek miał miejsce w powiatach skarżyskim i starachowickim odpowiednio o 4,7 p.proc. i 2,2 p.proc.

W 2021 r. największy odsetek niepełnosprawnych prawnie odnotowano wśród niepełnosprawnych mieszkańców powiatu ostrowieckiego (77,5%), podczas gdy w 2011 r. – powiatu starachowickiego (70,5%). Z kolei najmniejszy odsetek niepełnosprawni prawnie stanowili zarówno w 2021 r., jak i w 2011 r. w powiecie włoszczowskim (58,4% wobec 55,0%).

W 2021 r. wśród zbiorowości osób z niepełnosprawnościami nadal przeważały kobiety (54,8% wobec 45,2% mężczyzn). W 2011 r. udział kobiet w strukturze niepełnosprawnych był nieco niższy (53,5%). W kraju podobnie – w 2021 r. kobiety stanowiły 54,9% wobec w 2011 r. 53,9%.

W grupie osób niepełnosprawnych prawnie kobiety stanowiły w 2021 r. 52,7% wobec w 2011 r. 49,7% (w kraju – 51,9% wobec 50,6%).

Kobiety zdecydowanie częściej niż mężczyźni deklarowały posiadanie ograniczeń sprawności i w grupie osób niepełnosprawnych tylko biologicznie stanowiły w 2021 r. 59,5% wobec w 2011 r. 60,4% (w kraju –

60,2% wobec 60,4%).

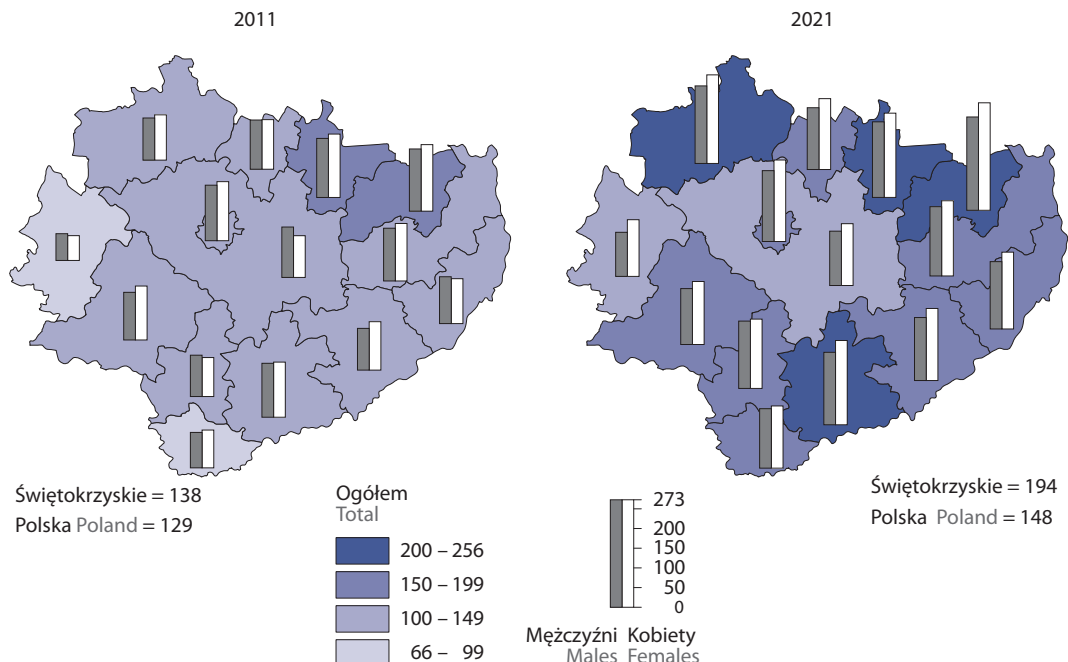
W okresie międzyspisowym w województwie świętokrzyskim większy wzrost liczby osób z niepełnosprawnościami wystąpił w miastach niż na wsi (przeciwnie niż w kraju).

W miastach województwa świętokrzyskiego w 2021 r. mieszkało 104700 osób niepełnosprawnych. W porównaniu z wynikami poprzedniego spisu zbiorowość ta zwiększyła się o 31,5% (w kraju – wzrosła o 11,2%), a jej udział wśród mieszkańców miast ogółem wzrósł o 5,6 p.proc. do 19,4% (w kraju wzrost o 1,9 p.proc. do 14,8%). Wśród ogółu niepełnosprawnych mieszkańców miast zdecydowanie przeważały kobiety, które stanowiły 56,1% (wobec 43,9% mężczyzn) i w porównaniu z 2011 r. ich udział wzrósł o 2,4 p.proc. (w kraju – wzrost o 1,3 p.proc. do 56,2%).

Liczba osób niepełnosprawnych prawnie w miastach wyniosła 77261, co stanowiło 73,8% ogółu niepełnosprawnych tam zamieszkałych (w kraju – 65,7%). W porównaniu z 2011 r. ich liczba zwiększyła się o 35,2% (w kraju – wzrost o 5,5%). W grupie niepełnosprawnych tylko biologicznie odnotowano wzrost liczebności o 22,1% do 27439 osób (w kraju – wzrost o 24,1%).

Mapa 21. Osoby z niepełnosprawnościami w miastach na 1000 ludności

Map 21. Persons with disabilities in urban areas per 1000 population

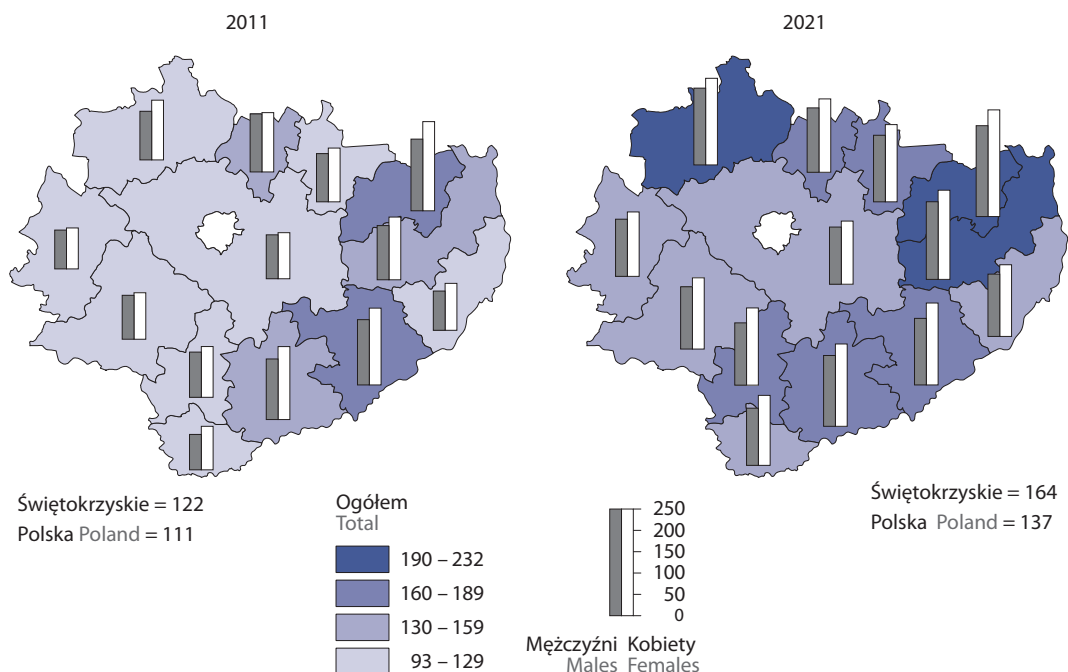

Wśród mieszkańców miast wskaźnik częstości występowania niepełnosprawności na 1000 mieszkańców był wyższy niż dla całego województwa – w 2021 r. 194 wobec 177, a w 2011 r. 138 wobec 129. Podobną prawidłowość odnotowano w skali kraju, gdzie w 2021 r. wskaźnik dla mieszkańców miast wyniósł 148 wobec 143 dla kraju ogółem (w 2011 r. – 129 wobec 122). Wyniki NSP 2021 wykazały, że wskaźnik częstości dla mieszkańców miast w województwie świętokrzyskim (194) osiągnął najwyższą wartość na tle kraju, a następnie w lubuskim (191), łódzkim (164) i lubelskim (161). W okresie międzyspisowym w obrębie województwa świętokrzyskiego we wszystkich powiatach odnotowano wzrost natężenia występowania niepełnosprawności wśród mieszkańców miast. Zarówno w 2021 r., jak i w 2011 r. najwyższe natężenie odnotowano w powiecie ostrowieckim, gdzie wskaźniki wyniosły 256 w 2021 r. wobec 164 w 2011 r. Z kolei najniższe natężenie odnotowano w powiecie włoszczowskim, gdzie wskaźniki wyniosły odpowiednio 129 w 2021 r. wobec 66 w 2011 r.

Na wsi w województwie świętokrzyskim w 2021 r. mieszkało 107650 osób niepełnosprawnych, tj. o 25,1% więcej niż w 2011 r. (w kraju – wzrost o 24,5%). Udział osób niepełnosprawnych wśród mieszkańców wsi zwiększył się o 4,2 p.proc. do 16,4% ogółu tam mieszkających (w kraju wzrósł o 2,6 p.proc. do 13,7%). Podobnie jak w miastach, wśród osób z niepełnosprawnościami zamieszkujących obszary wiejskie zdecydowanie przeważały kobiety, które stanowiły 53,6% (wobec 46,4% mężczyzn) i w porównaniu z 2011 r. ich udział wzrósł o 0,3 p.proc. (w kraju – pozostał na poziomie 52,8%).

Uwzględniając kategorie niepełnosprawności również na wsi w porównaniu z 2011 r. obserwowany był wzrost liczby osób niepełnosprawnych prawnie – o 40,4% do 68981 (w kraju wzrost o 21,5%). Osoby niepełnosprawne prawnie stanowiły 64,1% ogółu zamieszkałych na wsi niepełnosprawnych (w kraju 60,6%). Natomiast liczba mieszkańców wsi niepełnosprawnych tylko biologicznie wzrosła o 4,7% do 38669 (w kraju – wzrost o 29,3%).

Mapa 22. Osoby z niepełnosprawnościami na wsi na 1000 ludności
 Map 22. Persons with disabilities in rural areas per 1000 population

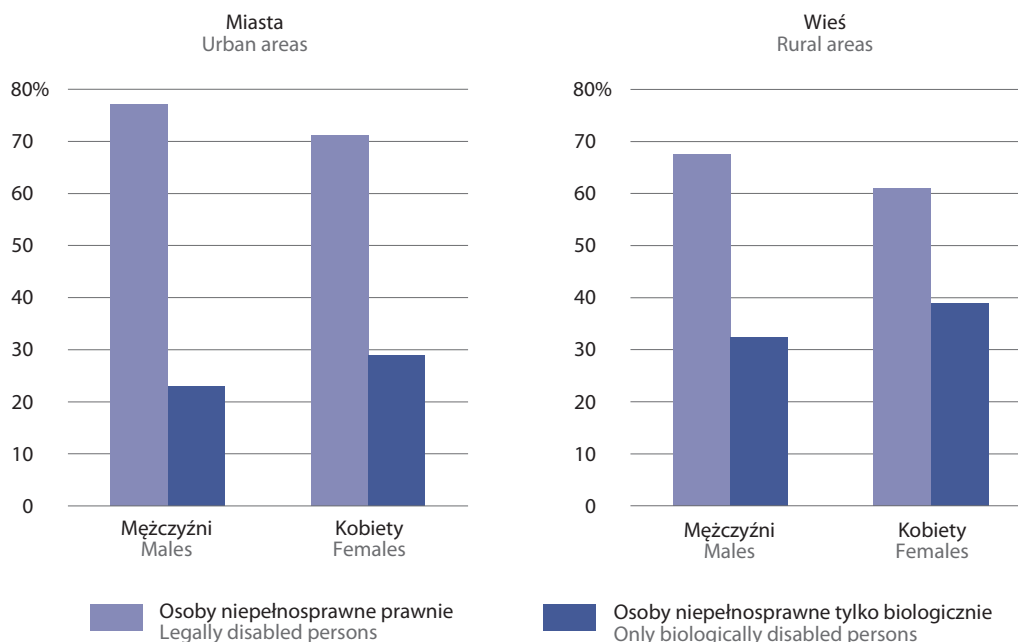
Wśród mieszkańców wsi wskaźnik częstości występowania niepełnosprawności na 1000 mieszkańców był niższy niż dla całego województwa – w 2021 r. 164 wobec 177, a w 2011 r. 122 wobec 129. Podobną prawidłowość odnotowano w skali kraju, gdzie w 2021 r. wskaźnik częstości dla mieszkańców wsi wyniósł 137 wobec 143 dla kraju ogółem (w 2011 r. – 111 wobec 122). W 2021 r. Świętokrzyskie ze wskaźnikiem 164 uplasowało się na 3. miejscu wśród województw o największym natężeniu osób niepełnosprawnych mieszkających na wsi – po lubelskim i lubuskim (165 w każdym). W okresie międzypisowym w obrębie województwa świętokrzyskiego we wszystkich powiatach odnotowano wzrost liczby osób z niepełnosprawnością przypadających na każdy 1000 mieszkańców wsi. Zarówno w 2021 r., jak i w 2011 r. najwyższe natężenie odnotowano w powiecie ostrowieckim, gdzie wskaźniki wyniosły odpowiednio 232 i 186. Z kolei najniższe natężenie w 2021 r. odnotowano w powiecie kieleckim (141 wobec 105 w 2011 r.).

Wyniki spisu 2021 dotyczące osób niepełnosprawnych zamieszkałych w województwie świętokrzyskim według płci, miejsca zamieszkania oraz kategorii niepełnosprawności wskazują, że mężczyźni, którzy są mieszkańcami miast częściej niż na wsi posiadali prawne orzeczenie o niepełnosprawności (niepełnosprawni prawnie) – 77,1% wobec 67,6% (w kraju – 70,4% wobec 64,4%). Tym samym udział nie-

pełnosprawnych tylko biologicznie mężczyzn był wyższy na wsi niż w mieście – 32,4% wobec 22,9% (w kraju – 35,6% wobec 29,6%). Również wśród ogółu niepełnosprawnych kobiet zamieszkałych w miastach wyższy był udział niepełnosprawnych prawnie niż wśród kobiet mieszkających na wsi, tj. 71,2% wobec 61,0% (w kraju – 62,0% wobec 57,2%). W efekcie udział niepełnosprawnych tylko biologicznie kobiet był wyższy na wsi niż w mieście – 39,0% wobec 28,8% (w kraju – 42,8% wobec 38,0%).

Wykres 13. Osoby z niepełnosprawnościami według miejsca zamieszkania, płci i kategorii niepełnosprawności w 2021 r.

Chart 13. Persons with disabilities by place of residence, sex and category of disability in 2021

4.2. Osoby z niepełnosprawnościami według stopnia niepełnosprawności oraz posiadanych ograniczeń sprawności

4.2. Persons with disabilities by disability degree and activity limitations

Przy analizie wyników w zakresie zbiorowości osób niepełnosprawnych prawnie w kontekście stopnia ograniczenia sprawności oraz posiadanego orzeczenia potwierdzającego niepełnosprawność należy mieć na uwadze wiek osób niepełnosprawnych. Stopień niepełnosprawności (znaczny, umiarkowany, lekki) ustalany jest wyłącznie osobom w wieku 16 lat i więcej, natomiast osobom do 16 roku życia ustalany jest jedynie fakt posiadania prawnego orzeczenia o niepełnosprawności.

W 2021 r. wśród 146242 niepełnosprawnych prawnie zamieszkałych w województwie świętokrzyskim, osoby w wieku 16 lat i więcej stanowiły 94,5% i w porównaniu z 2011 r. ich udział zmniejszył się o 0,4 p. proc. (w kraju spadek o 2,6 p.proc. do 93,1%). Kobiety w wieku 16 lat i więcej posiadające prawne orzeczenie o stopniu niepełnosprawności stanowiły 95,9% ogółu kobiet niepełnosprawnych prawnie, a mężczyźni 92,9% (w kraju odpowiednio 94,8% i 91,2%). W 2011 r. udziały dla kobiet i mężczyzn wynosiły odpowiednio: 96,0% oraz 93,8% (w kraju odpowiednio 96,6% i 94,8%).

W porównaniu z 2011 r. wzrósł natomiast udział osób w wieku 0–15¹ lat posiadających prawne orzeczenie potwierdzające niepełnosprawność z 5,1% do 5,5% (w kraju – z 4,3% do 6,9%). Przy czym obserwowany jest większy wzrost udziału chłopców posiadających orzeczenie o niepełnosprawności o 0,9 p. proc., których udział w 2021 r. wyniósł 7,1%, natomiast udział dziewczynek wyniósł 4,1% (wzrost o 0,1 p. proc.). W miastach chłopcy posiadający orzeczenie o niepełnosprawności stanowili 6,9% wśród niepełnosprawnych prawnie poniżej 16-tego roku życia, a dziewczynki 3,6% (w kraju odpowiednio 8,6% wobec 4,7%). Na wsi udziały dla najmłodszych niepełnosprawnych wynosiły odpowiednio: chłopcy 7,3%, dziewczynki 4,6% (w kraju 9,3% wobec 6,1%).

Wyniki spisu 2021 r. pokazały, że niezależnie od płci – zarówno w miastach, jak i na wsi – spośród niepełnosprawnych prawnie – najwięcej było osób posiadających umiarkowany stopień niepełnosprawności. W miastach udział osób o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności wyniósł dla mężczyzn 48,8%, a dla kobiet – 49,3% (w kraju oscylował na poziomie nieco ponad 43% dla obu płci), natomiast na wsi wyniósł odpowiednio: dla mężczyzn 44,3%, a dla kobiet 41,5% (w kraju – 40,7% wobec 38,8%).

Na kolejnym miejscu znalazły się osoby niepełnosprawne posiadające orzeczenie o znacznym stopniu niepełnosprawności. W miastach udział mężczyzn wyniósł 27,9%, a kobiet 32,6% (w kraju 24,7% wobec 28,1%). Warto zauważyć, że na wsi udział osób niepełnosprawnych o znacznym stopniu niepełnosprawności był wyższy niż w miastach i wynosił 38,9% dla kobiet i 31,7% dla mężczyzn (w kraju 34,8% wobec 28,2%). W miastach 15,4% osób niepełnosprawnych miało orzeczonej lekki stopień niepełnosprawności (w kraju – 23,5%), natomiast na wsi 15,9% (w kraju 21,1%).

Analizując wyniki spisu uwzględniając subiektywną ocenę osób dotyczącą zdolności wykonywania czynności podstawowych dla danego wieku, obserwuje się zróżnicowanie w ocenie występujących ograniczeń w zależności od tego, czy osoby posiadały orzeczenie prawne, czy tylko deklarowały niepełnosprawność biologiczną.

Niezależnie od posiadanego stopnia niepełnosprawności, każda z osób niepełnosprawnych prawnie oceniała występujące ograniczenia (lub ich brak). Przy czym dotyczyło to stanów długotrwałych, tj. takich, które trwały lub przewidywano, że będą trwały 6 miesięcy lub dłużej.

Blisko 61% (w kraju ponad 58%) niepełnosprawnych prawnie deklarowało posiadanie ograniczeń utrudniających codzienne funkcjonowanie, czyli byli zarazem niepełnosprawnymi biologicznie. Wśród nich (bez względu na posiadany stopień niepełnosprawności) 6,7% deklarowało całkowite ograniczenie sprawności, 17,9% poważne, natomiast 36,0% umiarkowane ograniczenie (w kraju: 7,0% deklarowało całkowite ograniczenie sprawności, 16,0% poważne, a 35,0% umiarkowane ograniczenie). Pozostali zaś, tj. 39,4% (w kraju 41,9%) to osoby niepełnosprawne wyłącznie prawnie, które nie wskazały jakichkolwiek ograniczeń w funkcjonowaniu lub ich ograniczenia były krótkotrwałe.

W miastach brak jest istotnego zróżnicowania pomiędzy niepełnosprawnymi prawnie mężczyznami i kobietami oceniającymi występujące ograniczenia sprawności. Niepełnosprawni mieszkańcy miast najczęściej odczuwali je w sposób umiarkowany (35,8%). Całkowite ograniczenie deklarowało 5,5%, a poważne 16,7%. Osoby z niepełnosprawnościami, które nie odczuwały ograniczeń stanowiły 42,0%. Podobnie w kraju niepełnosprawni mieszkańcy miast najczęściej odczuwali je w sposób umiarkowany (34,6%), całkowite ograniczenie deklarowało 6,1%, poważne 15,1%, natomiast niepełnosprawni nieodczuwający ograniczeń stanowili 44,1%.

Niepełnosprawni prawnie mieszkańcy wsi nieco częściej niż mieszkańcy miast deklarowali całkowite (8,1%) lub poważne ograniczenie sprawności (19,2%). Zarówno w miastach, jak i na wsi na zbliżonym poziomie był udział osób niepełnosprawnych deklarujących umiarkowane ograniczenie sprawności (odpowiednio: w miastach 35,8%, na wsi 36,1%). Niepełnosprawni nieodczuwający ograniczeń stanowili 36,5% populacji osób mieszkających na obszarach wiejskich z prawnie orzeczoną niepełnosprawnością. Podobną prawidłowość odnotowano w skali kraju, gdzie niepełnosprawni prawnie mieszkańcy wsi nieco częściej deklarowali całkowite (8,7%) lub poważne ograniczenie sprawności (17,5%), udział osób niepełnosprawnych deklarujących umiarkowane ograniczenie sprawności wyniósł 35,7%, a 38,1% nie odczuwało ograniczeń.

¹ Ze względu na stan epidemii/zagrożenia epidemicznego wirusem SARS-CoV-2 w 2021 r., w kategorii osób 0–15 lat zostały ujęte również osoby w wieku od 16 lat do 17 lat i 6 m-cy, dla których wskazano, że orzeczenia o niepełnosprawności zostały wydłużone z mocy prawa.

Osoby niepełnosprawne tylko biologicznie znacznie rzadziej deklarowały całkowite ograniczenie sprawności niż osoby posiadające prawne orzeczenie potwierdzające niepełnosprawność, tj. 2,5%, nieco rzadziej poważne – 16,8%, natomiast ograniczenie sprawności w stopniu umiarkowanym deklarowało aż 80,7%. Struktura ta była zbliżona do odnotowanej w skali kraju, gdzie całkowite ograniczenie sprawności zadeklarowało 2,8%, poważne – 16,6%, a umiarkowane – 80,6%. Podobnie jak w kraju, zamieszkali w miastach województwa świętokrzyskiego częściej niż zamieszkali na wsi deklarowali umiarkowane ograniczenie sprawności (82,0% wobec 79,8%), natomiast rzadziej całkowite (2,3% wobec 2,6%) lub poważne (15,7% wobec 17,6%).

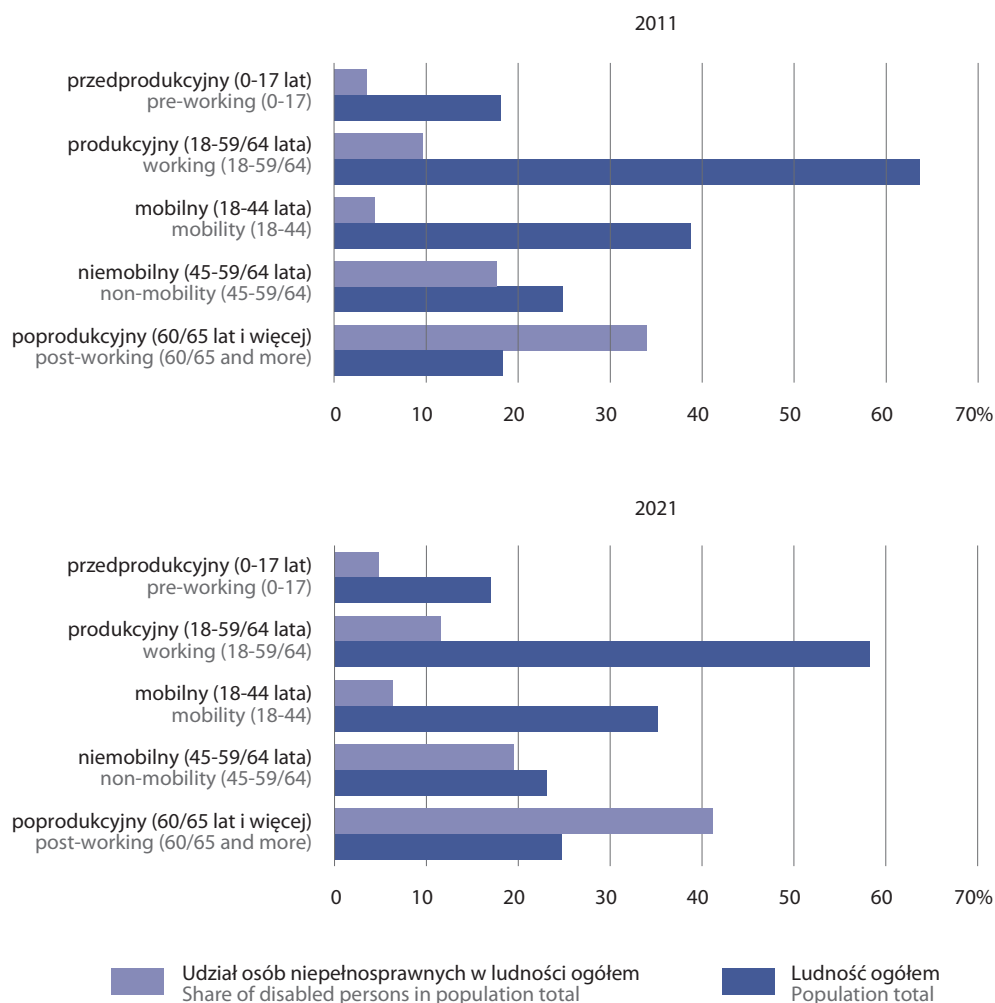
4.3. Osoby z niepełnosprawnościami według ekonomicznych grup wieku

4.3. Persons with disabilities by economic age groups

Częstość występowania problemów związanych z ograniczeniami w wykonywaniu zwykłych czynności rośnie wraz z wiekiem, dlatego ważne jest scharakteryzowanie osób niepełnosprawnych według wieku wśród ogółu ludności w danej grupie wieku.

Wykres 14. Udział osób z niepełnosprawnościami w ogólnej liczbie ludności danej grupy wieku

Chart 14. Percentage of persons with disabilities in total number of population of age group

W okresie międzypisowym nastąpił spadek liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym, natomiast obserwowany był wzrost udziału osób z niepełnosprawnościami wśród ludności ogółem w tej grupie wieku z 3,6% w 2011 r. do 4,9% w 2021 r. (w kraju – z 3,0% w 2011 r. do 4,3% w 2021 r.). Podobnie spadkowi liczby osób w wieku produkcyjnym towarzyszył wzrost udziału osób z niepełnosprawnościami wśród ludności ogółem w tej grupie wieku z 9,6% w 2011 r. do 11,6% w 2021 r. (w kraju – spadek z 9,2% do 9,1%).

Najliczniejszą grupę niepełnosprawnych stanowiły osoby w wieku poprodukcyjnym. W tej grupie wieku nastąpił największy wzrost udziału osób z niepełnosprawnościami wśród ludności ogółem w tej grupie wieku – z 34,0% do 41,2% (w kraju – z 33,8% do 36,6%), przy czym wśród ogółu ludności nastąpił wzrost udziału osób w wieku poprodukcyjnym w porównaniu z 2011 r. o 6,4 p.proc. i w 2021 r. stanowili oni 24,7% (w kraju wzrost o 5,4 p.proc. do 22,3%).

Rozpatrując zbiorowość niepełnosprawnych należy zauważyć, że istnieją silne zależności pomiędzy wiekiem, płcią a ograniczeniem sprawności. Wyraźna różnica między płcią jest już widoczna w grupie osób w wieku 0–17 lat (tj. w wieku przedprodukcyjnym), gdzie chłopcy stanowili 6,2% niepełnosprawnych mężczyzn, a dziewczynki 3,4% niepełnosprawnych kobiet (w kraju – 7,4% wobec 3,9%). Warto zaznaczyć, że w tej najmłodszej grupie wieku niepełnosprawni posiadający prawne orzeczenie stanowili 6,1%, natomiast niepełnosprawni tylko biologicznie stanowili 1,7% (w kraju odpowiednio 7,6% i 1,9%).

Znaczące różnice pomiędzy płcią osób niepełnosprawnych widać również wśród osób w wieku produkcyjnym. Niepełnosprawne kobiety w wieku produkcyjnym stanowiły 28,1% ogółu niepełnosprawnych kobiet, a niepełnosprawni mężczyźni 49,9% niepełnosprawnych mężczyzn (w kraju odpowiednio 27,8% wobec 49,2%). Oznacza to, że co drugi niepełnosprawny mężczyzna był w wieku produkcyjnym (z czego co trzeci był w wieku niemobilnym).

Inaczej kształtują się proporcje osób niepełnosprawnych według płci w wieku poprodukcyjnym, gdzie dominowały kobiety. Kobiety w wieku poprodukcyjnym częściej deklarowały niepełnosprawność niż mężczyźni w tym wieku. Niepełnosprawne kobiety w wieku poprodukcyjnym stanowiły 68,5% niepełnosprawnych kobiet, a niepełnosprawni mężczyźni 43,8% niepełnosprawnych mężczyzn (w kraju odpowiednio 68,2% wobec 43,4%).

Należy podkreślić, że w województwie świętokrzyskim podobnie jak w kraju, zarówno wśród osób niepełnosprawnych prawnie, jak i tylko biologicznie występowała przewaga mężczyzn we wszystkich analizowanych grupach wieku – z wyjątkiem poprodukcyjnego. Wśród kobiet niepełnosprawnych prawnie kobiety w wieku poprodukcyjnym stanowiły 62,4%, natomiast w grupie kobiet niepełnosprawnych tylko biologicznie już 80,2% (w kraju odpowiednio 61,2% i 78,9%). Wśród mężczyzn niepełnosprawnych prawnie mężczyźni w wieku poprodukcyjnym stanowili 39,3%, natomiast w grupie mężczyzn niepełnosprawnych tylko biologicznie 55,7% (w kraju odpowiednio 37,5% i 55,8%).

4.4. Osoby z niepełnosprawnościami według grup schorzeń

4.4. Persons with disabilities by groups of medical conditions

Informacje o grupach schorzeń powodujących ograniczenia związane z codziennym funkcjonowaniem pozwalają przedstawić szerszą charakterystykę zbiorowości osób niepełnosprawnych biologicznie. Należy podkreślić, że w badaniu spisowym w 2021 r. informacje dotyczące odczuwania ograniczeń w codziennych obowiązkach oraz grup schorzeń je powodujących były gromadzone na zasadzie dobrowolności (deklaracja i subiektywna ocena respondenta), a respondent wskazywał maksymalnie trzy najważniejsze schorzenia. W przypadku posiadania więcej niż jednego schorzenia powodującego ograniczenia sprawności, należało zaznaczyć schorzenie główne, które najbardziej utrudniało codzienne życie. Wyodrębniono następujące grupy schorzeń: narządu ruchu, narządu wzroku, narządu słuchu, układu krążenia, neurologiczne oraz inne.

Według wyników spisu powszechnego w 2021 r., wśród ogółu osób z niepełnosprawnościami zamieszkałych w województwie świętokrzyskim (212350) zdecydowana większość, bo 154730 (tj. 72,9%) deklarowała niepełnosprawność biologiczną (w kraju 73,3%).

Wśród tej zbiorowości były zarówno osoby posiadające prawne orzeczenie potwierdzające niepełnosprawność, jak również osoby, które takiego dokumentu nie posiadały, ale deklarowały posiadanie ograniczeń w wykonywaniu codziennych czynności. W dalszej analizie nie będą brane pod uwagę osoby niepełnosprawne tylko prawnie, które nie deklarowały jakichkolwiek ograniczeń sprawności. Zbiorowość ta według wyników NSP 2021 liczyła 57620 osób.

W województwie świętokrzyskim wśród osób niepełnosprawnych, które odczuwały ograniczenia sprawności, największą grupę stanowiły osoby z jednym schorzeniem 95562 (61,8%). Dwa schorzenia wskazało 29685 osób (19,2%), a trzy 20769 osób (13,4%). W kraju 60,7% wskazało jedno schorzenie, 18,4% - dwa schorzenia, a 12,7% - trzy. Pozostałe osoby niepełnosprawne biologicznie odmówiły udzielenia odpowiedzi na pytania o występujące u nich schorzenia.

Rozpatrując płeć osób niepełnosprawnych biologicznie zauważa się, że 65,7% mężczyzn stwierdziło, że występowała u nich jedna choroba będącą przyczyną ograniczeń, 18,3% miało dwa schorzenia, 11,1% trzy, natomiast 4,9% nie udzieliło informacji w tym zakresie (w kraju kolejno: 64,5%, 17,7%, 10,9%, 6,8%). Kobiety, nieco rzadziej niż mężczyźni deklarowały posiadanie tylko jednego schorzenia (58,7%), 19,9% miało dwa schorzenia, a 15,3% – trzy schorzenia będące przyczyną ograniczeń sprawności (w kraju kolejno: 57,8%, 18,9%, 14,0%). Kobiety częściej niż mężczyźni odmawiały udzielenia odpowiedzi – 6,2% (w kraju – 9,3%).

Informacja o głównym schorzeniu – w przypadku posiadania więcej niż jednego – jest istotna dla rozpoznania, które schorzenie w sposób najbardziej dotkliwy utrudniało codzienne funkcjonowanie.

W grupie 154730 osób niepełnosprawnych biologicznie 37,1% uznało za główną przyczynę swoich ograniczeń sprawności uszkodzenia i choroby narządu ruchu. Kobiety (40,7%) częściej niż mężczyźni (32,5%) wskazywały tę grupę schorzeń jako główną. Ponad 29% niepełnosprawnych wskazało, że głównym schorzeniem powodującym ich ograniczenia sprawności są choroby neurologiczne i choroby układu krążenia, przy czym częściej tego typu schorzenia wskazywali mężczyźni niż kobiety (32,6% wobec 26,8%). Uszkodzenia i choroby narządu wzroku i słuchu były w kategorii przyczyn najrzadziej wybieranych wśród osób niepełnosprawnych biologicznie, natomiast 17,3% osób wskazało, że główne schorzenie powodujące ograniczenia w ich funkcjonowaniu należy do grupy – inne osobno nie wymienione. Należy podkreślić, że dla 9,4% osób niepełnosprawnych biologicznie nie udało się określić głównego schorzenia utrudniającego codzienne funkcjonowanie. Odsetek braków informacji wśród ogółu niepełnosprawnych mężczyzn wyniósł 8,6%, natomiast wśród kobiet był nieco wyższy – 10,1%. Wskaźniki te nie odbiegały znacząco od odnotowanych w skali kraju.

Analiza danych pokazuje, że istnieje wyraźny związek pomiędzy występującymi schorzeniami a stopniem ograniczenia sprawności. Wśród niepełnosprawnych biologicznie mężczyzn zamieszkałych w województwie świętokrzyskim, jako przyczynę całkowitego ograniczenia sprawności, wymieniane były najczęściej uszkodzenia i choroby narządów ruchu (31,4%), schorzenia neurologiczne (30,3%) oraz inne schorzenia osobno nie wymienione (17,9%). Choroby układu krążenia i choroby wzroku dla 11,9% mężczyzn były powodem całkowitego ograniczenia. Najrzadziej wymieniane były choroby słuchu – 1,4%.

Również przy poważnym ograniczeniu sprawności mężczyźni najczęściej wymieniali choroby narządów ruchu – 32,7% (których udział był nawet wyższy niż przy całkowitym ograniczeniu), choroby neurologiczne 19,9%, inne schorzenia osobno nie wymienione – 19,3% oraz choroby układu krążenia – 15,4%, które zdecydowanie częściej niż przy całkowitym ograniczeniu powodowały utrudnienia w codziennym funkcjonowaniu. W porównaniu z wcześniej analizowaną grupą zwiększył się odsetek mężczyzn ze schorzeniami wzroku (4,4%) oraz słuchu (2,4%).

Omawiając ostatnią kategorię stopnia ograniczenia sprawności dla mężczyzn, tzn. odczuwających ograniczenia sprawności w sposób umiarkowany zauważa się, że wśród tej grupy również choroby narządów ruchu najczęściej utrudniały funkcjonowanie – 32,5% mężczyzn, a następnie inne schorzenia osobno nie wymienione – 18,8%, choroby układu krążenia – 17,5%, a także neurologiczne – 13,5%.

Analizując wpływ wybranych grup chorób na ograniczenia w funkcjonowaniu właściwym dla wieku, zauważa się, że wśród niepełnosprawnych biologicznie kobiet zamieszkałych w województwie świętokrzyskim, najczęściej wymienianą przyczyną całkowitego ograniczenia sprawności były (podobnie jak wśród

mężczyzn) schorzenia narządu ruchu – 41,6%. Do grup chorób często wymienianych należały również choroby neurologiczne (25,3%) oraz inne schorzenia osobno nie wymienione (13,4%). Choroby układu krążenia i choroby wzroku wymieniło odpowiednio 7,0% i 3,9% kobiet, natomiast najrzadziej choroby słuchu – 1,0%.

U 44,7% kobiet przy poważnym ograniczeniu sprawności występowały schorzenia narządu ruchu. W porównaniu z wcześniej omawianą grupą zwiększył się prawie dwukrotnie odsetek kobiet z chorobami układu krążenia (12,1%). Wyższy był również udział kobiet, które chorowały na inne schorzenia osobno nie wymienione (15,6%) oraz kobiet z chorobami narządu wzroku (4,5%) i narządu słuchu (1,9%), natomiast mniejszy z chorobami neurologicznymi – 15,6%.

Przy umiarkowanym stopniu ograniczeń sprawności kobiety również najczęściej wymieniały schorzenia narządu ruchu (39,1%), inne schorzenia osobno nie wymienione (16,4%), schorzenia układu krążenia (14,6%), a także choroby neurologiczne (11,2%).

4.5. Osoby z niepełnosprawnościami w wieku 15 lat i więcej według stanu cywilnego

4.5. Persons with disabilities aged 15 and more by marital status

W 2021 r. liczba osób niepełnosprawnych w wieku 15 lat i więcej, dla której ustalany był stan cywilny, wyniosła w województwie świętokrzyskim 204198 – mężczyźni liczyli 91008, a kobiety 113190. Analizując strukturę osób niepełnosprawnych według stanu cywilnego obserwuje się, iż przeszło połowę (53,1%) – podobnie jak wśród ogółu ludności województwa (56,7%) – stanowiły osoby żonate/zamężne. Podobnie w kraju, gdzie osoby żonate/zamężne wśród niepełnosprawnych stanowiły 51,0% wobec 56,0% w ludności ogółem.

Zwraca uwagę fakt, że w subpopulacji osób niepełnosprawnych – wdowy i wdowcy stanowili 22,5%, natomiast wśród ogółu ludności udział osób o tym stanie cywilnym był znacznie niższy i wynosił 9,4% (w kraju 22,5% wobec 8,4%). Również udział osób rozwiedzionych był wyższy w grupie osób niepełnosprawnych niż wśród ogółu ludności, tj. 8,0% wobec 6,7% (w kraju 9,4% wobec 7,6%).

Wśród osób z niepełnosprawnościami obserwuje się natomiast zdecydowanie mniejszy – niż wśród ogółu ludności – udział osób o stanie cywilnym kawaler/panna, którzy stanowili 16,2%, podczas gdy dla ogółu udział ten wynosił 26,9% (w kraju 16,8% wobec 27,5%).

Wśród osób niepełnosprawnych widoczne jest również zróżnicowanie w stanie cywilnym mężczyzn i kobiet. Wśród ogółu mężczyzn z niepełnosprawnościami mieszkających w województwie świętokrzyskim 23,1% stanowili kawalerowie, natomiast wśród kobiet udział panien wyniósł 10,6% (w kraju 22,5% wobec 12,2%). Zdecydowanie wyższy był odsetek żonatych mężczyzn w porównaniu z zamężnymi kobietami – 61,1% wobec 46,6% (w kraju 60,1% wobec 43,7%), co wynika z wyższej umieralności mężczyzn powodującej owdowienia kobiet. Odsetek wdów wyniósł 34,4% wobec 7,7% mężczyzn (w kraju 33,9% wobec 8,2%). Osoby rozwiedzione stanowiły 8,2% wśród kobiet i 7,9% wśród mężczyzn (w kraju 9,9% wobec 8,7%).

4.6. Osoby z niepełnosprawnościami w wieku 15 lat i więcej według poziomu wykształcenia

4.6. Persons with disabilities aged 15 and more by educational level

W spisie ludności 2021 r. wszystkim osobom w wieku 13 lat i więcej ustalony został najwyższy ukończony poziom wykształcenia, niezależnie czy był on uzyskany w szkole dziennej, wieczorowej lub w systemie zaocznym. Jednak dla opracowania charakterystyk osób niepełnosprawnych według innych cech przyjęto prezentowanie danych o poziomie wykształcenia dla ludności w wieku 15 lat i więcej.

Struktura zbiorowości osób niepełnosprawnych zamieszkałych w województwie świętokrzyskim według poziomu wykształcenia była zbliżona do odnotowanej w kraju.

W 2021 r. wśród 204198 osób z niepełnosprawnościami w wieku 15 lat i więcej zamieszkałych w województwie świętokrzyskim najwięcej było osób o wykształceniu średnim (łącznie z policealnym) – 64706, co stanowiło 31,7% udziału w strukturze poziomu wykształcenia tej zbiorowości osób (w kraju 31,8%). Częściej szkoły średnie kończyły kobiety, a ich udział wynosił 33,8% wśród ogółu niepełnoprawnych kobiet, natomiast udział mężczyzn o tym poziomie wykształcenia był nieco niższy i wynosił 29,1% wśród ogółu niepełnoprawnych mężczyzn (w kraju 34,1% wobec 28,9%).

Znaczące miejsce pod względem liczebności 55128, tj. 27,0% zajmowały osoby niepełnosprawne, które ukończyły gimnazjum lub szkołę podstawową (w kraju 24,7%). Kobiety częściej niż mężczyźni posiadały ten poziom wykształcenia, tj. 30,5% wobec 22,7% (w kraju 27,7% wobec 20,9%).

Kolejne miejsce w strukturze osób niepełnosprawnych według poziomu wykształcenia zajmowało wykształcenie zasadnicze zawodowe/branżowe. Liczba niepełnosprawnych o tym poziomie wykształcenia wyniosła 54264, co stanowiło 26,6% (w kraju 28,1%). Tym poziomem wykształcenia zdecydowanie częściej legitymowali się mężczyźni niż kobiety, tj. 35,4% wobec 19,5% (w kraju 36,2% wobec 21,7%).

Wykształceniem wyższym legitymowało się 24739 osób, tj. 12,1% wśród osób niepełnosprawnych (w kraju 12,3%). Kobiety z wyższym wykształceniem stanowiły 13,4%, natomiast mężczyzn było 10,5% (w kraju 13,1% wobec 11,3%).

Najniższy (2,0%) w strukturze poziomu wykształcenia osób niepełnosprawnych, był udział osób, które nie ukończyły szkoły podstawowej (w kraju 2,1%).

Dla 0,6% osób poziom wykształcenia nie został ustalony (w kraju dla 1,0%).

Dokonując analizy poziomu wykształcenia osób z niepełnosprawnościami warto odnieść się do struktury poziomu wykształcenia dla ogółu ludności. Zwraca uwagę fakt, że osoby z niepełnosprawnościami zamieszkałe w województwie świętokrzyskim, podobnie jak w kraju, posiadały mniej korzystną strukturę poziomu wykształcenia w stosunku do ogółu ludności w wieku 15 lat i więcej. Wśród niepełnosprawnych niższy niż wśród ogółu ludności, był udział posiadających wykształcenie wyższe (12,1% wobec 23,4%). Przeszło połowa zbiorowości osób niepełnosprawnych posiadała wykształcenie zasadnicze zawodowe lub gimnazjalne i podstawowe, natomiast wśród ogółu ludności ten poziom wykształcenia miała częściej niż co trzecia osoba. Zbliżone były jedynie udziały osób posiadających wykształcenie średnie – 31,7% wobec 35,4%.

4.7. Osoby z niepełnosprawnościami według statusu na rynku pracy

4.7. Persons with disabilities by labour market status

Charakteryzując populację osób niepełnosprawnych według cech demograficzno-społecznych warto również przedstawić informacje na temat ich aktywności ekonomicznej.

Wśród ogółu ludności w wieku 15 lat i więcej, która według danych NSP 2021 wynosiła 1025925 osób, osoby niepełnosprawne w wieku 15 lat i więcej (204198) stanowiły 19,9% ogółu populacji województwa (w kraju 16,2%).

Największą zbiorowość wśród niepełnosprawnych według statusu na rynku pracy stanowiły osoby bierne zawodowo 154700, co stanowiło 75,8% badanej subpopulacji niepełnosprawnych (w kraju 76,4%). Zdecydowanie częściej niepełnosprawne kobiety niż mężczyźni były bierne zawodowo, a udziały kształtowały się odpowiednio: 79,4% kobiety, 71,2% mężczyźni (w kraju 80,6% wobec 71,0%).

Kolejną znaczącą grupą – wśród ogółu niepełnosprawnych w wieku 15 lat i więcej – były osoby pracujące (44770), które stanowiły 21,9% (w kraju 21,3%). Należy zwrócić uwagę, że co czwarty mężczyzna posiadający ograniczenia sprawności był osobą pracującą. W przypadku niepełnosprawnych kobiet, co piąta była osobą pracującą. W kraju odpowiednio co czwarty mężczyzna i co szósta kobieta byli osobami pracującymi.

Osoby bezrobotne (2789) stanowiły niewielki (1,4%) udział wśród osób z niepełnosprawnościami w wieku 15 lat i więcej (w kraju 1,2%).

Rozdział 5. Charakterystyka narodowo-etniczna ludności

Chapter 5. National-ethnic identity characteristics

5.1. Struktura narodowo-etniczna ludności

5.1. National-ethnic structure of the population

Dane o narodowości, języku i wyznaniu mają w badaniach statystycznych specyficzny status, ponieważ odnoszą się do najbardziej subiektywnych, delikatnych i wrażliwych aspektów życia badanych jednostek, które są dość trudno dostępne dla badania statystycznego. Jednocześnie polskie społeczeństwo cechuje się stosunkowo niewielkim udziałem przedstawicieli mniejszości etnicznych, językowych i wyznaniowych, a także ich nierównomiernym i znacznym rozproszeniem, co poważnie utrudnia ujmowanie ich w badaniach statystycznych, w szczególności ustalanie ich stanów liczebnych i struktury.

Wyniki ostatniego spisu wskazują na utrzymywanie się poczucia odrębności etnicznej społeczności regionalnych w Polsce, chociaż w większości przypadków wiąże się to z jednoczesnym odczuwaniem polskiej tożsamości narodowej.

Narodowość – przynależność narodowa lub etniczna – jest deklaratywną, opartą na subiektywnym odczuciu, indywidualną cechą każdego człowieka, wyrażającą jego emocjonalny, kulturowy lub wynikający z pochodzenia związek z określonym narodem lub wspólnotą etniczną. Narodowości (odczuwanej przynależności narodowo-etnicznej) nie należy mylić z przynależnością państwową – czyli obywatelstwem. W spisie ludności i mieszkań 2021 umożliwiono mieszkańcom Polski wyrażenie złożonych tożsamości narodowo-etnicznych poprzez zadanie dwóch pytań o przynależność narodowo-etniczną.

Województwo świętokrzyskie stanowi najbardziej jednolity obszar w kraju pod względem tożsamości narodowo-etnicznej. Odnotowane tu skupiska ludności o niepolskich tożsamościach należą do najmniejszych w Polsce.

Odpowiadając na pierwsze lub drugie pytanie etniczne polską tożsamość narodową zadeklarowało 1193,0 tys. osób, tj. 99,7% ogółu ludności województwa świętokrzyskiego (w kraju 98,8%).

Jako odpowiedź na pierwsze lub drugie pytanie etniczne odnotowano natomiast 12,1 tys. deklaracji innych niż polska, co oznacza, że złożył je 1,0% mieszkańców (w kraju 3,7%). W odniesieniu do 0,3 tys. (0,03%) mieszkańców województwa nie ustalono żadnych danych dotyczących przynależności narodowo-etnicznej (w kraju podobnie, tj. 0,03%).

W kraju w porównaniu z 2011 r. odnotowano wzrost liczby osób deklarujących polską tożsamość narodową (o 0,5%) i spadek liczności osób identyfikujących się z innymi niż polska społecznościami (o 4,3%). Wynika to ze spadku liczebności w porównaniu z 2011 r. trzech największych zbiorowości, tj. Ślązaków (o 29,6%), Kaszubów (o 22,7%) i Niemców (o 2,5%). W województwie natomiast zmniejszyła się liczebność osób narodowości polskiej (o 5,7%), a zwiększyła o blisko 175% - osób identyfikujących się z innymi społecznościami (w obu przypadkach – liczone po obu deklaracjach).

Tablica 11. Ludność według rodzaju i kolejności identyfikacji narodowo-etnicznych w 2021 r.
Table 11. Population by kind and order of the national-ethnic identities in 2021

Wyszczególnienie Specification	Identyfikacja narodowo-etniczna (wyrażona w pierwszej lub drugiej deklaracji) National-ethnic identification (an- swers to the first or second question)	Polska = 100 Poland = 100
Ogółem Total	1196557	3,1
Polska Polish	1192985	3,2
Inna niż polska Other than Polish	12146	0,9
w tym of which		
angielska English	2134	3,9
niemiecka German	1134	0,8
włoska Italian	992	5,0
ukraińska Ukrainian	919	1,1
białoruska Belarusian	743	1,3
amerykańska American	713	2,6
irlandzka Irish	390	3,4
wyłącznie ponadnarodowa (europejska, światowa itp.) exclusively transnational (European, global, etc.)	53	0,9
bez przynależności narodowo-etnicznej without national or ethnic affiliation	10	0,8
Nieustalona Unknown	314	2,8

Do najliczniejszych innych niż polskie identyfikacji narodowo-etnicznych należały w województwie świętokrzyskim: angielska, niemiecka, włoska, ukraińska, białoruska i amerykańska, gdzie jako odpowiedź na pierwsze lub drugie pytanie etniczne złożono od 2,1 tys. do 0,7 tys. deklaracji.

W relacji do stanu odnotowanego w 2011 r. większość z wskazanych identyfikacji narodowo-etnicznych charakteryzuje znaczący przyrost liczebności. Wzrost ten przekroczył w przypadku identyfikacji białoruskiej 21-krotność, angielskiej – 6,5-krotność, niemieckiej – 2,6-krotność, amerykańskiej – 2,3-krotność, ukraińskiej – 1,7-krotność.

Wśród analizowanych zbiorowości niepolskich, które odznaczają się znaczącymi wzrostami liczebności w porównaniu z 2011 r. można wyróżnić dwie specyficzne kategorie.

Pierwsza, wyróżniająca się największymi wzrostami i zaskakująco wysokimi liczebnościami ustalonymi w ramach ostatniego spisu obejmuje grupy osób deklarujących takie narodowości jak: angielska, niemiecka, czy amerykańska.

Cechą wspólną wszystkich tych rodzajów nacji – która powinna posłużyć jako wstępna hipoteza do analiz wyjaśniających te wzrosty liczebności – jest fakt, że są to nacje związane z krajami będącymi popularnymi kierunkami migracji mieszkańców Polski – miejscami przebywania czasowego części osób zaliczanych do ludności Polski.

Drugą kategorię spośród większych grup identyfikacji narodowych, w odniesieniu do których nastąpił wzrost liczebności, są takie, które odnoszą się do nacji mających w Polsce tradycyjny i prawny status

mniejszości, tj. Białorusinów i Ukraińców, a przyczyny wzrostu liczności można rozpatrywać w kontekście efektów migracji do Polski z krajów sąsiednich.

W spisie ludności w 2021 r., podobnie jak w dwóch poprzednich spisach, obok pytania o przynależność narodowo-etniczną zadawano pytanie o język używany w kontaktach domowych, które dawało respondentom możliwość wymienienia dwóch języków niepolskich, niezależnie od tego, czy były one używane z językiem polskim, czy też nie. W sumie w skali kraju odnotowano w spisie około 350 rodzajów określeń języka.

Język używany w domu dotyczy języka używanego na co dzień w domu i odnosi się do języka mówionego lub migowego, który używany jest w kontaktach rodzinnych.

Na podstawie wyników badania spisowego można stwierdzić, że w zdecydowanej większości mieszkańcy województwa świętokrzyskiego posługiwali się w kontaktach domowych językiem polskim. Używanie tego języka zadeklarowało bowiem w sumie 1194,2 tys. osób, co stanowiło 99,8% ogółu ludności województwa (w kraju 99,6%). Osoby posługujące się w kontaktach rodzinnych językiem innym niż polski stanowiły zbiorowość liczącą 28,6 tys. osób, tj. 2,4% ogółu ludności województwa (w kraju 4,6%).

Tablica 12. Ludność według języka używanego w domu w 2021 r.
Table 12. Population by language used at home in 2021

Wyszczególnienie Specification	Język używany w domu Language used at home	Polska = 100 Poland = 100
Ogółem Total	1196557	3,1
Polski Polish	1194245	3,2
Inny niż polski Other than Polish	28606	1,6
w tym of which		
angielski English	18991	2,6
niemiecki German	4104	1,9
włoski Italian	2053	5,3
francuski French	901	2,2
rosyjski Russian	821	1,3
hiszpański Spain	759	2,6
niderlandzki Dutch	468	2,7
ukraiński Ukrainian	448	0,8
norweski Norwegian	430	3,0
Nieustalony Unknown	881	2,7

Według danych spisowych językami niepolskimi, którymi mieszkańcy województwa świętokrzyskiego najczęściej posługiwali się w kontaktach domowych były: angielski (19,0 tys.), niemiecki (4,1 tys.), włoski

(2,1 tys.), a następnie: francuski, rosyjski, hiszpański, niderlandzki, ukraiński oraz norweski (od 0,9 tys. do 0,4 tys.).

W porównaniu z 2011 r. wyniki NSP 2021 wykazały w województwie świętokrzyskim znaczący, bo ponad 6,5-krotny wzrost liczby osób posługujących się w kontaktach domowych językiem niepolskim, przy ograniczeniu zakresu wykorzystywania w kontaktach domowych języka polskiego (spadek liczebności o 5,7%). W kraju subpopulacja posługujących się językiem niepolskim zwiększyła się o 84,2%, natomiast używających języka polskiego wzrosła o 0,1%.

Na poziomie poszczególnych języków niepolskich można zauważyć wzorce, które w pewnym stopniu korespondują z tym, co zaobserwowano w dziedzinie zmian dotyczących liczb deklaracji narodowościowych, przy czym w przypadku języka zmiany te wydają się być bardziej wyraźne. Znaczące wzrosty w stosunku do poprzedniego spisu odnotowano mianowicie w odniesieniu do liczb użytkowników takich języków, które mają powiązania z procesem migracji zagranicznych, gdzie mamy do czynienia np. z ponad 9-krotnym wzrostem w przypadku używających w kontaktach domowych języka angielskiego oraz 5,8-krotnym – niemieckiego. Ponadto wyraźnie wzrosła liczność osób posługujących się w kontaktach domowych językiem: włoskim (5,6-krotnie), francuskim (4,6-krotnie) i rosyjskim (2,9-krotnie).

5.2. Przynależność wyznaniowa

5.2. Religious affiliation

Wyznanie (przynależność wyznaniowa) jest to formalne uczestnictwo lub emocjonalny związek osoby z określonym wyznaniem religijnym (kościołem lub związkiem wyznaniowym); wyznanie jest określane na podstawie dobrowolnej deklaracji, w tym także brakiem związku z jakimkolwiek wyznaniem (bez wyznania). Pytanie o wyznanie nie odnosi się do wiary (lub niewiary) jako takiej, ani jej intensywności, lecz do odczuwanej lub formalnej przynależności (lub nieprzynależności) do wyznania.

W 2021 r. pytanie o przynależność wyznaniową znalazło się na formularzu do spisu ludności w Polsce po raz drugi w powojennej historii spisów powszechnych. Tak jak w poprzednim spisie pytanie to miało charakter dobrowolny, co znalazło odzwierciedlenie w postaci zamieszczenia odpowiednich informacji o fakultatywnym charakterze pytania w instrukcji do spisu oraz uwzględnienia przy pytaniu o wyznanie opcji pozwalającej na ominięcie pytania o treści: „nie chcę odpowiadać na to pytanie”.

Z możliwości odmowy udzielania odpowiedzi na pytanie o wyznanie skorzystało 14,7% respondentów, co odpowiada liczbie 176,3 tys. mieszkańców województwa świętokrzyskiego (w kraju odmówiło 20,5%). Udział odmów był blisko 3-krotnie większy niż w spisie z 2011 r. kiedy to w województwie odpowiedzi odmówiło 5,3% respondentów (w kraju 7,1%).

Tak znaczący wzrost udziału odmów, w dużej mierze może wynikać z istotnej odmienności ostatniego badania spisowego, na tle poprzednich, pod względem struktury wykorzystania poszczególnych technik realizacji ankiety spisowej, a wyrażającej się bardzo wysokim udziałem respondentów samodzielnie spisujących się przez Internet. Jak się wydaje ta forma udziału w badaniu (CAWI), kiedy respondent ma sposobność do swobodnego analizowania kwestionariusza spisowego, w połączeniu ze wzrostem świadomości praw do ochrony informacji, sprzyja korzystaniu z możliwości pomijania pytań fakultatywnych i jednocześnie wrażliwych.

W odniesieniu do 0,3 tys. osób (0,02% badanej populacji), nie ustalono przynależności do wyznania religijnego. Podczas kiedy w 2011 r. takich braków danych było 1,31%. W kraju odsetek braków odpowiedzi zmniejszył się z 1,63% do 0,04%.

Stosunkowo wysoki udział respondentów uchylających się od odpowiedzi na pytanie wyznaniowe utrudnił zadanie stworzenia precyzyjnego opisu stanów liczebnych poszczególnych wyznań, jak i liczebności społeczności bezwyznaniowców. Jednak udział osób o nieustalonym statusie wyznaniowym nie jest – relatywnie biorąc – na tyle duży, aby mógł zupełnie uniemożliwić przybliżenie struktury wyznaniowej mieszkańców zarówno Polski, jak i województwa świętokrzyskiego. Badanie spisowe pozwala określić

status wyznaniowy w odniesieniu do 72,6% ogółu ludności Polski i 81,7% mieszkańców województwa świętokrzyskiego.

Tablica 13. Ludność według deklarowanej przynależności do wyznania religijnego w 2021 r.
Table 13. Population by the declaration of religious affiliation in 2021

Wyszczególnienie Specification	Przynależność do wyznania religijnego Religious affiliation	Polska = 100 Poland = 100
Ogółem Total	1196557	3,1
Udzielający odpowiedzi na pytanie o wyznanie Answering a question on religion	1019976	3,4
należący do wyznania belonging to a religion	978121	3,5
Kościół katolicki - obrządek łaciński (Kościół rzymsko- katolicki) Catholic Church - Latin rite (Roman Catholic Church)	971768	3,6
Świadkowie Jehowy Jehovah's Witnesses	2761	2,5
Kościół prawosławny Orthodox Church	886	0,6
Kościół Polskokatolicki Polish-Catholic Church of the Republic of Poland	453	6,5
Kościół Zielonoświątkowy Pentecostal Church	453	1,5
Kościół katolicki - obrządek bizantyjsko-ukraiński (Kościół greckokatolicki) Catholic Church - Byzantine-Ukrainian rite (Greek Catholic Church)	342	1,0
Kościół Ewangelicko-Augsburski Evangelical Church of the Augsburg Confession	257	0,4
chrześcijaństwo (ogólna deklaracja wyznaniowa) Christianity (general declaration of religion)	153	1,7
Kościół Starokatolicki Mariawitów Old Catholic Mariavite Church	152	1,2
Inne Other	896	1,4
nienależący do żadnego wyznania not belonging to any religion	41855	1,6
Odmawiający odpowiedzi na pytanie o wyznanie Refusing to answer the question on religion	176290	2,3
Nie ustalono Not established	291	1,8

Wyniki NSP 2021 wykazały, że większość społeczeństwa identyfikuje się z instytucjami wyznaniowymi, tj. 978,1 tys. mieszkańców województwa świętokrzyskiego uznało siebie za członków – wiernych, sympatyków – kościołów, związków wyznaniowych, denominacji i ruchów religijnych. Liczba ta stanowiła 81,7% ogółu ludności województwa lub – jeśli odnieść ją do populacji osób, od których uzyskano odpowiedzi o przynależności wyznaniowej – 95,9% populacji osób o znanym statusie wyznaniowym. Z kolei zbiorowość nienależących do żadnego wyznania liczyła 41,9 tys. osób, tym samym społeczność osób bezwyznaniowych obejmowała 3,5% ogółu ludności województwa, zaś 4,1% – populacji osób o rozpoznanej sytuacji wyznaniowej. Odnotowane udziały nie odbiegały znacząco od danych charakteryzujących ogół mieszkańców kraju, gdzie przynależność do wyznania zadeklarowało 72,6% ogółu ludności kraju i 91,4% populacji o znanym statusie wyznaniowym. Społeczność osób bezwyznaniowych objęła 6,9% ogółu ludności, a 8,6% – populacji osób o rozpoznanej sytuacji wyznaniowej.

Niewspółmiernie większa skala odmów odpowiedzi na pytanie o wyznanie w 2021 r. w porównaniu z 2011 r. poważnie ogranicza możliwości porównywania wyników z zakresu wyznania z dwóch ostatnich

spisów. Jedyną miarodajną płaszczyzną porównań pozostaje struktura deklaracji w obrębie zbiorowości osób udzielających odpowiedzi na pytanie.

W ciągu 10 lat między spisami wśród odpowiadających na pytanie o wyznanie zmalał udział ludności deklarującej przynależność do kościołów i związków wyznaniowych – o 2,9 p.proc. (z 98,8% w 2011 r. do 95,9% w 2021 r.). Tym samym o 2,9 p.proc. wzrósł odsetek osób bezwyznaniowych, przy czym w ujęciu relatywnym udział osób bezwyznaniowych zwiększył się ponad 3-krotnie (z 1,2% w 2011 r. do 4,1% w 2021 r.). W kraju skala spadku odsetka deklarujących przynależność do wyznania była większa – o 6,0 p.proc. z 97,4% do 91,4%. W odniesieniu do osób bezwyznaniowych wzrost ich liczby w województwie świętokrzyskim w stosunku do 2011 r. wyniósł 28,0 tys. osób.

Wyniki NSP 2021 potwierdziły statystycznie dominującą pozycję Kościoła Katolickiego obrządku łacińskiego. Zbiorowość zaliczających się do wiernych Kościoła Rzymskokatolickiego liczyła 971,8 tys. osób, co stanowi 81,2% ogółu ludności i 95,3% populacji osób o rozpoznanym statusie wyznaniowym (w kraju odpowiednio 71,3% i 89,8%). Niemniej jednak, zaobserwowany w okresie między spisami globalny spadek udziału osób należących do wyznań znalazł swoje odzwierciedlenie w sytuacji statystycznej Kościoła Rzymskokatolickiego, która wyraża się mniejszym o 3,1 p.proc., w porównaniu z 2011 r. (98,4%), udziałem jego wiernych wśród ogółu osób udzielających odpowiedzi na pytanie o wyznanie w badaniu spisowym (w kraju spadek z 96,0% o 6,2 p.proc.).

Wszystkie pozostałe rodzaje identyfikacji wyznaniowych – włączając w to deklaracje wiernych innych niż łaciński obrządków Kościoła Katolickiego – liczące blisko 6,4 tys. osób, miały w województwie świętokrzyskim wyraźnie mniejszościowy charakter.

Najliczniejsi w tej grupie pozostali przedstawiciele wyznania Świadkowie Jehowy. Według NSP 2021 mieszkańcy województwa świętokrzyskiego zaliczający się do tego wyznania tworzyli zbiorowość liczącą 2761 osób, czyli 0,23% ogółu ludności. Natomiast udział Świadków Jehowy w populacji osób, które określiły w ostatnim spisie swoją sytuację wyznaniową to 0,27%, co w porównaniu z 2011 r. oznacza spadek o 0,01 p.proc.

Na drugiej pod względem liczebności pozycji wśród mniejszościowych społeczności wyznaniowych w województwie świętokrzyskim, uplasowali się wierni Kościoła Prawosławnego. Według NSP 2021 tworzyli zbiorowość liczącą 886 osób, czyli 0,07% ogółu mieszkańców województwa. Natomiast udział wiernych Kościoła Prawosławnego w populacji osób, które określiły w ostatnim spisie swoją sytuację wyznaniową to 0,09%, co w porównaniu z 2011 r. oznacza wzrost o 0,07 p.proc.

Do większych – jak na polskie realia – wyznań niekatolickich należy zaliczyć Kościół Zielonoświątkowy zrzeszający 453 członków (0,04% ogółu ludności i 0,04% populacji o określonym statusie wyznaniowym), a także liczącą również 453 członków – społeczność Kościoła Polskokatolickiego.

Mniej liczną zbiorowość tworzyli członkowie Kościoła Katolickiego praktykujący w obrządku bizantyjsko-ukraińskim, określanym także jako Kościół Greckokatolicki. Według danych NSP 2021 społeczność zadeklarowanych grekokatolików w województwie świętokrzyskim to 342 osoby, co daje udział wynoszący 0,03% zarówno wśród ogółu ludności, jak i osób o określonym statusie wyznaniowym (o 0,01 p.proc. więcej niż w 2011 r.).

Kolejną niewielką grupą wyznawców byli w województwie świętokrzyskim luteranie, czyli wierni Kościoła Ewangelicko-Augsburskiego, liczący 257 osób, co stanowi 0,02% ogółu ludności województwa i 0,03% (o 0,02 p.proc. więcej niż w 2011 r.) – ogółu osób o określonym statusie wyznaniowym.

Jeszcze mniejszą grupę stanowili wyznawcy Kościoła Starokatolickiego Mariawitów liczący 152 osoby co stanowiło 0,01% ogółu ludności województwa świętokrzyskiego i 0,01% ogółu osób o określonym statusie wyznaniowym.

Ponadto 153 osoby złożyły ogólną deklarację wyznaniową chrześcijaństwo (0,01% ogółu ludności województwa świętokrzyskiego i 0,02% ogółu osób o określonym statusie wyznaniowym).

Członkowie pozostałych kościołów, związków wyznaniowych i ruchów religijnych, względnie – wyznawcy różnego rodzaju prądów i nurtów religijnych, stanowili zbiorowość obejmującą w sumie 896 mieszkańców województwa świętokrzyskiego, co stanowiło 0,1% ludności województwa oraz 0,1% populacji osób o określonym statusie wyznaniowym.

Rozdział 6. Ludność w obiektach zbiorowego zakwaterowania

Chapter 6. Population in the collective living quarters

Obiekt zbiorowego zakwaterowania (OZZ) to zespół pomieszczeń (pokoi i innych pomieszczeń pomocniczych), zlokalizowanych w jednym lub kilku budynkach, zajętych przez jeden odrębny zakład, świadczący usługi w zakresie następujących działalności:

- nauka i praca,
- system pieczy zastępczej oraz placówki dla dzieci i młodzieży ze specjalnymi potrzebami,
- leczenie i opieka,
- obiekty instytucji wyznaniowych,
- tymczasowe schronienie,
- mieszkania chronione,
- zakłady poprawcze i schroniska dla nieletnich.

W NSP 2021 w województwie świętokrzyskim pozyskano informacje od 608 obiektów zbiorowego zakwaterowania, a liczba osób w nich przebywająca (ustalona w oparciu o dane pozyskane zarówno od zarządców obiektów, jak też metodą samospisu i wywiadu telefonicznego) bez względu na charakter i czas zamieszkania wyniosła 9193 osoby. Należy jednak podkreślić, że liczba osób przebywających w 2021 r. w obiektach zbiorowego zakwaterowania może być zaniżona ze względu na fakt, iż spis ludności i mieszkań był realizowany w okresie pandemii wywołanej wirusem SARS-CoV-2 oraz związanych z tym ograniczeń i restrykcji sanitarnych. W związku z powyższym osoby przebywające w niektórych obiektach zbiorowego zakwaterowania, jak domy studenckie czy hotele pracownicze, mogły przebywać w domach rodzinnych i takie miejsce zamieszkania wskazały w aplikacji elektronicznej na dzień 31 marca 2021.

Tablica 14. Obiekty zbiorowego zakwaterowania oraz ludność w nich mieszkająca według kategorii obiektów w 2021 r.

Table 14. Collective living quarters and population living there by category of objects in 2021

Kategorie obiektów Category of objects	Obiekty zbiorowego zakwaterowania Collective living quarters	Ludność w obiektach zbiorowego zakwaterowania Population in the collective living quarters		
		ogółem total	kobiety females	mężczyźni males
Ogółem Total	608	9193	4099	5094
Nauka i praca Education and work	211	1396	607	789
System pieczy zastępczej oraz placówki dla dzieci i młodzieży ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi Foster care system and facilities for children and young persons with special educational needs	73	1300	478	822
Leczenie i opieka Treatment and care	118	4214	2044	2170
Obiekty instytucji wyznaniowych Religious institutions facilities	105	890	471	419

Tablica 14. Obiekty zbiorowego zakwaterowania oraz ludność w nich mieszkająca według kategorii obiektów w 2021 r. (dok.)

Table 14. Collective living quarters and population living there by category of objects in 2021 (cont.)

Kategorie obiektów Category of objects	Obiekty zbiorowego zakwaterowania Collective living quarters	Ludność w obiektach zbiorowego zakwaterowania Population in the collective living quarters		
		ogółem total	kobiety females	mężczyźni males
Tymczasowe schronienie Temporary shelter	38	592	131	461
Mieszkania chronione Sheltered dwellings	38	719	344	375
Pozostałe obiekty ^a Other objects ^a	25	82	24	58

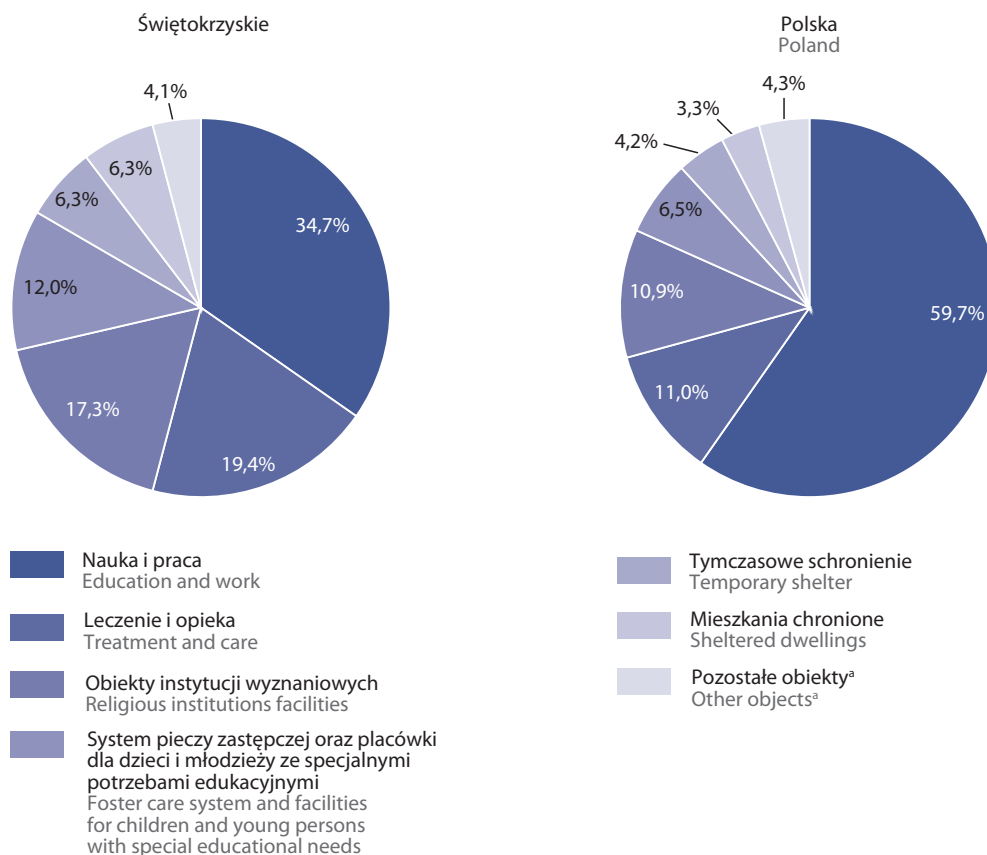
a Łącznie z obiektami zamkniętymi.
a Including closed facilities.

Wśród obiektów zbiorowego zakwaterowania, w których przebywały osoby, najliczniej reprezentowane były obiekty związane z nauką i pracą (w tym w szczególności domy studenckie, hotele pracownicze) stanowiące prawie 34,7% wszystkich OZZ. Ich odsetek w świętokrzyskim był najniższy w Polsce. Dla porównania w województwie wielkopolskim, w którym udział tego typu obiektów był najwyższy, obiekty związane z nauką i pracą stanowiły 68,8% ogółu, przy średniej w kraju wynoszącej 59,7%. Na kolejnych miejscach pod względem liczebności znalazły się obiekty związane z leczeniem i opieką oraz obiekty instytucji wyznaniowych, które stanowiły w świętokrzyskim odpowiednio 19,4% i 17,3%. Udział obiektów systemu pieczy zastępczej oraz placówek dla dzieci i młodzieży ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi wyniósł 12,0%. Na tymczasowe schronienie (placówki dla bezdomnych, opiekunów z dziećmi lub kobiet w ciąży, ośrodki interwencji kryzysowych, ośrodki dla uchodźców) przypadało natomiast 6,3% spisanych obiektów.

Nową kategorią obiektów zbiorowego zakwaterowania, ujętą w 2021 r. w badaniu obiektów zbiorowego zakwaterowania, są mieszkania chronione. Jest to forma pomocy społecznej przygotowująca pod opieką specjalistów osoby tam przebywające do prowadzenia samodzielnego życia lub wspomagająca te osoby w codziennym funkcjonowaniu. Mieszkanie chronione może być prowadzone przez każdą jednostkę organizacyjną pomocy społecznej lub organizację pożytku publicznego i w zależności od celu udzielania wsparcia prowadzone jest jako mieszkanie chronione treningowe lub mieszkanie chronione wspierane. Udział obiektów tego typu wyniósł 6,3%. Pozostałe obiekty m.in. pensjonaty, domy wczasowe stanowiły 4,1%.

Wykres 15. Struktura obiektów zbiorowego zakwaterowania według kategorii obiektów w 2021 r.
 Chart 15. Structure of collective living quarters by category of objects in 2021

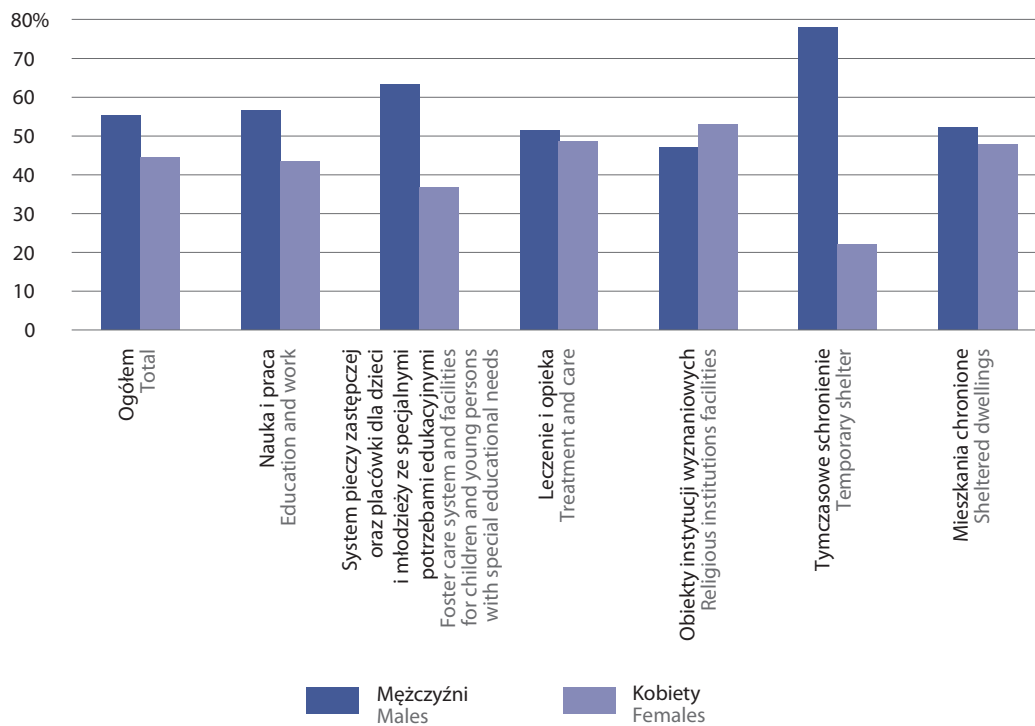
a Łącznie z obiektami zamkniętymi.
 a Including closed facilities.

W 2021 r. w województwie świętokrzyskim zdecydowanie najwięcej osób (45,8% ogółu ludności w OZZ-ach) przebywało w obiektach związanych z opieką i leczeniem. Udział ten był znacznie wyższy niż średnio w kraju, gdzie ukształtował się na poziomie 35,6%. Jedynie w dwóch województwach (warmińsko-mazurskim i opolskim) odsetek osób przebywających w obiektach związanych z opieką i leczeniem był większy niż w świętokrzyskim. Znacznie mniejszy niż średnio w Polsce był natomiast udział ludności przebywającej w obiektach związanych z nauką i pracą (15,2% ogółu mieszkańców OZZ, wobec 35,6%). Relatywnie wysoki na tle kraju był z kolei odsetek przebywających w systemie pieczy zastępczej oraz placówkach dla dzieci i młodzieży ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi 14,1% (wobec 9,7% w Polsce), a także w mieszkaniach chronionych (treningowych, wspieranych, do usamodzielnienia) – 7,8% (wobec 1,5%). W obiektach instytucji wyznaniowych, takich jak domy zakonne, klasztory i zgromadzenia osób duchownych w świętokrzyskim spisanych zostało 9,7% mieszkańców OZZ, w tymczasowym schronieniu 6,4%, natomiast na pozostałe obiekty przypadało 0,9% mieszkańców OZZ.

Spośród 9,2 tys. osób przebywających w 2021 r. w OZZ ponad połowę (55,4%) stanowili mężczyźni. Odsetek ten był wyższy niż średnio w kraju, gdzie wyniósł 51,5%. Najwyższy udział mężczyzn odnotowano w świętokrzyskim wśród mieszkańców placówek tymczasowego schronienia (77,9%) i pozostałych obiektów (70,5%). Również w obiektach systemu pieczy zastępczej oraz placówkach dla dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi znacznie przeważali chłopcy (63,2%). Mniejsze różnice dotyczyły obiektów nauki i pracy, leczenia i opieki oraz mieszkań chronionych. Mężczyźni stanowili odpowiednio 56,5%, 51,5% i 52,2% mieszkańców placówek tego typu. Przewagę kobiet odnotowano jedynie w obiektach instytucji wyznaniowych, w których ich udział wyniósł 52,9%.

Wykres 16. Struktura ludności w obiektach zbiorowego zakwaterowania według wybranych kategorii obiektów i płci w 2021 r.

Chart 16. Structure of population in the collective living quarters by selected categories of objects and sex in 2021

Rozdział 7. Zasoby migracyjne

Chapter 7. Migration resources

Migracje ludności to przemieszczenia ludności związane ze zmianą miejsca zamieszkania. Przyjmując położenie poprzedniego i obecnego miejsca zamieszkania wyodrębniono:

- migracje wewnętrzne, czyli przemieszczenia ludności w granicach kraju;
- migracje zagraniczne, czyli przemieszczenia związane ze zmianą kraju zamieszkania.

Migracje zagraniczne to wyjazdy z kraju stałego zamieszkania (emigracja) lub przyjazdy do kraju (imigracja) w celu zamieszkania na stałe lub na pobyt czasowy.

Przyjmując za kryterium obserwacji długość pobytu (nieobecności) wyodrębniono następujące kategorie migracji:

- krótkookresowe – pobyt czasowy trwający od 3 do 12 miesięcy;
- długookresowe – pobyt czasowy trwający co najmniej 12 miesięcy;
- zamieszkanie na stałe – bez względu na okres zamieszkiwania.

Osoba migrująca (migrant) to osoba, która zmienia swoje miejsce zamieszkania.

Emigrant to osoba przemieszczająca się z kraju za granicę na pobyt stały lub czasowy.

Imigrant to osoba przybyła z zagranicy do kraju na pobyt stały lub czasowy.

7.1. Migracje wewnętrzne ludności

7.1. Internal migration of population

W spisie w 2021 r. – podobnie jak w 2011 r. – podjęto badanie migracji wewnętrznych, czyli migracji, kiedy poprzednie i aktualne miejsce zamieszkania osoby znajdowało się na terenie kraju. Przy interpretacji prezentowanych danych należy mieć na uwadze, że dotyczą one osób, które przynajmniej raz w życiu zmieniły miejsce zamieszkania, a nie liczbę wszystkich faktów migracji jakie miały miejsce w tych latach. Dane te nie są zatem w pełni porównywalne z danymi wynikającymi ze statystyki bieżącej. Liczba migracji wynikająca ze statystyki bieżącej, opartej na statystyce zameldowań na pobyt stały, uwzględnia wszystkie zameldowania na pobyt stały dokonane w danym roku (niekiedy jedna osoba dokonuje takiego zameldowania kilka razy w ciągu roku) – dotyczy zatem faktów migracji, nie zaś liczby osób migrujących w danym roku. W statystyce bieżącej nie uwzględnia się również kryterium dotyczącego okresu przebywania w danej miejscowości, podczas gdy w spisie uwzględniano zmiany miejsca zamieszkania, jeśli w poprzedniej miejscowości osoba przebywała co najmniej rok. Dodatkowa różnica polega na tym, że statystyka bieżąca ujmuje zarejestrowane fakty zmiany gminy zamieszkania (włączając przemieszczenia pomiędzy częścią miejską i wiejską w gminach miejsko-wiejskich), natomiast w spisie badano zmiany miejscowości zamieszkania.

Na podstawie wyników spisu wyodrębniono ludność zamieszkałą od urodzenia (nazywaną niekiedy ludnością zasiedziałą) oraz ludność przybyłą (na pobyt stały lub czasowy). Osoby, które w momencie spisu przebywały czasowo za granicą co najmniej 12 miesięcy wyłączono z obu kategorii. Ludność przebywająca za granicą do 1 roku została włączona do ludności zamieszkałej od urodzenia (jeśli przed wyjazdem za granicę nie migrowała) lub do ludności przybyłej (jeśli wcześniej – przed wyjazdem za granicę – migrowała).

Ludność zamieszkała od urodzenia to ludność, która od urodzenia nie opuszczała miejscowości aktualnego zamieszkania lub opuszczała ją, ale na okres krótszy niż rok. Przyjęto kryterium 1 roku, ponieważ osoba mieszkająca w innej miejscowości przez okres co najmniej 1 roku była rezydentem tej miejscowości.

Wyniki Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań przeprowadzonego w 2021 r. wykazały

stosunkowo duży na tle kraju odsetek ludności województwa świętokrzyskiego, która nie zmieniała swojego miejsca zamieszkania. Z danych wynika, że 649 825 osób, tj. 54,3% ogółu ludności, nie opuszczało swojej miejscowości na okres 12 miesięcy lub dłuższy. W porównaniu z poprzednim spisem odsetek ten zmniejszył się. Dla porównania w 2011 r. ludność zamieszkała w świętokrzyskim od urodzenia stanowiła 60,9%. Pomimo tego spadku udział ludności zamieszkałej od urodzenia wyraźnie przekraczał średnią wartość w Polsce wynoszącą 50,6%. Wyższy poziom tego wskaźnika odnotowano jedynie w trzech województwach (łódzkim, małopolskim i podkarpackim).

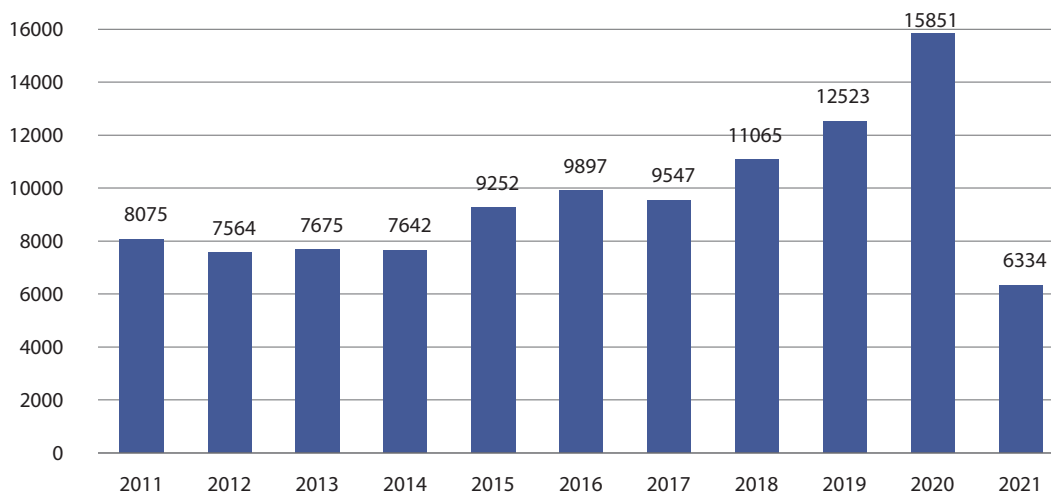
Ponad dwie piąte ogółu mieszkańców województwa świętokrzyskiego (40,6%) to migranci, którzy przybyli lub powrócili do miejscowości obecnego zamieszkania – wcześniej mieszkali w innym miejscu przez co najmniej rok – z tego 10,0% (119,2 tys. osób) migrowała w latach 2011–2021, czyli w ostatnim okresie międzyspisywym. Kolejne 4,1% ludności w czasie spisu przebywało poza granicami Polski 12 miesięcy lub dłużej, czyli osób tych również nie można zaliczyć do mieszkających od urodzenia. Oznacza to, że ludność mobilna stanowiła łącznie 44,7% ogółu (w spisie w 2011 r. było to 38,7%). W przypadku 1,0% ludności nie ustalono okresu zamieszkiwania w miejscowości aktualnego zamieszkania.

Dla 88,7% ludności przybyłej w latach 2011–2021 poprzednim miejscem zamieszkania było inne miejsce w kraju, a tylko dla 11,1% – zagranica. W świętokrzyskim zdecydowanie dominowały więc migracje wewnętrzne. W porównaniu z poprzednim okresem międzyspisywym (tj. lat 2002–2011) odsetek osób przybyłych, dla których poprzednim miejscem zamieszkania było inne miejsce w kraju, wyraźnie jednak zmalał (w 2011 r. wyniósł 96,0%), natomiast w przypadku osób, dla których była to zagranica, odnotowano prawie trzykrotny jego wzrost (dziesięć lat wcześniej wyniósł 4,0%).

W latach 2011–2021 przybyło lub powróciło (po nieobecności trwającej rok lub dłużej) do miejscowości aktualnego zamieszkania z innego miejsca w kraju na pobyt stały lub czasowy 105 738 osób. Stanowiło to 8,8% ludności województwa świętokrzyskiego (analogiczny wskaźnik w 2011 r. wyniósł 7,5%). Udział ten był mniejszy niż średnio w kraju, gdzie wyniósł 11,2%. Wartości te nie odpowiadają jednak liczbie migracji, jakie miały miejsce w tym okresie – przedstawiają liczbę osób, które przynajmniej raz w badanym okresie zmieniały miejsce zamieszkania na terenie kraju po pobycie w innym miejscu w kraju przez co najmniej rok. W 2021 r. (podobnie jak w 2011 r.) badano ostatnią migrację każdej osoby, a zatem migracje późniejsze „przysłoniły” migracje z lat poprzednich. W konsekwencji dane o liczbie ludności przybyłej według roku przybycia wskazują, że liczba migracji w ostatnich latach była znacznie większa niż w latach wcześniejszych.

Wykres 17. Ludność przybyła do miejscowości aktualnego zamieszkania w latach 2011-2021 z innego miejsca w kraju według roku przybycia^a

Chart 17. Population arrived in 2011–2021 from another place in the country by year of arrival^a

a W podziale nie uwzględniono osób, dla których nie ustalono roku przybycia do miejscowości aktualnego zamieszkania.
 a The division does not include persons for whom the year of arrival in the locality of current residence was not determined.

Struktura wieku migrantów zmieniła się nieco w stosunku do notowanej w poprzednim okresie międzypisowym. Pomimo spadku w dalszym ciągu największą grupę przyjeżdżających tworzyły osoby w wieku 25–29 lat (18,8% ogółu). Wyraźnie zmniejszyła się zbiorowość migrantów w wieku 20–24 lata (do 10,7%), natomiast wzrosła – w grupach wieku 30–34 lata (do 14,8%) i 35–39 lat (do 9,8%). Zmiana miejsca zamieszkania w tym okresie życia ma zapewne związek z edukacją, zakładaniem rodziny, czy rozpoczęciem pracy, a miejsce zamieszkania zmieniają często całe rodziny. Z tego powodu stosunkowo duża była również grupa dzieci migrujących w wieku 0–9 lat (14,6%).

Większość migracji wewnętrznych w województwie świętokrzyskim w latach 2011-2021 to efekt przemieszczeń kobiet. Stanowiły one 52,6% przyjeżdżających.

Wśród migracji wewnętrznych w latach 2011-2021 przeważały zdecydowanie migracje wewnątrzwojewódzkie. W granicach świętokrzyskiego przemieściło się w tym okresie 71,8 tys. osób (67,9% wszystkich migracji wewnętrznych), z innego województwa przybyło 21,8 tys. osób, natomiast dla 12,1 tys. osób nie ustalono miejsca poprzedniego zamieszkania.

W ramach migracji wewnątrzwojewódzkich zdecydowaną większość (68,5%) stanowiły migracje na wieś. Wśród przybywających z innego województwa udział osiedlających się na wsi był znacznie niższy i wyniósł 49,8%.

W dalszym ciągu (w latach 2002–2011 było podobnie) najwięcej osób przybywało z województw sąsiadujących ze świętokrzyskim. Największy co do bezwzględnej wartości napływ ludności (strumień migracyjny) w latach 2011-2021 dotyczył województwa mazowieckiego, z którego przyjechało 4,8 tys. osób. Drugi co do wielkości strumień zaobserwowano z województwa śląskiego (4,5 tys.). Znaczna grupa osób ludności napłynęła także z małopolskiego (3,9 tys.).

W latach 2011-2021 swoje miejsce zamieszkania opuściło 115,3 tys. mieszkańców województwa świętokrzyskiego. Większość z nich to mieszkańcy wsi (52,8%).

Wśród osób opuszczających swoje miejsce zamieszkania dominowały kobiety stanowiące 53,4%. Nieco wyższy ich udział odnotowano wśród wyjeżdżających do miast. Udział kobiet w tej grupie wyniósł 54,4%, podczas gdy wśród osób przenoszących się na wieś stanowiły 52,5%.

W ramach migracji międzywojewódzkich najczęstszym kierunkiem wyjazdów było mazowieckie, do którego w latach 2011-2021 skierowało się 14,0 tys. mieszkańców świętokrzyskiego. Duża grupa osób wybrała również małopolskie (10,4 tys.). Na trzecim miejscu znalazło się województwo śląskie, które cieszyło się jednak znacznie mniejszym powodzeniem. Kierunek ten w latach 2011-2021 wybrało 4,7 tys. osób, które wyjechały ze świętokrzyskiego.

Osoby opuszczające świętokrzyskie zdecydowanie częściej migrowały na obszary miejskie. W latach 2011-2021 w ramach migracji międzywojewódzkich do miast wyjechało 35,6 tys. osób co stanowiło 81,9% odpływu poza województwo. Odmianą sytuację notowano w przypadku migracji wewnątrzwojewódzkich, wśród których zdecydowanie przeważały wyjazdy na wieś (68,5% odpływu do innego miejsca zamieszkania w świętokrzyskim).

Zróżnicowanie terytorialne migracji wewnętrznych w latach 2011-2021

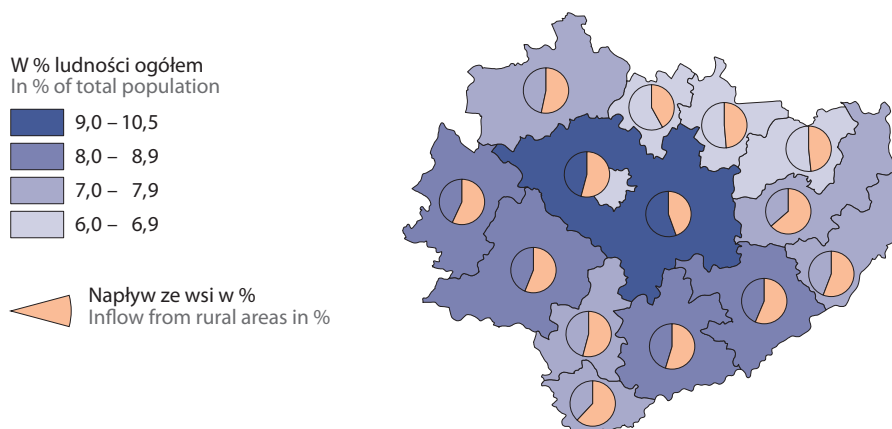
Uwaga: Zamieszczone poniżej informacje dotyczące zróżnicowania terytorialnego migracji wewnętrznych nie uwzględniają osób o niustalonym miejscu poprzedniego zamieszkania.

W latach 2011–2021 w ramach migracji wewnętrznych zdecydowanie najwięcej osób w liczbach bezwzględnych przybyło do powiatu kieleckiego (23,7% ludności napływowej) i miasta Kielce (13,8%). W tych dwóch powiatach odnotowano także największy odpływ ludności, który wyniósł odpowiednio 16,2% i 15,8% odpływu w województwie. Wynika to m.in. z faktu, że są to największe pod względem liczby ludności powiaty w województwie.

W przekroju powiatów największy udział ludności przybytej w ogólnej liczbie ludności odnotowano w kieleckim (10,5%), a na kolejnych miejscach uplasowały się buski i jędrzejowski (po 8,3%). Na przeciwnym biegunie znalazły się powiaty położone na północy województwa takie, jak skarżyski, w którym ludność przybyła stanowiła 6,0% ogółu, starachowicki (6,2%) i ostrowiecki (6,8%).

Mapa 23. Napływ migracyjny^a w latach 2011-2021

Map 23. Migration inflow^a in the years 2011-2021

^a Bez osób, dla których nie ustalono miejsca poprzedniego zamieszkania.
^a Excluding persons for whom the previous place of current residence was not determined.

Wyższy odsetek ludności napływowej odnotowano na obszarach wiejskich. Na wsi osoby, które przybyły do obecnego miejsca zamieszkania w województwie świętokrzyskim stanowiły 9,1% ogółu mieszkańców, podczas gdy w miastach ich odsetek wyniósł 6,2%.

Wśród ludności miejskiej największy udział ludności przybytej odnotowano w powiatach: buskim (8,2%), kieleckim (8,1%) i kazimierskim (7,9%), natomiast najmniejszy w: skarżyskim i starachowickim (po 4,8%). Na wsi najwyższy odsetek był w powiatach: kieleckim (10,7%), ostrowieckim (10,0%) i jędrzejowskim (9,2%), a najniższy w kazimierskim (7,6%) i sandomierskim (7,7%).

Dla większości ludności napływowej w województwie świętokrzyskim poprzednim miejscem zamieszkania była wieś (51,8%, wobec 39,8% w kraju), a najwyższy odsetek osób przybywających z obszarów wiejskich notowano w rolniczych powiatach opatowskim (63,7%) i kazimierskim (62,2%). Przewagę przybywających z miast odnotowano jedynie w czterech powiatach. Najwyższy udział osób, których poprzednie miejsce zamieszkania znajdowało się w miastach odnotowano w skarżyskim (57,8%), a na kolejnych miejscach uplasowały się: kielecki (55,3%), ostrowiecki (51,5%) i starachowicki (51,2%).

Pomimo że wśród ludności napływowej przeważały osoby zamieszkałe wcześniej na wsi, to najczęstszym kierunkiem migracji były przemieszczenia z miast na wieś (30,2 tys. migrantów, tj. 32,3%). Sytuacja ta różniła się od zaobserwowanej w 2011 r., gdy największa grupa migrantów zadeklarowała zmianę miejsca zamieszkania ze wsi na wieś. W 2021 r. migranci ze wsi na wieś stanowili 31,9% (29,8 tys.). Przemieszczenia ze wsi do miast stanowiły 20,0% (18,7 tys.), natomiast najrzadziej spotykanym kierunkiem przepływów wśród ludności napływowej był kierunek miasto-miasto (14,9 tys. migrantów, tj. 15,9%).

Saldo migracji wewnętrznych w latach 2011-2021 wyniosło minus 21,7 tys. Do ujemnego salda migracji w województwie przyczynił się przede wszystkim odpływ ludności z miast. Na wsi liczba osób opuszczających dotychczasowe miejsce zamieszkania tylko nieznacznie przewyższała liczbę osiedlających się na terenie województwa świętokrzyskiego.

Tablica 15.
Table 15.

Migracje wewnętrzne w latach 2011-2021^a
Internal migration in the years 2011-2021^a

Wyszczególnienie Specification	Ogółem Total	Miasta Urban areas	Wieś Rural areas
Napływ Inflow	93618	33587	60031
z miast from urban areas	45119	14908	30211
ze wsi from rural areas	48499	18679	29820
Odpływ Outflow	115293	54470	60823
do miast to urban areas	58253	28043	30210
na wieś to rural areas	57040	26427	30613
Saldo migracji Net migration	-21675	-20883	-792

a Bez osób, dla których nie ustalono miejsca poprzedniego zamieszkania.

a Excluding persons for whom the previous place of current residence was not determined.

W prawie wszystkich powiatach saldo migracji kształtowało się poniżej zera zarówno w miastach, jak i na obszarach wiejskich. Wyjątek stanowił powiat kielecki, w którym na obszarach wiejskich było ono dodatnie. Przyczyn tego zjawiska należy upatrywać w przenoszeniu się mieszkańców Kielc do okolicznych gmin.

Przewagę kobiet odnotowano wśród migrantów niezależnie od miejsca zamieszkania. Ich wyższy udział notowano wśród przyjeżdżających ze wsi (54,5%), podczas gdy w zbiorowości osób przybywających z miast stanowiły 51,2%.

Kobiety stanowiły większość ludności napływowej we wszystkich powiatach województwa świętokrzyskiego. Ich udział wahał się od 50,5% w skarżyskim do 55,2% we włoszczowskim. We wszystkich powiatach przewagę kobiet odnotowano także w przypadku odpływu. Najwyższy udział kobiet wśród wyjeżdżających wystąpił w kazimierskim, w którym stanowił 56,0% odpływu migracyjnego, a najniższy w skarżyskim (51,7%).

7.2. Imigranci przebywający czasowo w Polsce

7.2. Immigrants staying temporarily in Poland

Terminu „imigracja na pobyt czasowy” używa się w polskiej statystyce w przypadkach, kiedy osoba przybyła z zagranicy, ale nie uzyskała prawa pobytu stałego w Polsce, czyli możliwości zameldowania się na stałe. Zakłada się wtedy, że jest to pobyt czasowy. Według dotychczas stosowanej w Polsce krajowej definicji zamieszkania, ludność Polski stanowią stali mieszkańcy Polski, w tym osoby, które przebywają czasowo za granicą (bez względu na okres przebywania), ale zachowały stałe zameldowanie w Polsce. Nie są natomiast zaliczani imigranci przebywający w Polsce czasowo. Podobnie terminu „emigracja na pobyt czasowy” używa się wówczas, gdy osoba przebywa za granicą, zachowując jednocześnie stałe zameldowanie w Polsce – istnieje zatem domniemanie, że wyjazd ten nie jest definitywny (od momentu zameldowania z pobytu stałego w Polsce w związku z wyjazdem na stałe za granicę osoba nie jest już zaliczana do ludności Polski).

W 2011 r. liczba osób przebywających w Polsce czasowo była wyraźnie niedoszacowana. W 2021 r. w przygotowanej kampanii popularyzacji NSP 2021 bardzo dużo miejsca poświęcono na działania związane z dotarciem do tej subpopulacji z odpowiednim przekazem informacyjnym. Realizację tego przedsięwzięcia prowadzonego przez statystykę publiczną wsparły organizacje, samorządy, jak również sami pracodawcy zatrudniający cudzoziemców.

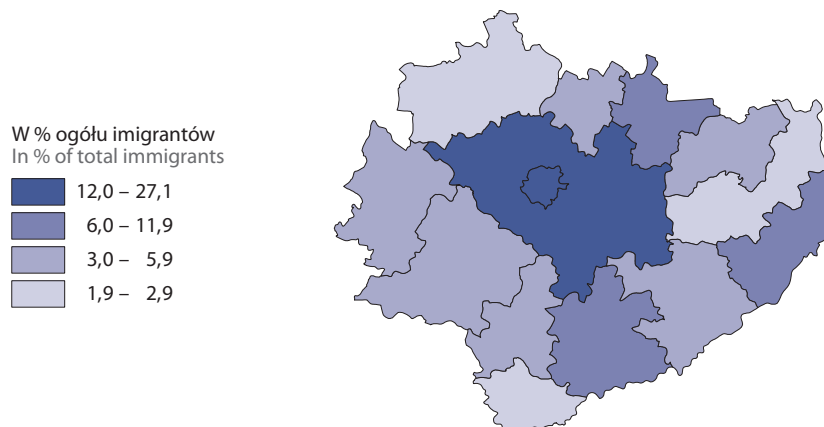
W bezpośrednim badaniu (tj. poprzez samospis, wywiad telefoniczny lub z udziałem rachmistrza spisuowego) w 2021 r. zbadano 25,4% imigrantów przebywających w Polsce czasowo, z rejestrów pozyskano dane dla 74,6% badanej populacji. Oznacza to, że dla prawie trzech czwartych stałych mieszkańców innych krajów przebywających w Polsce czasowo występują braki danych dla wielu cech, które nie są rejestrowane w źródłach administracyjnych lub ich pokrycie jest bardzo niewielkie, albo rejestrowane dane są bardzo słabej jakości.

Zgodnie z wynikami Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2021 województwo świętokrzyskie charakteryzowało się najmniejszą liczbą imigrantów w Polsce. Na jego terenie czasowo przebywało ich 15815, tj. 1,1% ogółu imigrantów w kraju. Liczba imigrantów na 10 tys. mieszkańców wyniosła w województwie świętokrzyskim 132 i była blisko trzykrotnie mniejsza niż średnio w kraju, gdzie wskaźnik ten osiągnął 377.

Rozmieszczenie imigrantów w świętokrzyskim nie jest równomierne. Prawie połowa z nich przebywała na terenie miasta Kielce oraz powiatu kieleckiego. Najwięcej, bo przeszło co czwarty imigrant mieszkał w stolicy województwa (27,1%). Udział imigrantów przebywających czasowo w powiecie kieleckim wyniósł 20,4%, a na kolejnych miejscach pod tym względem znalazły się starachowicki (9,1%) i buski (7,3%). Najmniej imigrantów odnotowano w powiatach: kazimierskim (1,9%), opatowskim (2,4%) i koneckim (2,6%).

Mapa 24. Imigranci przebywający w Polsce czasowo w 2021 r.

Map 24. Immigrants staying in Poland temporarily in 2021

W przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców liczba imigrantów we wszystkich powiatach województwa świętokrzyskiego była znacznie niższa od średniej w Polsce. Najwyższą wartość tego wskaźnika odnotowano w: mieście Kielce (229 osób) oraz starachowickim (168) i buskim (166). Najmniej imigrantów w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców przebywało natomiast w powiatach: koneckim (55) oraz ostrowieckim (60) i jędrzejewskim (63).

Mapa 25. Imigranci przebywający w Polsce czasowo na 10 tys. mieszkańców w 2021 r.

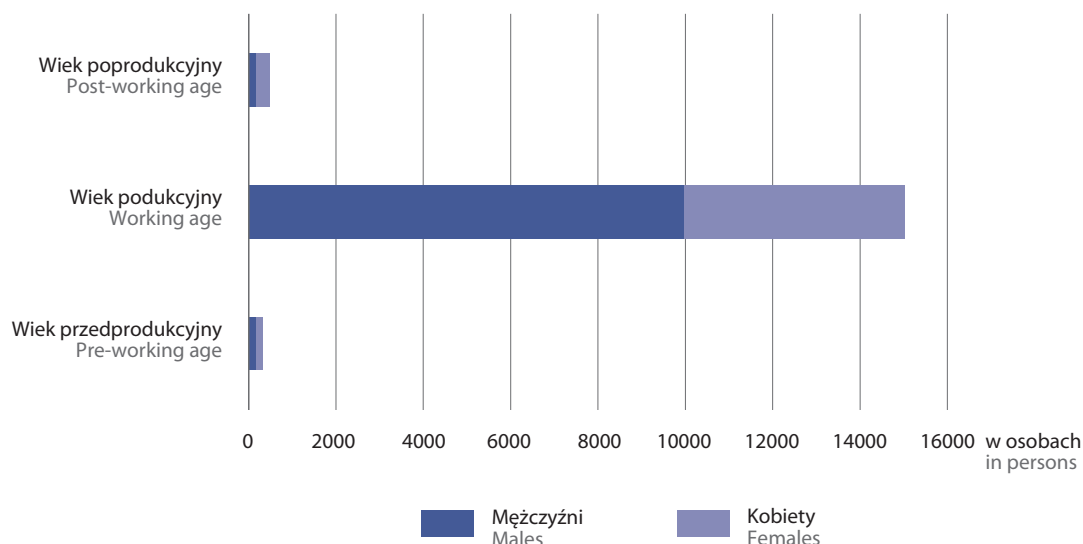
Map 25. Immigrants staying in Poland temporarily per 10 thousand residents in 2021

Wśród imigrantów przebywających czasowo w województwie świętokrzyskim dominowały osoby w wieku produkcyjnym. W 2021 r. stanowiły one 95,0% ogółu imigrantów. Udział dzieci i młodzieży w wieku przedprodukcyjnym (osoby w wieku 0–17 lat) wyniósł 2,0%, natomiast 3,0% to osoby w wieku poprodukcyjnym.

Mężczyźni zdecydowanie przeważali wśród osób w wieku produkcyjnym (66,4%). Nieco więcej było ich także w grupie osób w wieku przedprodukcyjnym (52,2%). Wśród osób w wieku poprodukcyjnym dominowały natomiast kobiety stanowiące 62,5%.

Wykres 18. Imigranci przebywający w Polsce czasowo według płci i ekonomicznych grup wieku w 2021 r.
 Chart 18. Immigrants staying in Poland temporarily by sex and economic age groups in 2021

Najwięcej imigrantów przybyło z krajów europejskich niebędących członkami Unii Europejskiej (65,7% ogółu). Byli to przede wszystkim mieszkańcy Ukrainy (57,1%), a w dalszej kolejności Białorusi (3,7%) i Mołdawii (3,2%). Osoby przybyłe z krajów europejskich niebędących członkami Unii Europejskiej dominowały we wszystkich powiatach. Ich najwyższy odsetek odnotowano we włoszczowskim (85,2%) i starachowickim (81,5%), natomiast najmniejszy był on w sandomierskim (39,8%) i buskim (46,7%). Na drugim miejscu pod względem liczby imigrantów w województwie świętokrzyskim znaleźli się przybyli z Azji (7,1%). Trzecim pod względem liczebności kierunkiem była Unia Europejska (4,8%), gdzie najwięcej osób pochodziło z Bułgarii i Włoch. Należy zauważyć, że stosunkowo wysoki był odsetek imigrantów, dla których nie ustalono kraju poprzedniego zamieszkania (21,3%).

Imigranci w województwie świętokrzyskim najczęściej przebywali od 3 do 12 miesięcy (48,2% ogółu przebywających czasowo). Osoby przebywające do 3 miesięcy stanowiły 36,9%, natomiast jedynie 14,9% to imigranci długookresowi.

Wyniki Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2021 potwierdziły obserwowany w ostatnich latach wzrost liczby stałych mieszkańców innych krajów przebywających czasowo na terenie województwa. Świadczy o tym liczba imigrantów przebywających w świętokrzyskim przez okres co najmniej 12 miesięcy, która na przestrzeni dziesięciu lat zwiększyła się sześćkrotnie.

Udział imigrantów długookresowych charakteryzował się dosyć dużym zróżnicowaniem terytorialnym. Najwyższy był w powiecie jędrzejowskim, w którym stanowili oni 23,0% ogółu imigrantów, a także w mieście Kielce (21,5%) i powiecie koneckim (20,8%). Najmniejszy odsetek osób z zagranicy przebywających w świętokrzyskim 12 miesięcy i więcej wystąpił w powiatach: opatowskim (6,7%), sandomierskim (6,8%) i staszowskim (7,3%).

Imigranci długookresowi stanowili mniejszość niezależnie od kierunku migracji. Ich najwyższy udział odnotowano wśród osób przybyłych z krajów Unii Europejskiej (29,9%) oraz Ameryki Północnej i Środkowej (27,1%).

Obserwowano duże zróżnicowanie imigrantów ze względu na płeć. W 2021 r. wśród imigrantów dominowali mężczyźni, którzy stanowili 65,2% przebywających czasowo w województwie świętokrzyskim. Nieco większa przewaga mężczyzn wystąpiła przy tym wśród imigrantów długookresowych. W tej grupie stanowili oni 68,7%, podczas gdy wśród przebywających w województwie poniżej 12 miesięcy 64,6%.

Biorąc pod uwagę kierunek migracji najwyższy odsetek mężczyzn wystąpił w grupie przybyłych z Azji

(82,3%) i Afryki (79,4%). Najmniejsze dysproporcje płci odnotowano natomiast wśród imigrantów z Ameryki Północnej i Środkowej. Mężczyźni stanowili 68,8% pochodzących z tego kierunku.

Tablica 16. Imigranci przebywający w Polsce czasowo według grup krajów poprzedniego zamieszkania i płci
Table 16. Immigrants staying in Poland temporarily by groups of countries of previous residence and sex

Grupy krajów Groups of countries	Ogółem Grand total	Mężczyźni Males	Kobiety Females	Z liczby ogółem 12 miesięcy i więcej Of grand total 12 months and more		
				razem total	mężczyźni males	kobiety females
Ogółem Total	15815	10317	5498	2353	1617	736
w tym: of which:						
Europa Europe	11151	7703	3448	1998	1350	648
Unia Europejska European Union	757	532	225	226	168	58
pozostałe kraje Europ other European countries	10394	7171	3223	1772	1182	590
Azja Asia	1128	928	200	214	170	44
Pozostałe kraje Other countries	161	121	40	32	26	6
Kraj nieustalony Unknown country	3375	1565	1810	109	71	38

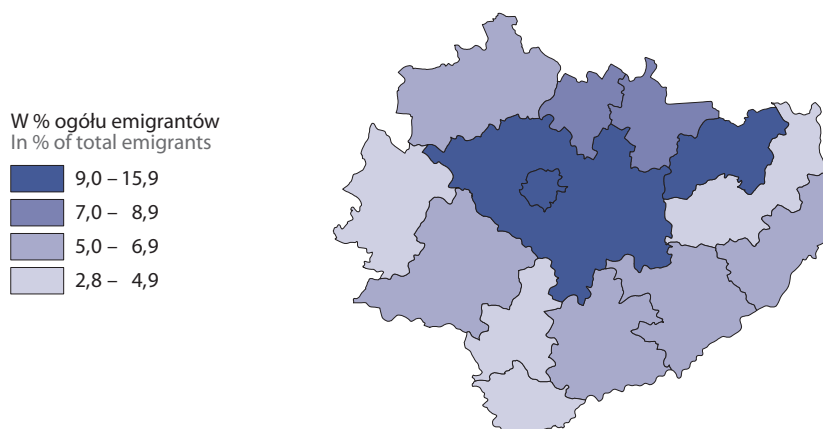
7.3. Emigranci przebywający czasowo za granicą

7.3. Emigrants staying abroad temporarily

Wyniki spisu wykazały, że w momencie jego przeprowadzenia czasowo poza krajem przebywało 54135 osób mających stałe miejsce zamieszkania w województwie świętokrzyskim. Najwięcej z nich to mieszkańcy miasta Kielce (15,9% ogółu emigrantów), a na kolejnych miejscach pod względem liczebności uplasowały się powiaty kielecki (14,4%) i ostrowiecki (11,6%). Najmniej osób wyjechało z powiatów pińczowskiego (2,8% ogółu emigrantów z województwa), włoszczowskiego (3,3%) i kazimierskiego (3,9%).

Mapa 26. Emigranci przebywający czasowo za granicą w 2021 r.

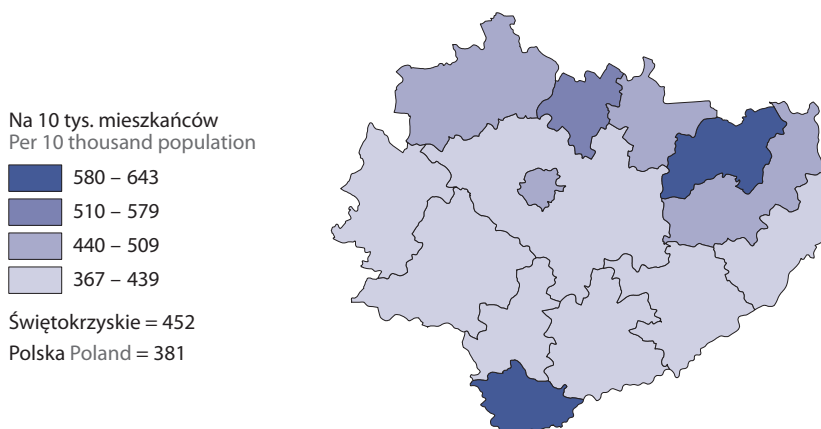
Map 26. Emigrants staying abroad temporarily in 2021

W 2021 r. średnio na każde 10 tys. mieszkańców województwa świętokrzyskiego przypadały 452 osoby przebywające czasowo za granicą. Wskaźnik ten był wyższy niż średnio w kraju, gdzie wyniósł 381. W świętokrzyskim najbardziej intensywny odpływ ludności za granicę na pobyt czasowy odnotowano w powiecie kazimierskim, w którym na 10 tys. mieszkańców przypadało 643 emigrantów, a także w ostrowieckim (606) i w skarżyskim (571). Jedynym powiatem, w którym wskaźnik ten kształtował się poniżej średniej wartości dla Polski był kielecki (367). Stosunkowo małą intensywnością emigracji charakteryzowały się również m.in. staszowski, w którym odnotowano 389 emigrantów na 10 tys. mieszkańców i jędrzejowski (392).

Mapa 27. Emigranci przebywający czasowo za granicą na 10 tys. mieszkańców w 2021 r.

Map 27. Emigrants staying abroad temporarily per 10 thousand residents in 2021

W 2021 r. 90,4% emigrantów (48953 osoby) stanowili emigranci długookresowi, którzy przebywali za granicą 12 miesięcy lub dłużej (w Polsce 91,6%). Pozostałe 9,6% (5182 osoby) to emigranci krótkookresowi, czyli osoby przebywające za granicą do 12 miesięcy. Udział emigrantów długookresowych cechował się niewielkim różnicowaniem. Najwyższy był w powiatach skarżyskim (92,6%) i mieście Kielce (91,8%), a najniższy w sandomierskim (87,7%) i staszowskim (87,9%).

Liczba emigrantów przebywających czasowo 12 miesięcy i więcej zmniejszyła się w województwie świętokrzyskim na przestrzeni dziesięciu lat. W 2021 r. była o 3,1% niższa niż w 2011 r. Największy spadek liczby emigrantów długookresowych wystąpił w skarżyskim (o 25,3%), w mieście Kielce (o 21,3%) i w powiecie sandomierskim (o 15,6%). Najwyższy wzrost odnotowano natomiast w jędrzejowskim, w którym liczba emigrantów przebywających poza Polską przez co najmniej 12 miesięcy zwiększyła się o 38,8%, a także włoszczowskim (o 30,6%) i kieleckim (o 19,7%).

Mieszkańcy województwa świętokrzyskiego przebywali czasowo na wszystkich kontynentach. Zdecydowanie dominowała jednak Europa. W 2021 r. w krajach europejskich przebywało czasowo 82,9% emigrantów z województwa świętokrzyskiego (45,6% w krajach Unii Europejskiej, a 37,3% w pozostałych krajach Europy). Na trzecim miejscu wśród kierunków emigracji znalazła się Ameryka Północna i Środkowa stanowiąca 5,7% wszystkich emigracji czasowych.

Najczęściej wybieranym krajem emigracji czasowej była Wielka Brytania (31,6%). Znaczna grupa mieszkańców województwa przebywała także w Niemczech (18,5%) i Niderlandach (6,6%).

W większości powiatów dominowali emigranci przebywający na terenie Unii Europejskiej, a ich najwyższy odsetek odnotowano we włoszczowskim (54,0%) i starachowickim (52,4%). Jedynie w opatowskim i ostrowieckim wśród emigrantów najczęściej spotykano osoby, które czasowo przebywały w krajach europejskich nienależących do Unii Europejskiej (odpowiednio 46,6% i 45,9% czasowo przebywających zagranicą). Z kolei Amerykę Północną i Środkową szczególnie często wybierali mieszkańcy powiatu kazimierskiego. Na tym kontynencie przebywała czasowo 1/3 emigrantów z tego powiatu.

Niezależnie od kierunku migracji dominowali emigranci długoterminowi. Ich najwyższy udział odnotowano wśród przebywających czasowo w Australii i Oceanii (98,4%) oraz w Ameryce Północnej i Środkowej (97,1%). Na przeciwnym biegunie znalazły się Azja i Afryka. Osoby przebywające na tych kontynentach przez 12 miesięcy i więcej stanowiły odpowiednio 81,3% i 82,9% ogółu przebywających tam emigrantów.

Wśród emigrantów przebywających czasowo za granicą w 2021 r. nieznacznie przeważali mężczyźni, a ich udział wyniósł 51,1%. Zdecydowanie większa przewaga mężczyzn wystąpiła wśród emigrantów krótkookresowych. W tej grupie stanowili oni 60,2%, podczas gdy wśród przebywających za granicą 12 miesięcy i więcej 50,2%.

Udziały obydwu płci znacznie się różnią w zależności od kierunku emigracji. Najwyższy odsetek mężczyzn wystąpił wśród osób przebywających czasowo w krajach Unii Europejskiej (52,2%) oraz w Afryce (51,2%). Relatywnie najwięcej kobiet odnotowano natomiast w Ameryce Południowej (61,8%) oraz w Australii i Oceanii (57,1%).

Tablica 17. Emigranci przebywający za granicą czasowo według grup krajów przebywania i płci
Table 17. Emigrants staying abroad temporarily by groups of countries of residence and sex

Grupy krajów Groups of countries	Ogółem Grand total	Mężczyźni Males	Kobiety Females	Z liczby ogółem 12 miesięcy i więcej Of grand total 12 months and more		
				razem total	mężczyźni males	kobiety females
Ogółem Total	54135	27680	26455	48953	24558	24395
w tym: of which:						
Europa Europe	44892	23171	21721	40118	20278	19840
Unia Europejska European Union	24695	12894	11801	21237	10745	10492
pozostałe kraje Europy other European countries	20197	10277	9920	18881	9533	9348
Ameryka Północna i Środkowa North and Central America	3095	1357	1738	3004	1317	1687
Pozostałe kraje Other countries	460	211	249	411	183	228
Kraj nieustalony Unknown country	5688	2941	2747	5420	2780	2640

Wśród emigrantów przebywających za granicą dominowały osoby w wieku produkcyjnym. W 2021 r. stanowiły one 77,8% ogółu emigrantów. Udział dzieci i młodzieży w wieku przedprodukcyjnym (0–17 lat) wyniósł 19,0%. Najmniejszy był natomiast odsetek osób w wieku poprodukcyjnym (3,2%).

Wśród osób w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym nieco więcej było mężczyzn (odpowiednio 50,5% oraz 52,5%). W grupie osób w wieku poprodukcyjnym dominowały natomiast kobiety stanowiące 78,2%.

Wykres 19. Emigranci przebywający czasowo za granicą według płci i ekonomicznych grup wieku w 2021 r.
Chart 19. Emigrants staying in Poland temporarily by sex and economic age groups in 2021

